

ОДБРАНА

Година III ■ Број 31 ■ 1. јануар 2007. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

Интервју

Начелник Генералштаба Војске Србије
генерал-потпуковник Здравко Понош

ВИШЕ НЕМА ЧЕКАЊА

Прилог

РЕФОРМА СИСТЕМА ВОЈНОГ ОБРАЗОВАЊА

Они се буде са Србијом

Јована и Срђан

ЈУТАРЊИ ПРОГРАМ

ПРВИ ПРОГРАМ РТС, СВАКОГ ДАНА У 06.05

ВАШЕ ПРАВО ДА ЗНАТЕ СВЕ

www.rts.co.yu

...Нађи своју срећу

*Сретна Нова година
и Божићни празници*

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

"Одбрана" наставља традиције "Ратника",
чији је први број изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Новински центар "ОДБРАНА"
Београд, Браће Југовића 19

Директор и главни и одговорни уредник

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Заменик главног уредника

Раденко Мутавић

Уредници

Душан Мариновић (деск)
Драгана Марковић (специјални прилози)

РЕДАКЦИЈА:

Александар Антић, поручник, Душан Глишић (интернет),
Снежана Ђокић (свет), Бранко Копуновић (друштво),
др Зоран Миладиновић, потпуковник (дописник из Ниша),
Александар Петровић, потпоручник,
Владимир Почуч, капетан I класе (одбрана),
Сања Савић, Мира Шведић (техника)

Стални сарадници

Бошко Антић, Станислав Арсић, Себастиан Балаш,
Игор Васиљевић, Југослав Влаховић, др Славиша Влчић,
Милосав Ђорђевић, Александар Лијаковић,
др Милан Мијалковски, Предраг Миљевић,
Миљан Милкић, Крстан Милошевић,
др Милан Милошевић, др Александар Мутавић,
Благоје Ничић, Никола Остојић, Никола Оташ,
Будимир М. Попадић, Влада Ристић,
др Драган Симеуновић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Бранко Сиљевски (технички уредник), Весна Јовановић

Фотографија

Горан Станковић (уредник)
Звонко Перге, Даримир Банда (фоторепортери)

Језички редактори

Мира Попадић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Денковски

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор и главни и одговорни уредник
3241-104; 3241-258; 23-809
Заменик главног уредника 3241-257; 23-808
Секретар редакције 3241-363; 23-078
Редакција 2682-937; 23-810; 3201-576; 23-576
Прелом 3240-019; 23-583
Дописништво Ниш 018/509-481; 21-481
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Преплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

e-mail

odbrana@beatel.yu
redakcija@odbrana.mod.gov.yu

Internet

www.odbrana.mod.gov.yu

Жиро-рачун

840-49849-58 за НЦ "Одбрана"

Преплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ
месечно 160 динара.

За претплатнике преко Поштанске штедионице
месечно 180 динара.

Штампа "ПОЛИТИКА" АД, Београд, Македонска 29

ЦИП – Каталогизација у публикацији

Народне библиотеке Србије

ОДБРАНА

ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

"Одбрана" је члан
Европског удружења војних новинара

Снимио Горан СТАНКОВИЋ

САДРЖАЈ

ИНТЕРВЈУ

Генерал-потпуковник Здравко Понош,
начелник Генералштаба Војске Србије

ВИШЕ НЕМА ЧЕКАЊА

8

Генерал-потпуковник Милоје Милетић,
заменик начелника Генералштаба Војске Србије

ПРЕРАНО ЈЕ ГОВОРТИ О БОЉИМ ВРЕМЕНИМА

12

Per aspera

ПУТУЈУЋИ ПРАЗНИК

15

Отворена Војна канцеларија НАТОа за везу у Београду

ГОДИНА ВЕЛИКИХ КОРАКА

16

ТЕМА

Војна дипломатија (2)

СЕНЗОРИ НОВОГ ВРЕМЕНА

20

ОДБРАНА

211. оклопна бригада

ТЕНКИСТИ ИНФОРМАТИЧКОГ ДОБА

26

Српски пилоти у ваздухопловној бази Авијано

ПОСЕТА НОЋНИМ СОКЛОВИМА

29

Искуства војног посматрача у Бурундију

ДОПРИНОС ОЧУВАЊУ МИРА

30

ПРИЛОГ

Реформа система војног образовања

СВЕСТ О ПОТРЕБАМА БУДУЋНОСТИ

33

Преквалификација вишка војног кадра

КРОЗ ПРИЗМУ МЕНАџЕРА

53

72

ЗНАЊЕ

Област у којој ћемо, после приступања Програму Партнерство за мир, најлакше наћи заједнички језик са будућим партнерима јесте размена знања и искустава. На том плану је и до сада много учињено неговањем различитих облика сарадње и извођењем заједничких вежби. И не само то, будућим партнерима можемо штошта и да понудимо у тој области, јер смо, за разлику од многих земаља у окружењу, сачували систем војног образовања.

Реформе или трансформације Војске једноставно нема без новог знања, које је у складу са потребама будућности. Непрекидно образовања и усавршавања је, дакле, суштинска потреба запослених у систему одбране да би на најбољи начин могли да одговоре савременим изазовима, ризицима и претњама безбедности. Свест о томе наметнула је и потребу да се војни образовни систем Србије темељито реформише и потпуно усклади са будућим потребама Војске и система одбране земље.

Идеја водиља тог процеса јесте непрекидно учење или "учење кроз цео живот". Традиционални концепт којим се образовање завршава стицањем академске дипломе то не може да обезбеди, јер су потпуно измењени захтеви потребних знања и способности којима мора да овлада официр 21. века.

Докле се стигло у реализацији тог процеса, каква је визија система војног образовања и како војни позив учинити привлачнијим, говоре креатори и носиоци реализације тог пројекта у специјалном прилогу *Одбране*.

Последњи овогодишњи број прилика је за поглед уназад и сумирање резултата, али и за најаву онога што нас очекује у 2007. години. Према речима начелника Генералштаба генерал-потпуковника Здравка Поноша и његовог заменика генерал-потпуковника Милоја Милетића у ексклузивним интервјуима за наш лист, следеће године биће потпуно успостављена нова организација Војске. Тежиште рада биће усмерено на превођење вишка квантитета у могући и потребан квалитет, што је суштина даље трансформације Војске. Истина, то ће довести и до даљег смањења бројног стања Војске, која ће имати укупно 27.000 припадника, од чега ће бити 19.000 професионалаца и 8.000 војника на одслужењу војног рока. То је једна од последица трансформације на путу до потпуне професионализације, како је то зацртано, до 2010. године.

Ефекти се мере бољим условима рада, достизањем веће ефикасности и интероперабилности система, модернизацијом и опремањем савременијим средствима, побољшањем животног стандарда запослених и реafirмацијом угледа војног позива у друштву. На том нимало лако и једноставном путу бригаа о вишку војног кадра биће и даље један од важних приоритета. Помоћ државе је неопходна, пре свега у доношењу неопходних закона и других нормативних докумената који ће дати нови замањ реформским процесима.

Како смо ми у Редакцији *Одбране* радили у протеклој години – оценићете сами. Хвала на поверењу. ■

ДРУШТВО

У акцији "Најплеменитији подвиг године"

ХРАБРО ВОЈНИЧКО СРЦЕ

54

Пуковник Милосав Симовић, командант 78. моторизоване бригаде

ЗАТОЧЕНИК ПОЗИВА

56

Јубилеј Института за научне информације ВМА

НАВИГАТОР У СВЕТУ САЗНАЊА

59

Жеље и планови за Нову годину

ЗА ЛЕПШУ И УСПЕШНИЈУ 2007.

60

СВЕТ

Генерал-мајор Лиф Русен, начелник Санитетске управе Оружаних снага Норвешке

ВРЕМЕ ЗА НОВЕ МОДЕЛЕ

62

Битка код Улус-Керта

ХЕРОЈИ СА КОТЕ 776

64

ТЕХНИКА

Лака теренска возила

ОКЛОПНА ЗАШТИТА ПОСТАЈЕ ИМПЕРАТИВ

68

КУЛТУРА

Чарлс Симић, амерички песник српског порекла

О ИСТОРИЈИ И ИСТИНИ

72

Салон Музеја наивне уметности у Београду

ОСЛОБОЂЕНИ ГРАВИТАЦИЈЕ

74

ФЕЉТОН

Из војне униформе у монашку ризу

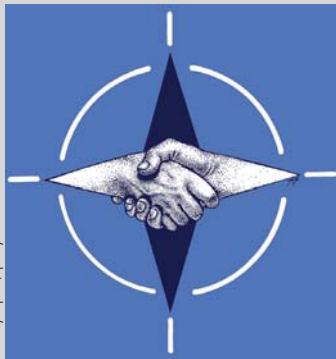
ПРВИ ХРИСТОВИ ВОЈНИЦИ

76

Свечано потписивање споразума у Бриселу СРБИЈА У ПАРТНЕРСТВУ ЗА МИР

Председник Србије Борис Тадић потписао је у седишту НАТОа у Бриселу, 14. децембра, Оквирни споразум о приступању Србије Програму Партнерство за мир.

У говору на седници Северноатлантског савета председник Тадић је рекао да улазак Србије у Партнерство за мир представља само први корак у процесу који ће кулминирати потпуном интеграцијом региона у НАТО.

Илустрација: Југослав ВЛАХОВИЋ

“Ово је крај изолације, не само за Србију, већ и друге земље у региону – Босну и Херцеговину и Црну Гору. Хтео бих да кажем да је Балкан био део проблема у прошлости, посебно у језивој деценији деведесетих. Нове иницијативе и нови односи са НАТОом допринеће стабилности и просперитету региона у будућности. И даље имамо неке проблеме у региону, али смо оптимистични да ћемо их решити и да ћемо допринети стабилности Европе. То је наш план”, рекао је Тадић.

Генерални секретар НАТО, Јап де Хоп Схефер сложио се с председником Тадићем да приступање Србије Партнерству за мир представља почетак новог поглавља у односима НАТОа и Србије.

Потписивању приступања Србије Програму Партнерство за мир присуствовали су амбасадори земаља чланица НАТОа, амбасадор Србије у НАТОу Бранислав Милинковић и министар одбране Зоран Станковић.

Исти споразум у Бриселу потписале су и Босна и Херцеговина и Црна Гора, које су заједно са Србијом, на самиту НАТОа у Риги, позване да уђу у Програм Партнерство за мир. ■

ИТАЛИЈА НОВА “ДРЖАВА ЗА КОНТАКТЕ” СА АЛИЈАНСОМ

Северноатлантска алијанса је одлучила да од 1. јануара 2007. Италија буде “држава за контакте” са Србијом, па ће њен задатак бити да у наредне две године поспеши комуникацију и унапреди сарадњу Београда са тим савезом. Италија је тиме заменила Норвешку на месту такозване “контакт поинт амбасаде” (амбасаде за односе) са Србијом.

Међу чланицама НАТОа највеће занимање и конкуренција били су управо за место државе за контакте са Србијом.

Шта избор Италије значи за Србију, питали смо помоћника министра одбране за политику одбране Снежану Самарлић-Марковић.

– Земља која ће бити тачка за контакт са НАТОом треба да има изузетно јаку мисију у Бриселу, како би наша питања “прешла рампу” и нашла се на важним местима. Значајно је да има и добру амбасаду у Београду. Најзад, та земља треба да има и стабилну и угледну дипломатију. Италија све то има. Поред тога, она је члан Контакт групе и заинтересована је за стабилност Србије, јер јој је наша земља економски занимљива. Са Италијом већ имамо добро развијену билатералну војну сарадњу, која ће овим добити нови замаха. Италија такође учествује у поверљачком фонду НАТОа, који даје микрокредите за оне који заврше Пројекат преквалификације – Присма, што нам показује да је на неки начин заинтересована за социјални мир у Србији и будућност припадника система одбране. Имајући све то у виду, за нас је ово изванредно добра вест – изјавила је Снежана Самарлић-Марковић. ■

С. БОКИЋ

НЕМАМО ДА ТАПКАМО

Да не бисмо опет
изгубили корак
са светом,
ми немамо право
да будућност
жртвујемо
због прошлости
и немамо више
права да тапкамо
у месту, већ морамо
да прескачемо
степенице – рекао је
министар Станковић
новинарима

Пријем Републике Србије у Партнерство за мир сигурно је један од највећих спољнополитичких поена наше земље у протеклој години, а за Министарство одбране од посебног је значаја чињеница да су резултати реформе система одбране препознати као један од одлучујућих фактора за добијање зеленог светла, рекао је на годишњој конференцији за новинаре министар одбране Републике Србије Зоран Станковић.

Истичући да ће у процесу реформе додатну подршку Министарство добити од Канцеларије НАТОа за везу у Београду, министар је додао да ће транзит снага НАТОа преко територије Србије, што је првенствени циљ оснивања Канцеларије, почети када буду усаглашени додатни аранжмани на Споразум којима ће се прецизно дефинисати сви детаљи транзита.

– Постоји у нашој јавности одређена доза неповерења према спровођењу овог споразума и то је, ако се има у виду наша недавна историја, донекле разумљиво. Али, ми немамо право да будућност жртвујемо због прошлости и немамо више права да тапкамо у месту већ морамо да прескачемо степенице да не бисмо опет изгубили корак са светом – рекао је министар.

Изражавајући задовољство што у протеклих годину дана није отворена ниједна нова афера, министар Станковић је рекао да су једини ненадоднадиви губици у том периоду били губици људских живота и да је најтежи задатак за Министарство одбране да се у нашој јавности подигне свест о томе да су реформа система одбране и интеграција у безбедносне интеграције кључне за целокупну трансформацију друштва.

Захваливши се норвешкој амбасади која је у протекле две године одговорно и пријатељски обављала посао контакт амбасаде за односе Србије са НАТОом, министар Зоран Станковић изразио је задовољство чињеницом да је на то место именована Амбасада Италије у Београду.

Одговарајући на питања новинара, која су се у највећој мери односила на дешавања која су у протеклој години привлачила медијску пажњу, министар Станковић је поводом случаја четворице родника ваљевског Крушика нагласио да је тачно да су се у тој фабрици чувале четири ракете типа

О ПРАВА О У МЕСТУ

Снимко З. ПЕРИЋЕ

воздух-воздух намењене за ремонт, чије су главе биле појачане уранијумским шипкама, и да се не може говорити да су поменути радници озрачени пошто су испитивања њиховог здравственог стања још у току. Министар је нагласио и да се просторије у којима су ракете складиштене правилно чувају и да је тамо строго ограничен приступ запосленима.

Новинаре је занимало и колико су тачни наводи појединих медија о томе да Војска на граничним прелазима приводи лица која се нису одазвала позиву за служење војног рока.

– Након амнестије регулисане законом од априла ове године, а којом су укинуте поднесене кривичне пријаве, свако је имао времена да до данас преко наших дипломатско-конзуларних представништва провери да ли је подигнута кривична пријава против њега. Морам поново да кажем да, иако се Министарство одбране залаже за професионализацију Војске, закон није промењен и војна обавеза и даље постоји – рекао је министар одбране. ■

С. САВИЋ

ЉУБИСАВ ТОДОРОВИЋ ДРЖАВНИ СЕКРЕТАР У МИНИСТАРСТВУ ОДБРАНЕ

Влада Републике Србије саопштила је да је на седници одржаној 21. децембра одлучила да државни секретар у Министарству одбране задужен за људске ресурсе буде Љубисав Тодоровић. Досадашњи помоћник министра за људске ресурсе др Зоран Јефтић разрешен је дужности, због одласка на нову дужност.

На истој седници, Влада је одлучила да обезбеди још 20 милиона динара за санацију штете настале експлозијом у војном магацину код Параћина. ■

Потписан уговор
о модернизацији авиона МиГ-29

ИСПУЊЕНО ОБЕЋАЊЕ

Генерални директор "Југоимпорт-СДПР" Стеван Никчевић и представник Руске корпорације за производњу авиона "МиГ" Дмитриј Остапчук потписали су 23. децембра у Влади Републике Србије уговор о ремонту и модернизацији пет наших авиона МиГ 29. "Југоимпорт-СДПР" закључио је овај уговор, и то без провизије, за потребе Министарства одбране, а на основу овлашћења Министарства финансија Републике Србије.

Динамика уговора, вредног више од 24 милиона долара, предвиђа да два авиона буду ремонтована и модернизована до октобра 2007, а још два до краја те године, док се завршетак модернизације петог авиона планира за 2008, такође одобреним средствима из Националног инвестиционог плана.

"Испунили смо обећање које смо дали на почетку мандата да ће наше небо чувати наши авиони и да ће ово бити почетак обнављања нашег ваздухопловства", рекао је министар Станковић на конференцији на новинаре после потписивања уговора. "Ремонтом и модернизацијом авиона МиГ-29 значајно ће бити повећана способност Ваздухопловства и провитваздухопловне одбране Војске Србије у контроли и заштити ваздушног простора наше земље, што представља и део наших међународних обавеза", нагласио је министар Станковић. Он је подсетио да су, захваљујући разумевању Владе Србије, у овој години обезбеђене додатне количине млазног горива, тако да су наши пилоти у 2006. летели пет пута више него 2005. године.

Министар за економске односе са иностранством и координатор Министарства финансија Милан Париводић подсетио је да је улагање у модернизацију МиГ-ова је прва велика инвестиција у нашу авијацију после двадесет година. Планиран је и ремонт осам хеликоптера и једног транспортног авиона АН-26.

Амбасадор Руске Федерације Александар Алексејев изразио је задовољство због потписивања уговора истакавши да то "представља и знак великог поверења између Русије и Србије". Амбасадор Алексејев је најавио да ће 2007. бити још богатија у економској сарадњи двеју земаља.

Одговарајући на питање новинара, начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Здравко Понош је рекао да потписивање уговора није повезано са приступањем Србије Програму Партнерство за мир, јер да је било пара, до ремонта и модернизације авиона дошло би и раније. Генерал Понош је истакао и да се до 2010. године не планира набавка нових авиона. ■

ГЕНЕРАЛ-ПОТПУКОВНИК
ЗДРАВКО ПОНОШ,
НАЧЕЛНИК ГЕНЕРАЛШТАБА
ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

ВИШЕ НЕМА ЧЕКАЊА

У години иза нас урадили смо доста. У 2007. завршићемо успостављање нове структуре Војске, пребацићемо тежиште на нови квалитет, што подразумева неупоредиво бољи систем обуке и образовања, функционалнији рад унутар система, интероперабилност. Мислим да ће војна професија бити много привлачнија, изазовнија. Исто тако, за посао који није ни просечан, ни стандардан, ни плата не може да буде просечна и стандардна. Ако држава хоће да има озбиљну и професионалну војску, онда према њој мора тако и да се односи.

У години која се управо завршава догодиле су се одређујуће ствари за нашу државу и Војску. У тој истој години генерал Здравко Понош је као заменик, заступник и начелник Генералштаба био на веома захтевном и у сваком случају одговорном положају. Са тог положаја доносио је одлуке, говорио о њима у медијима, преговарао и договарао – настојећи да у свему што чини да и свој максимум. Понешто од поменутог се неким и није допало, други су поздравили његову одлучност и јасну визију, трећи су му бројали године... Како је општепознато да је свету немогуће угодити, те је зато најважније чинити управо то у шта верујемо, разговор који следи је ту да што конкретније заокружи живот Војске у претходној години, пропуштен кроз призму њеног водећег човека.

Како се ова година завршава у односу на очекивања која сте негде у ово исто време, само пре годину дана имали?

– Када сам дошао на дужност заменика начелника Генералштаба није било извесно да ће Србија већ за неколико месеци обновити своју самосталност. Када се то догодило, у првом тренутку је изгледало као нежељени исход. Међутим, сада смо већ сви свесни да је то велика ствар. После много година Србија је поново самостална држава. Она има своју војску – Војску Србије. То је значајан догађај, који у тренутку када сам преузимао дужност нисам планирао, али сам могао то да очекујем, и када се догодио, посматрао сам га само са становишта позитивног.

Било је неопходно започети конкретне реформске процесе. Имали смо велики застој, па чак и непожељан смер, с обзиром на то шта се у претходном времену дешавало у Војсци у односу на оно што би требало да се дешава и што је одређујући тренд у земљама и војскама Европе. У том моменту нисам био у стању да проценим колико брзо ћемо моћи да идемо у смеру реформи, али сам знао да морамо да кренемо. Сада, после годину дана, мислим да можемо да кажемо да је то била успешна година, у околностима које нису биле потпуно наклоњене реформским корацима. Говоримо о распаду државе којој смо ми као војска припадали, у пола тог мандата. То време није изгубљено чак ни у ситуацији када нисмо имали јасну законодавну регу-

лативу, када није постојала изражена политичка спремност да се ради на реформи Војске, иако су неки од разлога за то били чак и објективни. Војска је, као и спољнополитички систем, припадала нивоу државне заједнице, а финансирана је са ниво република. Када је постала Војска Србије, када је Министарство одбране, ако не формално, ипак ушло у Владу Србије, требало је времена да се све то синхронизује. Процес реформе ни тада није стао. Много тога је урађено управо у таквим околностима.

Можда је прилика да поменемо шта је то конкретно.

– Урађено је неколико кључних ствари у успостављању нове структуре наших снага, што смо и дефинисали као приоритет. Кључни захтев читавог процеса трансформације Војске Србије јесте – превођење вишка квантитета у могући или потребан квалитет. У успостављању нове структуре Војске формирали смо Прву бригаду Копнене војске, Специјалну бригаду, Гарду, Бригаду везе, Централну логистичку базу, 204. авио-базу и још неке јединице. То је управо оно што смо планирали да урадимо до краја 2006. године, а што је у складу са *Стратегијским прегледом одбране*, верификованим на Колегијуму министра одбране. Ако наставимо тим темпом испунићемо наш план, који подразумева да до средине 2007. године комплетно успоставимо нову структуру снага. То значи да нас чека формирање још три бригаде Копнене војске, артиљеријске, ракетне бригаде, команде за обуку, а неопходно је и да преформирано Команду Копнене војске. У међувремену смо завршили и преформирање Генералштаба, што подразумева, између осталог, да имамо и Здружену оперативну команду као елемент Генералштаба.

Све је то, на неки начин био приоритет у успостављању нове структуре снага, али ми смо урадили још нешто што је значајно. Све то време смо се више него домаћински понашали. Онолико пара колико је Војска добила за ову годину, није и онолико колико је нама требало, али смо се понашали тако да нисмо пробали одобрену количину новца. Зауоставили смо неке програме опремања који у оваквим околностима нису били рационални, а ред смо завели у одржавање и ремонт постојећег.

Управо сте набројали многе битне ствари које су дефинисале Војску Србије у 2006. години. Шта је за Вас најважније за ту исту Војску што се током те године догодило?

– Најважнији је онај догађај на који ми нисмо директно утицали. Формирана је Војска Србије. Процес поделе са Црном Гором прошао је мирно и конструктивно, што је поздрављено и на унутрашњој и на међународној сцени. Две војске су се раздружиле тако да су и људски и материјални ресурси подељени коректно. Људима је омогућено да изаберу где ће да службују, без обзира на националну припадност и држављанство. Тај процес се увелико приводи крају, а и проблем материјалне имовине разрешен је на предвиђени начин. То је био велики изазов, те је и успех у свему томе још значајнији.

Успостављање нове структуре Војске, формирање нових јединица, које подразумева огроман посео, од транспорта, премештања људи, гашења гарнизона, јединица, успостављања нових, јесте велики захват који се најчешће ради неколико година. То што смо ми постигли за само пола године, неке војске и земље из окружења радиле су неколико година.

Ваш положај подразумева и доношење веома важних одлука. Да ли постоје одлуке које сте у том периоду теже донели?

– Да, постоје такве одлуке. Поменуо сам гашење неких гарнизона. То је била једна од таквих одлука. Она је подразумевала померање људи и њихових породица у ситуацији када је живот у Војсци, са примањима која ми имамо, прилично тежак. Свако такво померање је додатни потрес у скученим економским могућностима сваког нашег припадника. То је и стрес за читаву породицу, наравно. Деца су морала да мењају школе, супруге запослења, или да их губе. Таква одлука се заиста тешко доноси. Трудиле смо се да, колико-толико, олакшамо ситуацију, имајући у виду три кључна аспекта. Прво је било важно да тачно знамо какве су нам оперативне потребе, који то гарнизон морамо задржати, јер то у складу са потребама, има смисла. Други критеријум је био стање инфраструктуре појединих гарнизона.

Покушали смо да одредимо које гарнизоне можемо да доведемо у потребно функционално стање, а да не трошимо превише, док смо гасили оне где је било мало људи, а логистички трошкови су били огромни. Трећи критеријум се односио на смањење социјалних потреба, колико је то било могуће. Настојали смо да селидбе не буду превише далеко, да то буде сродна бранша. У професионалној војсци, која је добро плаћена и ситуирана, није велики проблем да померите некога неколико стотина километара. Код нас то, нажалост, сада није тако. Зато смо настојали да свим тим померањима, која су неминовна, проблеме смањимо на најмању меру.

Пријем у Партнерство за мир несумњиво је резултат великих напора уложених да би се постигли потребни професионални критеријуми. Министар Станковић је поменуо да ћемо сада сами бирати области, облике и инструменте сарадње са НАТО-ом. Очекује се и израда индивидуалног програма сарадње. Да ли је у области војне сарадње већ познато шта ће то конкретно бити? Потцртали сте трансфер знања и искустава.

– То је само једна од области. Ми се најпре опредељујемо у оквиру Партнерства за мир за сарадњу кроз Презентациони документ. То је начелан документ у коме се не прецизира шта је то што ћемо конкретно да радимо. Области које ми видимо као значајне, а које ће се касније детаљније разрађивати Индивидуалним партнерским програмом, који је већ обавезујући документ, јесу војно образовање, обука и доктрина. То су предуслови достизања интероперабилности. А као што је речено и приликом потписивања Оквирног документа у Бриселу, приступање Партнерству за мир је пре свега прихватање одговарајућег вредносног система, или спремност да се тој систем прихвати.

У нашем случају мислим да је то и признање за све што смо до сада урадили и да ми у Војсци, на неки начин, већ имамо тај вредносни систем. Сада је потребно све то спровести у праксу, да Војска Србије буде интероперабилна у оквиру програма Партнерство за мир и да се развија тежећи високим професионалним стандардима. То је могуће само ако имамо одговарајући систем образовања, који тако нешто омогућава. Најбоље је да га успоставимо тако што ћемо сарађивати са другима. Све су то разлози због којих верујемо да је сарадња у размени знања и искустава у оквиру Партнерства за мир – најважнија и најпривлачнија за нас. И то не само зато што ми на тај начин примамо нешто од других, већ зато што смо сигурни да на том плану имамо шта да и понудимо. За разлику од многих земаља нашег региона, ми имамо систем војног школства који ћемо задржати, додуше реформисан, и верујемо да је то капацитет који можемо да понудимо другима. То су ресурси које видимо као могуће у нашој понуди партнерима у оквиру програма НАТОа. Подразумевамо и Војномедицинску академију, јер је она и научна и образовна институција, а не само здравствена.

Следећа област која је у том смислу значајна јесте демократска контрола система одбране. Она је из категорије вредносног, и није нешто што се тиче само Војске већ и свих осталих учесника у процесу контроле, пре свега извршне, а можда чак и највише – законодавне власти.

Што се конкретних облика сарадње тиче, можда није неопходно да сада говоримо више о томе. Треба поменути планирање, програмирање и буџетирање у систему одбране и управљање ресурсима. То нам је значајно, јер је та област код нас била прилично запуштена. Настојаћемо да је обновимо, не онако како је функционисала раније, иако то није било лоше, већ ћемо се преусмерити на систем који се примењује у земљама које су у НАТОу и у Партнерству за мир.

Што се тиче ресурса, разматрали смо који су то капацитети који могу да буду понуђени, а сматрамо их атрактивним, бар у нашем региону. Издвајају се Центар АБХО у Крушевцу, ВМА, Војна академија и још неки центри за обуку. Све ће то бити разрађено у Индивидуалном програму партнерства.

Поменули сте реформисано војно школство. Знамо да су реформе у образовању веома осетљиве, ту се евентуалне грешке могу видети тек за неколико година. На овом простору је било лоших реформских потеза у тој области. Је ли то тако, колико-толико, "покрили" могуће грешке?

– У праву сте када кажете да треба да прође неколико година да се такве грешке уоче. Зато су сви потези у области школства врло ризични, јер дају резултате, добре или лоше, на дуге стазе. Могло би се рећи да постоје два основна принципа на којима је могуће поставити војно школство. Један је да оно буде везано за Генералштаб. Тада се затвара својеврсна синергетска целина: доктрина, образовање и обука на једном месту. То је приступ који је код нас био дуго присутан, а и данас је у неким војскама. Предност овог система је управо у обједињености те три одређујуће целине. Ми смо се пре годину дана определили за модел да образовање буде у надлежности Сектора за људске ресурсе Министарства одбране, и то је мене затекло на овом месту као завршена ствар. Та варијанта има предност у озбиљнијем повезивању са системом цивилног образовања – Београдским универзитетом.

Та реформа је започета добро, носи низ потенцијалних предности у ситуацији када војни позив није довољно привлачан. То јесте начин да тај позив постане привлачнији. Ова варијанта отвара могућност да нашим студентима предавања држе професори са Београдског универзитета, што се већ дешава, али и бољу институционалну повезаност. Имаћемо чвршћу везу између Академије и Универзитета, те ће научна димензија на Академији још више оживети, а потписивањем уговора са неким факултетима омогућили смо да официри када заврше Академију добију и ту другу диплому, што целу поставку чини неупоредиво бољом. Мислим да том приступу, имајући у виду све што је урађено, треба дати шансу, ако се настави овако како је започето, јер он заиста обећава. Онда више није ни толико важно да ли је организационо школство повезано са Генералштабом или Министарством. Много је важније каква му је суштина, како је функционално умрежено. А комуникација Генералштаба и Сектора за људске ресурсе до сада је била права и функционална.

Недавно сте за “Време” изјавили да је код нас потпуно померен социјални положај војске у друштву. На конкурс за Војну академију се 2006. пријавило само 28 људи, само су двадесет тројица дошла на тестирање, а само четворица задовољила услове. Колико очекујете да ће реформа Војске, војног школства, али и статус који би требало да та школа гарантује променити одзив? Како ће се планирати будуће потребан број школованих официра?

– Привлачност војног позива може се променити набоље када смо све присутнији на афирмативан начин у јавности, када се повезујемо са Универзитетом, када се може добити и та друга диплома, односно шире образовање. Све је то афирмативно, али није довољно. Неопходне су и одговарајуће плате. За то је потребно да прође још неко време. Инсистирам да је управо то један од кључних разлога или повода да се људи прихвате војног позива, који је захтевнији него многи други. За посао који није ни просечан, ни стандардан, ни плата не може да буде просечна и стандардна. Ако држава хоће да има озбиљну и професионалну војску, онда према њој мора тако и да се односи.

Планирању кадра приступили смо веома озбиљно. Када имамо сасвим јасну структуру Војске, бројно стање људи и технике – није никакав проблем добро планирати потребан кадар. Са норвешким министарством одбране ради се добар пројекат управо у вези са моделирањем и начином на који треба управљати кадром, имајући у виду све показатеље. Већ за следећу годину знамо прецизно колико нам људи треба на Војној академији и у Школи националне одбране. Такође, треба имати у виду да сав потребан кадар нећемо школовати код нас. Трудит ćemo се да неке људе школујемо у иностранству. Тај процес је већ отворен. Наши људи су на основним студијама у Грчкој, Италији, на командно-штабном усавршавању у неколико земаља, на нивоу ШНО или ратног колеџа исто тако. Тога ће бити све више. А трудит ćemo се и да студенти из других земаља долазе код нас на школовање.

Да ли би пријем у Партнерство могао да убрза реформу система одбране, да ли ће је предизборни и изборни месеци

успорити, или убрзати – имајући у виду недостајућу законску регулативу? Шта је ту неко реално време кретања ка пројектованим циљевима за 2007. и 2010. годину?

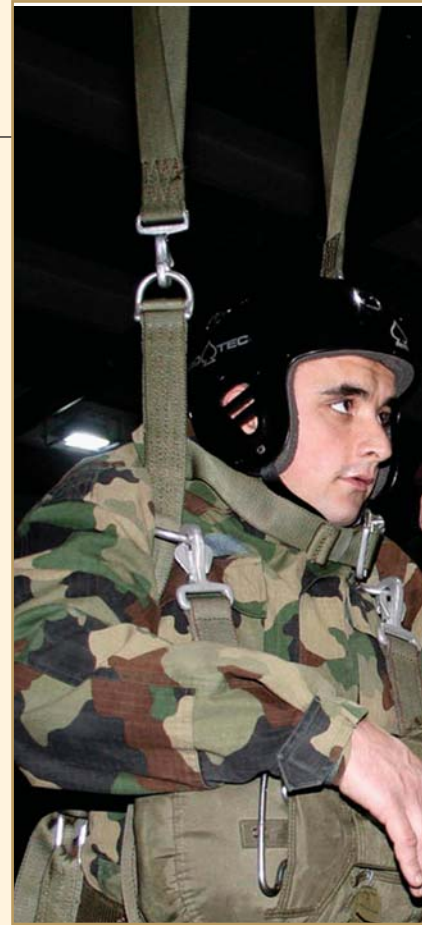
– Пријем у Партнерство за мир је добар импулс, али је посао наш. Тај посао се не ради ни у Бриселу ни у Вашингтону. Ми морамо да га урадимо. Зато је важно да знамо шта хоћемо, да постављамо јасна питања, како бисмо добили разумне одговоре. Мислим да смо ми сада у стању да постављамо јасна питања, јер смо одредили шта је то што хоћемо да радимо. У све ово смо и кренули са опредељењем да тај процес не може да чека. Ниво подршке из Брисела је толики колики је. Ми тај посао радимо, а они када буду имали довољно могућности, политичких и свих осталих, да нас више подрже – добродошли. У међувремену, ми идемо сами.

У ситуацији која је предизборна и изборна ми и даље радимо свој посао. Избори нису у Војсци, ми на положаје не долазимо на изборима. Они се евентуално могу одразити на доношење нових закона. А нама су неопходни нови закони о Војсци и одбрани, који би требало да промене социјални положај Војске. Ми то не можемо да мењамо у постојећим околностима. Можемо да успоставимо нову структуру снага, да се определимо који нам тенкови више не требају, али која су права и обавезе припадника Војске, какви су односи у служби, то не можемо да одредимо сами, а то може да нас успори. Зато је ово можда прилика да се упутити апел да доношење нових закона о Војсци и одбрани буде један од приоритета новог скупштинског сазива.

Из неких ранијих времена, по инерцији, остало је прилично раширено веровање да Војска живи сасвим добро на државним јаслама. Социјални положај Војске се, нажалост, само урушавао и разграђивао. На таквој основи, у систему који је доскора важио као тром и споро променљив, ми спроводимо велику реформу, која је чак оцењена као катализатор промена у друштву. Како се то догодило?

– Војска може да се препозна као условно екстремна социјална категорија, јер је веома специфична, по природи конзервативна, хијерархијски организована. У сваком случају Војска не припада никаквој средини. Отуда оправдани разлог за постављање таквог питања. Како једна таква организација може да буде, можда не лидер или катализатор, али свакако запажена структура у реформама и транзицији? То је могуће због најмање два разлога. Прво, зато што је образовни ниво припадника Војске виши од просека у друштву. Војска је организација у којој људи на дну лествице имају бар средњу стручну спрему. А многи имају последипломско усавршавање, чак је по том питању војни систем можда мало и пренапрегнут. Добра последица такве поставке јесте да имамо веома висок образовни ниво.

Други разлог, специфичан за нас, бар у протеклој години, јесте потпуно јасан, недвосмислен реформски курс заступљен у топ менаџменту Министарства и Генералштаба, који је наметао такав след ствари. А то су отварање према свету, сарадња, потреба за унутрашњом трансформацијом, преиспитивањем, борбом против корупције, тражењем начина да се дође до унутрашњих уштеда, презентовањем Влади Србије плана трансформисања Војске. Рекли су нам да је незапамћено да неко ко је на државном буџету дође у Владу и тражи помоћ, јер хоће да се реформише, а има и план како ће то да оствари. Ми смо управо све то урадили, и добили подршку.

Када имате та два елемента у систему који је, сложили смо се, екстреман случај, онда се остали у друштву запитају како је могуће да они од којих очекујемо да буду крајње конзервативни показују такву спремност да се ствари мењају, да иду у сусрет догађајима и да имају проевропски курс. Мислим да је управо такво престојавање узрок перцепције која је систем одбране издвојила међу оне који предњаче у реформи.

Недавно отварање Канцеларије НАТОа у Београду, по речима министра одбране, требало би да допринесе и већој безбедности неалбанског становништва на Косову. Шта Ви о томе мислите?

– Отварање Канцеларије је само по себи техничка ствар. Наравно, оно има симболику и политичку димензију, али га треба сагледавати у ширем контексту. Једна је димензија политичко довођење односа између Србије и НАТОа на ниво партнерства. А када имате такав партнерски однос, нормално је да и техничке мере које прате тај однос буду успостављене. Тако ћемо и ми ускоро имати канцеларију у средишту НАТОа.

Само отварање Канцеларије није гаранција да ће неалбанско становништво, пре свега српско на Косову, бити заштићено. То представља нашу намеру да омогућимо НАТОу да обавља свој посао на Косову. Најзначајнији посао НАТОа јесте управо то – безбедност свих становника, а знамо да су угрожени пре свега Срби. И наш је интерес да НАТО тај посао обави што је могуће квалитетније. При том и да нашу државу доживљава као партнера у држању под контролом тог безбедносног проблема на Косову. Моје досадашње искуство у тој сарадњи уверава ме у успех партнерског односа са снагама НАТОа на Косову.

Партнерство за мир, такође и НАТО, међународног су карактера и чине их људи различитих религија, култура, система вредности. Где је граница између националног – појединачног, и међународног – глобалног у профилу официера Војске Србије. Конкретније, колико ће, интегришући се, Војска Србије остати српска?

– То не може нико да нам узме. И не покушава. У систему заједничке или колективне безбедности постоји такмичарска димензија међу његовим припадницима. Можда је управо најздравије у том односу што војници различитих војски могу да се срећу и раде заједно, а да нису у рату, већ се само такмиче. То је и искуство учешћа у мировним операцијама. А управо се у свим тим такмичењима и те

као чува то што је наше, национално. Наш вод ће увек бити препознатљив, са српским ознакама и одликама. Он се труди да после неколико месеци на таквом задатку буде бољи од осталих у заједничком послу. Ту се ништа не губи од националних одредница, већ се оне само афирмишу.

Недавно сам рекао неким нашим дипломатама, па су ми мало замерили, да у садашњој констелацији и безбедносном проблему у свету, понекад два наша лекара, у униформама и са ознакама Војске Србије, ангажована у оквиру значајне међународне операције, могу да буду неупоредиво значајнији спољнополитички представници Србије него шест амбасадора распоређених на крај света, где немамо значајнијих економских или безбедносних интереса, већ само чувамо некакву традицију.

“Ми и даље цртамо наше ратне карте тако да су наше снаге црвене, а противничке плаве. Сав западни свет црта то обрнуто”, рекли сте за један од летњих бројева НИИ-а. Јесмо ли пронашли своју боју?

– Ту није реч о нашој и њиховој боји, већ о интероперабилности. Радили смо на усклађивању и преласку на систем који користе они са којима хоћемо да се понашамо као партнери. Тај процес је у завршној фази. На вежбама током 2007. године биће примењивана нова упутства, и та година биће година преласка са једног система на други, у коме ће квадратић на мапи или карти и у једном и у другом случају значити исту ствар.

Дуго неко Ваших година и биографије није био на месту начелника Генералштаба. Знамо да имате бројне проблеме са којима се носите, негде то подсећа и на такмичење са самим собом.

– Човек увек треба да буде у покрету, да тежи да оствари бар мало више у односу на то што је очигледно достигну. Не могу да кажем да је овај посао који сада обављам нешто што сам тражио. То се једноставно догодило. У мојој професији то није ствар коју можете да планирате. И на овом послу, као и на свим осталим које сам радио, трудим се да дам свој максимум и верујем да са сваким даном тај максимум може да буде још већи. То такмичење са самим собом, у односу на претходни дан, јесте унутрашњи мотив који не може бити доведен у питање спољашњим искушењима. А неки резиме, како је то било, остаје на другима, или на неком мом каснијем сумирању. Године за овај посао нису пресудне, већ пре да ли имате довољно енергије, и знања, наравно.

Рекли сте нам шта је то што мислите да је одредило 2006, а шта је то што ће одредити 2007. годину? Шта бисте, евентуално, могли да нам обећате да ће нам се лепо догодити, уколико постоји таква опција?

– Не држим под контролом социјалне аспекте живота у Војсци, то не зависи од Генералштаба. А волео бих да баш у том простору буде добрих и лепих промена. Ја им се надам. На крају крајева, то се тиче живота људи за које на неки начин одговарам, али и мог сопственог. Нажалост, то не могу да обећам, али се надам да ће нова влада имати разумевања за то да се социјални положај Војске промени знатно боље. То зашто сам ја одговоран, што смо почели да реализујемо у 2006. години, наставићемо и током 2007. године. Ту неће бити стајања. У години иза нас урадили смо доста. У 2007. завршићемо успостављање нове структуре Војске, пребацићемо тежиште на нови квалитет, што подразумева бољи систем обуке и образовања, функционалнији рад унутар система, интероперабилност.

Мислим да ће војна професија бити много привлачнија, изазовнија. Верујем да Војску више неће доживљавати као ушукану, зацементирану, затворену социјалну структуру. У много чему је Војска до сада функционисала као бојлер. У бојлер вода уђе, она топлија изађе, а унутра остане каменац. У Војску буџет уђе, паре изађу – што у фирме, што у ремонтне заводе, што у трговачке марже, а Војска остане сиромашна и необучена. То мора да се промени. ■

Драгана МАРКОВИЋ

ГЕНЕРАЛ-ПОТПУКОВНИК МИЛОЈЕ МИЛЕТИЋ,
ЗАМЕНИК НАЧЕЛНИКА ГЕНЕРАЛШТАБА ВС

ПРЕРАНО ЈЕ ГОВОРИТИ О БОЉИМ ВРЕМЕНИМА

Другу фазу организацијско-мобилизацијских промена завршићемо у 2007. години. Позитивне ефекте можемо очекивати тек 2008, мада, објективности ради, то неће ићи тако брзо, а посебно ако не буде додатних извора финансирања – истиче генерал Милетић.

Нови заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић у последњих пет-шест година био је на неколико важних функција – начелник Управе артиљерије, начелник Управе за обуку и начелник Управе за развој и опремање (Г-5). Дакле, реформске процесе у Војсци одлично познаје.

Господине генерале, најављује се да ће ова година бити преломна за Војску Србије?

– Ми не трансформишемо Војску да бисмо смањили бројно стање већ је оно последица трансформације. Отпочели смо са процесом пројектовања и развоја нових организационих модела у Војсци, нових процеса и односа који се заснивају на свестраној анализи утицаја свих спољашњих и унутрашњих фактора и они су у складу са дефинисаним циљевима и стратегијом.

Не мислим да ће 2007. бити тежа у односу на 2006. Напротив, ми смо у 2006. морали да урадимо више нормативно-правних и стратешко-доктринарних докумената и да паралелно са тим трансформишемо део наших оперативних и здружено-тактичких састава. У овој години стекли смо значајна искуства на овим задацима, тако да у 2007. улазимо са сопственим али и искуствима земаља које су завршиле или завршавају процес трансформације. И у новој 2007, коју сте Ви назвали преломном, предстоји нам углавном завршетак трансформације дела оперативних састава и здружених тактичких јединица, али и организацијска доградња састава који су трансформисани у овој години.

Тачно је да ће се и даље смањивати бројно стање и број гарнизона, а ми већ сада тачно знамо какву ће структуру Војска Србије тада имати. Наиме, на крају 2007. имаћемо око 27.000 припадника Војске. Од тога је око 8.000 војника – 4.000 у јединицама и 4.000 војника који се налазе у центрима за обуку, а остало су професионални припадници. Ако посматрамо по категоријама, имаћемо вишак официра, подофицира и цивилних лица, али зато нећемо имати

довољно војника по уговору, а као што знате до 2010. требало би да професионализујемо војску. Са бројкама сада не бих лицитирао.

Да ли су програм преквалификације вишка војног кадра Присма и Мастер план Владе Србије адекватан одговор на те промене?

– Присма и Мастер план Владе Републике Србије у овој години обезбедили су да се на адекватан начин збрине сав вишак кадра. Сигурно је да ће 2007. година, када је реч о збрињавању вишка кадра, бити тежа у односу на текућу, али ће и модели збрињавања бити шири. Према нацрту новог Закона о војсци, предвиђена је могућност да се млађе категорије цивилних лица и подофицира могу превести у професионалне војнике, затим да професионална војна служба, у одређеним условима, може престати по основу пензионисања са 20 година стажа осигурања. То су неке од мера које ће ублажити овај процес. Једно је сигурно – све оне које систем препозна као перспективан или могуће перспективан кадар, имаће своје место у систему одбране.

Када се запослени у систему одбране могу надати бољим временима?

– Обећани позитивни ефекти? Ја бих пре рекао очекивани позитивни ефекти јер нама нико није ништа обећао. Ми само очекујемо позитивне ефекте када се мисли на живот и рад у војсци након трансформације. Већ сам рекао да се са реорганизацијом отпочело након свестране анализе утицаја свих спољних и унутрашњих фактора. На основу тога дошло се до одређених закључака, као на пример да имамо неравномерну расподелу буџетских средстава по намени и задацима, затим, нефункционалну организацију, непоуздану технику, неповољну структуру кадра, превелик број организационих јединица, сложеност система и односа итд. Постоји и низ других фактора који битно утичу на организацију војске.

– Мислим да је у овом тренутку прерано да се говори о бољим временима, мада је извесно да одређених побољшања има, а она се пре свега огледају у бољим условима за рад, функционалнијој организацији, поузданијим средствима ратне технике, квалитетнијем кадру, могућности да формирамо одређене професионалне тимове који могу извршавати задатке у сваком амбијенту.

У свему томе не запоставља се стандард припадника Војске. Претпостављам да ви кад говорите о бољим временима, у првом реду мислите на стандард. А стандард се може разматрати двојачко, као део који се односи на радни амбијент где су већ уочљиви позитивни помаци, и лични, којим још нисмо задовољни. Пре свега мислим на решавање основних егзистенцијалних питања. Ми ћемо другу фазу организацијско-мобилизацијских промена завршити у 2007. години. Можемо очекивати позитивне ефекте у 2008. години, мада, објективности ради, то неће ићи тако брзо, а посебно ако не буде неких додатних извора финансирања.

У чему се састоји и које су главне одлике реформе система обуке?

– Војска Србије сада поседује систем обуке чију основу чини обука војника на одслужењу војног рока, односно рочне војске. Тај модел је редукван тешким материјалним положајем у коме се Вој-

Према новом концепту обука мора бити у функцији командовања, а помериће се тежиште са обуке појединца на обуку јединица за конкретне мисије и задатке. Успоставиће се савремени систем обуке користећи најбоља искуства страних оружаних снага, уз уважавање сопствене традиције, искустава и специфичности, и обезбедити одговарајући степен интероперабилности Војске Србије са оружаним снагама земаља чланицама евроатлантског система колективне безбедности.

ска налази у дужем периоду и вишеструким скраћивањем војног рока у последњих неколико година, што је довело и до скраћивања времена за обуку војника. Организацијске промене у Војсци до 2010. године и увођење професионалне војске после 2010, захтевају корениту реформу система обуке. Будући да је процес обуке континуиран процес, реформа ће обухватати два периода и то: транзициони период до 2010. године, који ће се реализовати у току интензивних организацијско-мобилизацијских промена, постепене професионализације и примене нових садржаја и форми обуке, и период после 2010. године који подразумева примену новог модела обуке, њено даље усавршавање и развој.

У периоду транзиције тежиће се да се институционални и оперативни домен обуке јасно профилише, а по мери професионализације Војске тежиште у обуци пренесе са обуке појединца на обуку јединица. Институционални домен обуке биће фокусиран на индивидуалну обуку, односно обуку појединца. У том погледу је већ започет процес, а до краја 2007. године формираће се седам центара за основну обуку или територијални центри за обуку војника – у Сомбору, Панчеву, Јакову, Ваљеву, Зајечару, Крушевцу и Лесковцу. У њима ће војници стицати основна војничка знања, вештине и навике, по јединственим садржајима и стандардима, без обзира на специјалност.

Специјалистичка обука ће се реализовати у центрима за специјалистичку обуку. У ту сврху формираће се, а део је већ завршен, четири центра за обуку – у Пожаревцу, Батајници, Горњем Милановцу и Крушевцу. У њима ће се реализовати специјалистичка обука војника, обука за подофицире и организовати стални или повремени курсеви за професионални кадар. Такође, до краја фебруара биће формирана команда за обуку која ће бити носилац реализације процеса индивидуалне обуке, и која ће у свом организацијском саставу објединити све центре, објекте и терене за обуку.

Поред свих организацијских решења биће јасно дефинисан оперативни домен обуке који ће бити фокусиран на обуку јединица.

У том погледу, биће развијен и имплементиран нови концепт обуке јединица и команди по принципу перманентне обуке професионалног састава и активне резерве за извршавање наменских задатака, те обуке јединица у резерви за потребе ратне војске.

Који су приоритети у опремању, развоју и модернизацији наше војске?

– Након израде *Стратегијског прегледа одбране* ми смо почели да радимо на изради плана развоја система одбране до 2010. године, у оквиру кога је урађено више програма развоја. Генералштаб Војске Србије био је носилац осам програма развоја, а једна од њих је и програм развоја и опремања Војске Србије. Њиме је, поред осталог, обухваћен средњорочни план опремања Војске до 2010. године, а о томе је у вашем часопису објављен шири текст. Како није било неких битних измена, желим да истакнем само најбитније елементе из тог програма опремања.

Свим нашим програмским документима планирано је да се реорганизација Војске Србије заврши до 2010. године. Током 2007. требало би да се заврше организацијско-мобилизацијске промене, а затим улазимо у период организацијске доградње и потпуне стабилизације система. У периоду до 2010. године нећемо моћи значајније да повећавамо буџетска средства за развој и опремање, али то наравно не значи да неће бити квалитативног побољшања у односу на прошлу годину.

Приликом дефинисања приоритета опремања развоја и модернизације узети су у обзир следећи фактори: нова структура снага Војске, потреба за очувањем постојећих и изградњом нових способности Војске, у складу са додељеним мисијама и задацима, планирана финансијска средства и квалитативна анализа постојећег наоружања и војне опреме. У том смислу, наши приоритети у ремонту и модернизацији су углавном на средствима Ваздухопловства и ПВО, ловачким и транспортним авионима, транспортним хеликоптерима, системима за ПВО, а у првом реду на ракетним системима *нева* и *куб*, и модернизацији једног дела хеликоптера ради развијања способности за летење у сложеним условима и за учешће у раду службе трагања и спасавања.

Већ је потписан уговор о ремонту авиона МиГ-29, а налазимо се у завршној фази набавке мини беспилотних летелица. Иако ћемо модернизовати наше авионе, у дугорочном периоду предвиђамо набавку вишенаменских авиона, али тек после 2010. Подразумева се да ћемо раније кренути у анализу тржишта и планирање.

Приоритети у набавкама нових средстава су на телекомуникационим и рачунарским уређајима и системима, електронским систе-

Нацртом новог Закона о војсци, предвиђена је могућност да се млађе категорије цивилних лица и подофицира могу превести у професионалне војнике, затим да професионална војна служба, у одређеним условима, може престати по основу пензионисања са 20 година стажа осигурања. То су неке од мера које ће ублажити овај процес.

ма за извиђање, прикупљање, обраду и дистрибуцију података, борбеним возилима точкашима и на заштитној опреми за војнике.

Када се говори о приоритетним набавкама, рачунамо да ће поред буџетских средстава бити ангажована и средства из Мастер плана и Националног инвестиционог плана.

Када можемо очекивати нову доктрину Војске Србије?

– Ми смо урадили Нацрт војне доктрине и она је сада код надлежних државних органа. Војна доктрина је верификована на нивоу ГШ и МО, а њено усвајање је у надлежности председника Републике. Усвајањем доктрине сврставамо се у ред земаља које системски, плански и организовано детерминишу све сфере војне делатности. И кад се одобри војна доктрина, а очекујемо да ће то бити ускоро, можемо радити и друге документе. ■

М. ШВЕДИЋ
Снимио Г. СТАНКОВИЋ

НА ПОЛОВИНИ РЕФОРМСКОГ ПУТА

Поводом Дана Ваздухопловства и противваздухопловне одбране Војске Србије – 24. децембра, у Команди Ваздухопловства и ПВО у Земуну, 204. авијацијској бази на Батајници и другим јединицама овог вид наше војске одржани су свечани скупови.

Тим поводом делегацију Ваздухопловства и ПВО примио је и начелник ГШ ВС генерал-потпуковник Здравко Понош.

На свечаности на Батајници, командант Ваздухопловства и ПВО генерал-мајор Драган Катанић подсетио је на 94 године дугу ваздухопловну традицију Србије и осврнуо се на предстојеће задатке у реорганизацији тог вида наших оружаних снага.

– Уложен је огроман напор како би се организацијско-формацијска структура команде и јединица ваздухопловства прилагодила потребама војнобезбедносних интеграција којима наша држава и Војска сада теже. Развијена је и интензивирана међународна војна сарадња са ваздухопловствима већег броја страних оружаних снага, при чему је приоритет дат суседним државама. Тренутно се налазимо на половини нашег пута којим морамо проћи до краја реформе. Следеће године очекује се наставак започете реформе и формирање 98. авијацијске базе, 250. ракетне бригаде и Центра ваздушног осматрања и јављања. Нова структура допринеће не само рационализацији снага већ и побољшању и ефикасности њихове употребе и стварању потребних услова за развијање нових знања и вештина које нас приближавају основном циљу, а то је ново и савремено В и ПВО. Наш вид располаже респективним кадровским потенцијалом који може успешно да одговори свим постављеним захтевима. Поред високе стручности и професионализма, поседујемо и одлучности и вољу да се изборимо са предстојећим изазовима. Због тога, као и због чињенице да је држава својим последњим потезима, који се тичу ремонта одређеног броја ваздухоплова, препознала важност нашег вида, В и ПВО ће бити, у времену које је пред нама, не само очувани већ ће добити и на квалитету и значају. На нама је да својим радом допринесемо томе.

Том приликом командант Катанић уручио је награде и похвале најуспешнијим ваздухопловцима.

За свој дугогодишњи рад на афирмацији ваздухопловства почасни летачки знак пилота добила је професор Радмила Тонковић.

Ваздухопловци су положили венце на спомен-обележја својим погинулим друговима током 1999. године. ■ Д. К. М.

НА КРИЛИМА ТРАДИЦИЈЕ

Идеја о увођењу ваздухопловства у српској војсци први пут се помиње у “Уредби о формирању целе војске” од 2. августа 1893. Тим документом било је предвиђено да се у свакој дивизији Војске Краљевине Србије формира по једна ваздухопловна баталјонска чета.

Двадесетак година касније, 1912. године, група официра Краљевине Србије упућена је на школовање – обуку за пилоте у Француску. Упоредо са школовањем пилота, купљени су и авиони, а наредбом министра војног војводе Радомира Путника, 24. децембра 1912. формирана је и Ваздухопловна команда у Нишу. Тиме се Србија сврстала међу првих 15 земаља у свету које су имале војно ваздухопловство. Годину дана касније, приликом опсаде Скадра, српско ваздухопловство имало је и ватрено крштење.

Ратна искуства из балканских ратова наши пилоти убрзо примењују у Првом светском рату, успешно се супротстављајући надмоћнијем непријатељу. Седамнаестог септембра 1915, по старом календару, односно 30. септембра по новом, противавионци Српске војске оборили су први непријатељев аероплан изнад Крагујевца. То херојско дело учинио је чувени артиљерац тобијица Радивоје – Рака Љутовац.

На Солунском фронту, уз помоћ савезника, реорганизовано је српско ваздухопловство. Прво су формиране заједничке српско-француске ескадриле, затим се крајем 1916. године формира “Њепорско одељење”, док су почетком и средином 1918. године формиране Прва и Друга српска ескадрила.

Период између два светска рата карактерише интензиван развој нашег ваздухопловства, уз производњу модерних и савремених летелица, што упоредо прате и значајне организацијско-формацијске промене у војном ваздухопловству.

У априлском рату 1941. године, за девет дана рата, у ваздухопловним окршајима јуначки гине 145 пилота, док је на земљи погинуло 576 ваздухопловаца. У том периоду ваздухопловство је имало 1.416 борбених летова, оборивши око 60 непријатељевих авиона.

Након Другог светског рата наше ваздухопловство прошло је неколико развојних фаза, у оквиру којих је, од 1953. до 1959. године, била и прва велика модернизација авијације. У наоружање се уводе борбени авиони западног порекла, са којима и код нас почиње ера млазне авијације.

Формирањем прве хеликоптерске ескадриле – 1954. године, и хеликоптерске јединице ушле су у састав рода авијације. Почетком шездесетих година у наоружање се уводе надзвучни ловачки авиони, док се у том периоду интензивно развија и домаћа авиоиндустрија. Конструисано је више прототипова млазних авиона, који су били основа за развој домаћих школско-борбених и борбених авиона, као што су “галеб”, “јастреб”, “Г-4” и “орао”, а средином осамдесетих у наоружање је уведен и тада најмодернији ловац МиГ-29.

Од оснивања до данас, саставе Ваздухопловства и ПВО сачињавало је више десетина хиљада припадника, више од 5.000 ваздухоплова, четири врсте ракетних система средњег домета, више ракетних система малог домета и 15 типова радара. ■

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

ПУТУЈУЋИ ПРАЗНИК

Биланси о срећи појединца, његовом спокоју и нади нигде се не воде, нити се о томе пише. Можда и због тога што је обичан живот за медије досадан и незанимљив. Новине које би имале само добре вести, пропале би већ другог дана излагања.

Ко зна, можда је Нова година само илузија, једна кота у простору. А то, опет, вероватно никада нећемо сасвим разумети. Димензије у којима проводимо свој непристојно кратак животни век, изгледа да су непојмљиво мале у односу на све остало.

Најславнији физичар данашњице, Стивен Хокинг написао је (издиктирао синтетизованим гласом) своју књигу која се зове "Кратка историја времена". Потребно је много напора да се све то појми а да се не полуди. Јер ми смо само честице у суровој васиони, која је ипак постала свесна себе кроз људски ум. Физички занемарљив, човек је постао Бог, оно биће које никада неће разумети докле сме (и може) да се креће.

Ово је ипак текст о празнику и протоку времена. У причу се (намерно) умешао Стивен Хокинг, због својих фантастичних пројекција и ретроспектива о димензијама у којима се налазимо. Али, то не значи како смо депресивно мали. Рекосмо ли већ да границе не постоје за машту и дух. И то је само по себи разлог за славље.

Кад се после гледања у небо, и нама најближу звезду Алфу Кентаур (четири светлосне године), врнемо на мајчицу Земљу, ту нас испреплетане чекају тега и радости живота. Ево празника пред нама! Нова 2007. биће дочекана "весело и радосно".

То су већ општа места о обавезном радовању и неизбежном весељу. Тачно у поноћ почећемо масовно (или фамилијарно) да се љубимо, желећи један другоме срећу. И радост, наравно. И испуњење свих жеља, свакако. Бескућници да добију адресу свога дома, сиромаси да живну, неожењени и неударе да се сретну, болесни да оздраве. Деца да порасту, незапослени да се снађу. Угурсузи да некоме помисле и добро. Несналажљиви и смотани да уђу међу свет. И ми као држава, свакако!

Празник се слави уз ракију, чварке, туршију, пихтије, сарму, прасеће или свињско са реном, или ко какво има печење. Па ситни колачи, грангле ролати, торте, патишпани, кохови, кремове, шампите, лење пите, гибанице. Има ту, и биће лазања, пица, пасти и других модернијих јела за младе, које боли стомак од масних изнутрица и тешке прасетине. И расол за бекрије балдисале од пијалака!

Али, без свињског окота, брале, у Србији слава нема. Тек кад му видиш јабуку у непцима, знаш да си на правом месту. Због овога би могли да се наљуће госпођа Брижит Бардо и друштва за заштиту животиња, посебно крмади, али то не вреди ништа. Главни гост на сваком српском слављу је прасе, па коме се не свиђа, тај нека не долази.

И све би било савршено кад стара година не би имала своје билансе. Ратови се воде на све стране. Насиље царује, у походима има само жртва а не назиру се победници. Највећа сила на свету не успева да добије рат, за који се сматра да га је већ добила. Неколико десетина хиљада људи у свету је погинуло, мало више од тога умрло од глади и болести, још више страдало у катастрофама.

Само у планетарном саобраћају годишње погине преко 300.000 људи. А сви су они негде кренули. Биланси о срећи појединца, његовом спокоју и нади нигде се не воде, нити се о томе пише. Можда и због тога што је обичан живот за медије досадан и незанимљив. Новине које би имале само добре вести, пропале би већ другог дана излагања.

И сад се сви спремамо да је (Нову годину) дочекамо како ваља. Негде седамдесетих, аутор ових редова беше командир чете. Пред дочек смо украшавали оне сиве учионице и требовали неопходни провијант и некомпромтована пића за војничко славље. Уз по једно пиво или вино по глави борца. Али, хоћеш! Било је оних за које је једна чаша много, па нису ни пили. Али и жедних, којима је и десет пива било мало. Нешто после пола ноћи, ми командири смо долазили да својим војницима честитамо празник. И поред све пажње, увек смо затицали бар по дватри летвосана регрута.

То се опраштало! Кад би, ако не за нову годину! Ако кренемо реториком из неких година прошлога века, која сада личи на благу сатиру, ево шта нас чека у 2007:

Биће више напора, али и више успеха. Наше могућности су далеко веће од достигнућа. У Новој години морамо активирати све унутрашње резерве. Обука на првом месту! Треба више пажње посветити разним питањима. Морамо убрзати корак. Човек је на првом месту, а и остали људи.

Дабоме, тако се говорило. И у друштву и у војсци. Неуспеси су били забрањени, као и оцена мања од врло добре. Зато мању нико није ни давао. Али, није било лоше. Зато јер смо били млади и тврдо веровали да су позне године бесконачно далеко.

Били смо у заблуди, као и око још неких ствари. Но, живот је опасно искушење. Зато је тако узбудљив и тако леп. Неодољив, незаустављив и неподмитљив. А свако од нас траје у противречном свету својих жеља: да слави што више првих јануара, и оживи своју спољну димензију слике Доријана Греја.

То је онај култни роман Оскара Вајлда о човеку који је престао да стари. Уместо њему то се догађа његовом портрету, који је читаву своју наказност на крају ипак пренео тамо где припада: лажном вечитом младићу. Време је неподмитљиво, па се не може ни преварити. У томе се бар слажу Вајлд и Хокинг, иако су живели у различитим вековима. Тако нам после Нове године стиже највећи православни празник – Божић. И ту се зна без кога се не може: то је Божићно прасе! А онда и српска Нова година!

Зато је сасвим могуће и овакав дијалог на српској животињској фарми. Сретну се, дакле, два прасета која често воде своје брижне разговоре о питањима егзистенције. Па једно пита колегу:

"Је ли, молим те, шта мислиш, има ли живота после 15. јануара?!" ■

Аутор је коментатор листа "Политика"

ОТВОРЕНА ВОЈНА КАНЦЕЛАРИЈА НАТОА ЗА ВЕЗУ У БЕОГРАДУ ГОДИНА ВЕЛИКИХ КОРАКА

Ради успостављања везе са војним и државним руководством Србије о примени Споразума о транзиту, у Београду је отворена Канцеларија НАТОа. Споразум, који је између Србије и НАТОа потписан 18. јула 2005, сличан је споразумима које су остале европске земље склопиле са том организацијом, а његов циљ јесте да унапреди логистику операција НАТОа на Западном Балкану.

Након што је председник Републике Србије Борис Тадић 14. децембра у Бриселу потписао Оквирни документ Програма Партнерство за мир, отварање Војне канцеларије НАТОа за везу у Београду допринеће лакшој примени тог новог облика сарадње Србије са НАТОом и дати подршку активностима јавне дипломатије Северноатлантске алијансе у региону. Предвиђено је и да Канцеларија помаже рад Групе Србија–Нато за реформу одбране, која је основана почетком године како би пружала помоћ и савете државним органима у напорима

МИНИСТАР СТАНКОВИЋ

РАЗГОВАРАО СА АДМИРАЛОМ УЛРИХОМ

Министар одбране Зоран Станковић, у присуству државног секретара Звонка Обрадовића, начелника Генералштаба генерал-потпуковника Здравка Поноша, помоћника министра за политику одбране Снежане Самарцић-Марковић и новопостављеног шефа Канцеларије НАТОа за везу генерала Јаника Асеа, разговарао је са командантом Здружених снага НАТОа у Напуљу адмиралом Харијем Улрихом. Тема разговора биле су будући рад Канцеларије НАТОа за везу и безбедносна ситуација у региону.

Адмирал Улрих честитао је министру Станковићу на пријему Србије у Партнерство за мир и поздравио отварање Канцеларије НАТОа у Министарству одбране.

Министар Станковић захвалио је на подршци коју наша земља добија у процесу евроатлантских интеграција и укратко информисао саговорнике о следећим корацима које ће Србија предузети у вези са чланством у Партнерству за мир. Такође, министар је рекао да ће спровођење Споразума о транзиту снага НАТОа, који је један од главних задатака новоотворене Канцеларије НАТОа у Београду, почети чим Влада Србије усвоји додатне аранжмане на тај споразум, чија је израда у надлежности Министарства спољних послова.

ШЕФ ВОЈНЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ НАТОА

Бригадни генерал Јаник Асе (Yannick Asset) припадник је француске армије од 1975. године. Завршио је Све војну школу у Кеткидану, Француски ратни колеџ у Паризу и Краљевски институт за одбрамбене студије у Бриселу.

Од 1994. до 2000. године био је на више функција на Балкану (у Хрватској, Босни и Херцеговини и на Косову и Метохији) да би у периоду од 1997. до 1998. године радио као аташе за одбрану у Француској амбасади у Београду.

Од фебруара 2001. до јула 2004. године генерал Асе је био војни изасланик Француске у Београду, када је прекомандован у Здружени одбрамбени штаб у Паризу.

ПРВИ ТРАНЗИТ У ФЕБРУАРУ

Војна канцеларија НАТОа неће се бавити питањима транзита трупа НАТОа кроз Србију све до краја јануара када се очекује окупљање целокупног тима који ће радити у њој, рекао је шеф Канцеларије НАТОа бригадни генерал Јаник Асе, додавши да ће први транзит уследити вероватно у фебруару.

Он је истакао и да не очекује проблеме када је у питању реакција грађана Србије приликом проласка снага НАТОа преко наше територије, с обзиром на то што су њихови конвоји већ ишли преко територије Србије на основу билатералних уговора земље чланице НАТОа и српске владе.

да реформишу и модернизују оружане снаге и изграде систем у складу са могућностима Србије.

Војну канцеларију НАТОа за везу у Београду отворили су министар одбране Србије Зоран Станковић и заменик генералног секретара НАТОа Алесандро Минато Рицо, у присуству министра спољних послова Вука Драшковића, команданта Здружених снага НАТОа у Напуљу адмирала Харија Урлиха и шефа Канцеларије бригада генерала Јаника Асеа.

После отварања Канцеларије у згради Министарства одбране, у Централном дому Војске Србије одржана је конференција за новинаре на којој су се министри Станковић и Драшковић и господин Рицо обратили бројним новинарима.

– Данас могу сасвим сигурно да кажем да ће 2006. година остати запамћена по великим корацама које је Србија направила у процесу приступања евроатлантској безбедносној заједници. У овој години Србија је званично постала чланица Партнерства за мир. Друга, такође веома битна ствар, јесте отварање Канцеларије НАТОа за везу у Министарству одбране што је био један од приоритета у нашој сарадњи са Алијансом, који је формулисан још почетком године – рекао је министар Станковић и додао – једна од највећих предности примене Споразума о транзиту јесте заштита српског становништва на Косову и Метохији, будући да су снаге Кфора тренутно једини гарант безбедности у тој покрајини. У случају погоршања безбедносне ситуације неалбанског становништва, најбржи пут којим снаге Кфора могу обезбедити додатну подршку је управо преко територије Србије. Тако ће применом поменутог Споразума бити регулисан транзит у целом Западном Балкану, што ће знатно утицати на стабилност читавог региона.

Да је приступање Србије Програму Партнерство за мир било један од приоритета у раду Министарства спољних послова, истакао је и министар спољних послова Србије, Вук Драшковић. Он је рекао да је наша земља спремна за даље кораке у сарадњи која је проистекла из чланства у Програму Партнерство за мир, те за потписивање Безбедносног споразума о размени и чувању поверљивих информација између НАТОа и српске војске.

– После тога ће наша, професионална војска показати своје знање и умеће као равноправан партнер на вежбама и у свим другим активностима НАТОа – рекао је министар Драшковић.

Заменик генералног секретара НАТОа Алесандро Минато Рицо сматра да дан отварања Војне канцеларе НАТОа за везу у Београду симболички означава почетак нове ере у међусобној сарадњи.

– Основна функција Канцеларије за везу биће практична примена Споразума о транзиту, али њена подједнако важна мисија биће подршка напорима за реформисање српског система одбране и активностима Србије као чланице Програма Партнерство за мир. Пријемом у тај програм Србија је постала једна од земаља која заједно са другим дели одговорност за безбедност и стабилност у свету. У овом тренутку желим да истакнем и да овим догађајем отварамо нову страницу у нашим односима, позитивну, остављајући иза себе прошлост са свим оним што се у њој догодило и окрећући се будућности, која ће бити добра за свакога – рекао је господин Рицо.

Војна канцеларија НАТОа за везу смештена је у згради Министарства одбране и чине је мултинационално војно деветочлано особље из разних земаља чланица НАТОа и неколико запослених из Србије. За шефа Канцеларије именован је бригадни генерал француске армије Јаник Асе.

Отварању Канцеларије присуствовао је и велики број званичника НАТОа, Министарства одбране и Министарства спољних послова, представници дипломатског кора и изасланици одбране акредитовани у Београду. ■

Сања САВИЋ
Снимио Звонко ПЕРГЕ

Свечана заклетва војника децембарске класе СЛУЖИТИ ОТАЏБИНИ

У гарнизонима и јединицама широм Србије, 23. децембра, војници децембарске партије положили су заклетву, а свечаности-ма су присуствовали и њихови родитељи, родбина и пријатељи.

На свечаности у Београду заклетву су заједно дали млади војници Гарде, ученици 53. класе Средње стручне војне школе смера везе и припадници спортског вода студентског пука Војне академије.

Командант свечаности пуковник мр Горан Радовановић поздравио је најмлађе припаднике Војске Србије и обећао њиховим родитељима да ће са својим сарадницима уложити лични и професионални напор у њиховом оспособљавању и обуци, али и чувању живота и здравља.

– Служити општем добру своје отаџбине личним стваралачким доприносом представља највећу људску и патриотску вредност и пожртвованост – рекао је том приликом пуковник Радовановић. ■ А. П.

АНАЛИЗА ГОДИШЊЕГ ПРОГРАМА РАДА ВОЈНЕ АКАДЕМИЈЕ

На Војној академији у Београду, 26. децембра, одржана је анализа годишњег програма рада те високошколске институције за школску 2005/2006. годину. Анализи су присуствовали досадашњи помоћник министра одбране за људске ресурсе др Зоран Јефтић и новопостављени државни секретар Министарства одбране задужен за људске ресурсе Љубисав Тодоровић, те многобројни гости из организационих целина Министарства одбране и Београдског универзитета.

Начелник Војне академије генерал-мајор мр Видосав Ковачевић, са сарадницима, представио је током анализе више потеза који су протекле године предузети како би Војна академија била установа у којој се шкољује официрски кадар способан за суочавање са одбрамбеним и безбедносним изазовима 21. века. Како је истакао генерал Ковачевић, све што је учињено на реформи војног школства у потпуном је складу са tzv. "Болоњским процесом" на нивоу основних студија, док се за последипломско усавршавање убрзано ради на усклађивању програма са Конзорцијумом одбрамбених академија и института безбедности у оквиру Партнерства за мир.

Први од важних потеза које руководство Војне академије посебно истиче било је усаглашавање заједничких наставних планова и програма са више факултета у Београду за школовање официра, који ће на крају школовања, поред дипломе, за своје војно образовање добити и диплому једног од цивилних факултета.

Пресељење Војнотехничке академије са Жаркова на Бањицу и расформирање више наставних јединица смештених ван матичног гарнизона, захваљујући груписању људских и материјалних ресурса, омогућило је врло значајне буџетске уштеде и рационалније извођење различитих облика наставе.

Квалитет тако рационализоване наставе на најбољи начин је демонстриран на здруженој тактичкој вежби "Академац 2006", на полигону Пасуљанске ливаде, за чије извођење су студенти добили похвале и од председника Републике. Оно што је постигнуто током последње године, према речима генерала Ковачевића, даје места оптимизму када је реч о будућности Војне академије као установе од великог националног, али и регионалног значаја. ■

А. А.

ВРАЋАЊЕ УГЛЕДА ВОЈНЕ ПРОФЕСИЈЕ

Начелник ГШ ВС генерал-потпуковник Здравко Понош посетио је на нишком аеродрому старешине и војнике 63. падобранског батаљона. На почетку посете доскорашњи командант Оперативних снага генерал-мајор Драган Колунија и командант 63. падобранског батаљона Мирољуб Чупић реферисали су начелнику Генералштаба о задацима, резултатима рада и проблемима које има падобранска јединица.

Потом је генерал Понош обишао падобрански хангар и полигон, где је присуствовао одређеним садржајима падобранске обуке. Обилазак се завршио извођењем падобранских скокова са висине од 800 метара и приказима обуке службених паса и противтерористичке обуке.

После обиласка Спомен-собе, генерал-потпуковник Здравко Понош обратио се присутним новинарима и нагласио: "Посетили смо данас 63. падобрански батаљон, донедавно 63. падобранску бригаду, али како год се тај састав звао, реч је о људима чије спомињање изазива поштовање код свих специјалаца у свету. Сагледали смо шта још треба урадити да ова јединица остане елитна, поготово у погледу занављања опреме и инфраструктурних објеката".

Коментаришући постављење на дужност начелника Генералштаба Војске Србије, генерал Понош је рекао: "Сада имам већи капацитет и морални кредибилитет за доношење одлука и померање ствари. Наш приоритет, у претходном периоду, биле су организацијске промене. Формирали смо Прву бригаду КоВ, Специјалну бригаду, Гарда, Бригаду везе, прву авио базу, Централну логистичку базу и то је све што смо планирали да урадимо у овој години. По плану, до средине 2007. године, треба да успоставимо комплетну нову структуру, а то значи да ћемо формирати још три бригаде КоВ, једну авио-базу, ракетну бригаду и друге пратеће јединице. Наставићемо и са развојем међународне војне сарадње. Протеклих дана наши пилоти летели су на америчким авионима у бази Натота у Авијану и на авионима цистернама у Охају, а са грчким колегама договорили

РАСФОРМИРАН НОВОСАДСКИ КОРПУС

У складу са трансформацијом и организацијским променама у Војсци Србије, Новосадски корпус је 15. децембра и формално престао да постоји. У 26 година постојања (формиран је 1980) тај оперативни састав пребрдио је веома динамично време, професионално извршавајући постављене задатке и обавезе на територији АП Војводине.

На скупу организованом у новосадском Клубу ВС, коме су, поред досадашњег команданта Корпуса и његовог заменика генерал-мајора Станимира Матијевића и Милоша Мандића, присуствовали генерал-потпуковник Милоје Милетић, заменик начелника ГШ ВС, први командант Корпуса пензионисани генерал Димитрије Поповић, некадашњи команданти тог оперативног састава пензионисани генерали Нинослав Крстић, Момчило Момчиловић, Илија Исак, Миломир Миладиновић и представници покрајинске и градске власти, истакнуто је како је Новосадски корпус, који овим чином одлази у историју, од свог формирања био огледна јединица на коју сви његови припадници и Војска у целини могу бити поносни. ■

Б. М. П.

смо интензивнију сарадњу специјалних јединица. Приступ Програму Партнерство за мир омогућиће нам и приступ алатима за реформу војске, билатералним фондовима, знању и искуству. Кључ реформе Војске лежи у промени начина размишљања и враћању угледа војној професији”, истакао је генерал Понош. ■

З. М.

СТИПЕНДИЈЕ ЗА НАЈБОЉЕ СТУДЕНТЕ ВОЈНЕ АКАДЕМИЈЕ

Републички фонд за младе таленте, чији је покровитељ премијер Војислав Коштуница, доделио је на свечаности у Дому Народне скупштине 13 стипендија најбољим студентима завршних година Војне академије. Студентима четврте године батаљона Копнене војске додељено је шест, а студентима пете године батаљона логистике седам стипендија.

Ово је први пут да се стипендије додељују и најбољим студентима Војне академије.

Републички фонд за младе таленте ове је године доделио укупно 484 стипендије најбољим студентима завршних година који студирају на државним универзитетима Србије.

Стипендије подразумевају да најбољи студенти завршних година (просек више од 8,50) годину дана добијају нето месечни износ од 20.000 динара, што их обавезује да у року положи све испите, да дипломирају за шест месеци од дана полагања последњег испита и да након дипломирања раде најмање пет година у Србији.

Од када је основан, половином 2005. године, Фонд је наградио 1.592 ученика и студента и за ту намену утрошио око 533 милиона динара. ■

Размена непокретности између
Министарства одбране и Града Београда

МУЗЕЈ БЕОГРАДА НА НОВОЈ ЛОКАЦИЈИ

Министар одбране Зоран Станковић, градоначелник Београда Ненад Богдановић и директор Републичке дирекције за имовину Милан Томић потписали су, 25. децембра у Скупштини града, уговор о размени права коришћења непокретности, којим Министарство одбране граду Београду преноси на коришћење непокретност у улици Ресавска бр. 40б.

Објекат површине 8.547 квадратних метара, који се налази у комплексу објеката Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије, биће уступљен на коришћење Музеју града Београда

на основу закључка Владе Србије од 13. марта 2006, када је донета одлука о размени права коришћења непокретности између Министарства одбране и Скупштине града Београда.

Са друге стране, Скупштина града Београда уступиће Министарству одбране пословни објекат који се налази на углу Крунске и Ресавске улице, површине 896 квадратних метара. Град Београд је, такође, у обавези да обезбеди сва потребна средства неопходна за извођење радова на реконструкцији фасаде зграде која се налази у улици Кнеза Милоша бр. 33, а припада Министарству одбране.

Ради реализације тог посла две институције потписаће посебан споразум. Процењује се да ће вредност радова на реконструкцији фасаде износити више од два милиона евра.

Приликом потписивања уговора министар Станковић је изразио наду да ће се током наредне године решити проблем и порушених зграда Генералштаба, које “треба да буду реконструисане”. ■

С. С.

ФОРМИРАНА ЦЕНТРАЛНА ЛОГИСТИЧКА БАЗА

Централна логистичка база, којом командује пуковник Драган Аврић, формирана је 25. децембра, а свечаности је присуствовао и начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Здравко Понош. Начелник Управе логистике пуковник Љубовић Самарић приказао је резултате који су постигнути у току реструктурисања и представио будуће место и улогу новоформиране установе.

Генерал Понош је информисао припаднике Централне логистичке базе о актуелним питањима реформе система одбране. Он је истакао да је неопходно радити на афирмацији стручности како би се ефикасније достигло стање које је доктринарним документима дефинисано. ■

А. П.

СЕНЗОРИ НОВОГ ВРЕМЕНА

Сходно Бечкој конвенцији о дипломатским односима, и изасланици одбране имају право и одговорност да, само дозвољеним средствима информисања, обавештавају своје претпостављане о војним и политичким догађањима у држави пријема. Међутим, иако се сматра да чак 95 одсто тих информација потиче из штампаних и електронских медија, а да се само осталих пет одсто прикупља класичном шпијунажом, и данас има примера у свету да војног дипломату, под оптужбом да се у раду користио недозвољеним средствима, земља пријема прогласи “непожељном особом” и пре времена – врати кући. С падом Берлинског зида, таквих примера у војној дипломатији све је мање.

О томе како се постаје војни изасланик код нас, писали смо у претходном броју. Но како се то ради у свету? Сједињене Америчке Државе, на пример, дефинишу обавезне услове по следећим критеријумима: кандидат за изасланика одбране (ИО) мора да је ожењен (удата) и мора да води породицу са собом, што је пракса и код нас. Кандидат мора да је поуздан, самоиницијативан, да се истиче у раду, да је достојан представник војске и да поседује способност прилагођавања новој ситуацији. Осим тога, он мора да се веома добро вербално и писмено изражава, да је психофизички здрав и способан за бројне дужности. Уз све то, мора да буде одговарајућег изгледа и понашања, како у цивилној одећи тако и у униформи, али и да поседује социјалне и моралне квалитете. Особа за ту функцију треба да је држављанин САД и да не постоје фамилијарни, трговачки и други негативни утицаји на кандидата из било које стране државе.

■ ПОЖЕЉНЕ КВАЛИФИКАЦИЈЕ

Кандидат за ИО САД треба да има и одговарајуће командно и борбено искуство из учешћа у међународним мисијама, искуства у раду са обавештајним структурама у ЗГШ и МО, административно искуство и неко од цивилних звања са школовања у иностранству.

Обавезни услови за кандидата из САД су да чланови породице морају да буду репрезентативне појаве, да немају телесне недостатке и да не болује од хроничних болести које захтевају посебну медицинску негу, да су њихови држављани (предност имају они који су рођени у Америци) и да могу да преузму све социјалне и званичне дужности ради достојног представљања своје државе у иностранству, јавно и приватно.

Од пожељних квалификација, чланови породице кандидата требало би да познају језик државе пријема и да ако желе, у складу са могућностима и потребама, наставе да раде у амбасади или некој америчкој фирми у држави пријема.

Конкурс за ИО у Војсци Швајцарске је такође јаван. После прикупљања понуда, саставља се ужи избор кандидата који се подвргавају писаном и општем

тесту. После тога, кандидати се проверавају са колико страних језика (и у ком степену) се служе, после чега се бира ужи избор. Изабрани кандидати се затим процењују преко теста личности, брифинг теста, интервјуа са експертом (супруге кандидата су такође укључене у тестирање). Као последње, кандидати, са својим члановима породице, пролазе лекарски преглед. Имајући у виду све поменуте резултате, у Швајцарској коначну одлуку о упућивању на дужност ИО доноси комисија Савезне управе за одбрану, цивилну заштиту и спорт.

Општи и посебни услови за избор кандидата Војске Швајцарске одређени су социјалним и професионалним способностима. Од социјалних, кандидат за ИО требало би да лако успоставља и одржава контакте, да стално изражава интересовање за културу страних земаља, да има изражене лидерске и тимске способности, да је доброг менталног и физичког здравља и отпоран на стрес, односно да може да поднесе велики напор и да има добар – смисао за хумор.

Професионалне способности кандидата швајцарске војске подразумевају да је чина потпуковник/пуковник (за дужност ИО), односно да је капетан/потпуковник (за његовог помоћника), да поседује висока знање о својој земљи, оружаним снагама и међународној безбедносној политици. Он мора да поседује академско звање или признату стручну обуку, школу или курс и да, коначно, има довољно професионалног искуства.

Кандидат за ИО Велике Британије не мора да буде обавештајни официр или специјалиста за одређени регион, већ да може да представља своју државу на одговарајући начин. Бити војни аташе британске војске подразумева стално улагање у своју каријеру и то специфичном обуком и свакодневним одрицањем. Не може се очекивати од ИО да буде добар ако не познаје језик земље пријема и то је један од главних услова за избор ових кандидата у Великој Британији.

■ ДОЗВОЉЕНА ПОДРУЧЈА

Изасланик одбране је представник својих оружаних снага (или његовог дела ако је акредитован само за одређени вид) и он и чланови изасланства одбране представљају "продужену руку" свог генералштаба у држави пријема. Додуше, ИО није у потпуности интегрисан у дипломатску мисију, али он ту нормално ради и, по том основу, директно је потчињен амбасадору. Функционално гледано, он је потчињен министарству одбране за сва питања војне природе. Извештаје шаље МО своје земље које га инструкује, води у раду и финансира.

Међународна кодификација статуса војних изасланика и припадника војног изасланства у држави пријема спроведена је 1964. године, прихватањем Конвенције број 3, тзв. *Бечке конвенције о дипломатским односима*. У односу на рад изасланства одбране, као дела дипломатске мисије, Конвенцијом је предвиђено пет подручја деловања.

РЕПРЕЗЕНТАТИВНЕ ПЛАТЕ

У дипломатским круговима сматра се непристојним коментарисати примања војнодипломатских представника. Висина примања зависи од земље до земље и све државе их прилагођавају економској ситуацији државе пријема и, свакако, својим могућностима. Поједине државе својим војнодипломатским представницима исплаћују месечну плату којом они својој породици обезбеђују смештај у држави пријема, школовање деце и покривају трошкове који произилазе из функције војног изасланика. Као представницима своје војске и државе и плате војнодипломатских представника морају бити – репрезентативне.

(НЕ)ПРИЈАТНЕ СИТУАЦИЈЕ

Протокол захтева да ВДП мора унапред да зна основне религијске, регионалне и локалне обичаје земље пријема као што су јеловник, кад је време поста, кога, када и којим редоследом поздравља, којим данима се иде у цркву, када, кога и у којим приликама треба да позове у госте... На тај начин могу се унапред избећи непријатне ситуације као што је, рецимо, једном приликом супруга једног ИО упорно пружала руку изасланику одбране Ирана коме, иначе, религија забрањује да се рукује са женама. Такође, није претерано упутно ни Грку нудити турску кафу, нити муслиманима прасеће печење, чварке... Наравно, таквих примера има много.

ИМУНИТЕТ

Као и дипломатска мисија, и просторије војнодипломатског представништва уживају пуни имунитет у смислу неповредивости, било да су у саставу амбасаде или ван ње. Дипломатски имунитет штити чланове изасланства одбране од кривичног гоњења и суђења у држави службовања, а нису ни у обавези да сведоче против трећих лица. Поред те привилегије, ту спада и коришћење заставе и грба своје државе у држави пријема, затим неповредивост архиве и реписке. Војнодипломатском представнику загарантоване су неповредивост стана и превозних средстава, слобода кретања (осим појединих зона или подручја где је, из безбедносних разлога, забрањен приступ страним држављанима), слобода општења, пореска и царинска ослобођења.

Трећа тачка, која се тиче преговарања, односи се на посредовање поводом прелиминарних припрема одређених споразума између два министарства одбране, укључујући и потписивање тих споразума, уколико ИО за то има овлашћења.

Четврта тачка, која се тиче обавештавања, подразумева да у случају коришћења тзв. недозвољених средстава (врбоване и плаћање грађана, бављење у забрањеним зонама, скицирање и фотографисање војних објеката означених јавном забраном, фотографисање војних јединица у месту и покрету и слично) даје право држави пријема да члана (или чланове) изасланства одбране, који су применили једну од набројаних недозвољених радњи, прогласи "непожељном личношћу" (*persona non grata*) и затражи његов/њихов опозив, односно да их протера.

Пета тачка – унапређење војних односа – најбоље је мерило целокупне активности у држави пријема, али и међудржавних односа, где умешност и способност ИО доприноси позитивним резултатима и констелацији билатералне војне сарадње двеју држава. С друге стране, код вишег степена међуармијске и војноекономске сарадње, иницијативе изасланика у изналажењу нових садржаја и модалитета сарадње, примерене ситуацији и постојећим односима две државе, унапређују сарадњу у поменутим областима и обогаћују њен садржај.

Данас је превасходни задатак ИО да подржава своју земљу у јачању међународне сарадње у разним областима. Истовремено,

Прво подручје је представљање државе која акредитује код државе код које се акредитује; као друго, да штити у држави код које се акредитује интересе државе која акредитује и њене држављане, у границама које дозвољава међународно право и, као треће, да преговара са владом државе код које се акредитује. Четврто подручје деловања ИО је да обавештава, свим дозвољеним средствима, о условима и развоју догађаја у држави код које се акредитује и подноси извештаје о томе влади државе која акредитује. И, коначно, пето подручје деловања изасланика је унапређивање пријатељских односа и развијање привредних, културних и научних односа између државе која акредитује и државе код које се акредитује.

Под првом тачком, у односу на војнодипломатске представнике, чланови изасланства одбране Републике Србије представљају ОС своје земље код државе пријема и заступају МО по свим питањима војне природе за које је ИО акредитован и овлашћен.

Чланови изасланства одбране наше земље, сходно тачки два, дужни су да воде рачуна о припадницима МО који, по било ком основу, бораве у држави пријема (школовање, учешће у саставу радних група, присуство семинара, конференцијама, лечење, контрола наоружања и сл.) и непосредно су им потчињени за време боравка у дотичној држави.

он је и саветник амбасадора по свим питањима војне природе и званично акредитовани војнодипломатски представник (ВДП) свог министарства одбране у иностранству.

■ АФЕРА ДРАЈФУС

Предубеђења у делу јавности о изасланику одбране као шпијуну данас су потпуно застарела, мада је тачно да су поједини ВДП били протеривани из државе пријема због шпијунаже. Међутим, почетком деведесетих година, односно нестајањем биполарне поделе света и променом безбедносног окружења, изасланик одбране постао је “стратегијски мислилац” и “сензор” за нове изазове и мисије. Он разуме како важни људи размишљају, јер је свакодневно информисан о догађајима у држави пријема и политичко-безбедносној ситуацији у региону и свету. Насупрот мишљењу да је војни изасланик “привилегован или јавни шпијун” он може бити, повремено или стално, под надзором контраобавештајне службе државе пријема. У војним круговима, који се баве том проблематиком, позната је афера “Драјфус” која је почела тако што је чистачица у немачкој амбасади (иначе француска држављанка) предавала папире из

Начелник Центра за односе са страним војним представницима МО капетан бојног брода Милутин Огњановић

МЕСТО ДИПЛОМАТЕ ЈЕ НА ТЕРЕЊУ

Русија је земља великих привредних, енергетских и научних потенцијала. Али, Руска Федерација је и једна од водећих земаља у свету у развоју најсавременије технике, наоружања и војне опреме. Бити тамо изасланик одбране, ма одакле да долазите, није, наравно, мала створ. Уосталом, и Запад, али и далеки Исток, у Москву шаље свој најбољи, посебно одабран дипломатски кадар.

– У Руској Федерацији сам, као изасланик одбране наше земље, боравио од 1999. до 2002. године. У то време код њих је већ увелико било актуелно питање транзиције ОС Русије што је, наравно, било веома занимљиво и за нас јер се већ тада видело да и нама предстоји сличан пут. Посебно је био занимљив, после гашења бројних руских јединица и база, рецимо, начин збрињавања њиховог вишка војног кадра. Тај процес трајао је целу деценију, па се, до тада иначе велика руска армија, на крају тог процеса смањивања буџетских средстава, бројно свела на свега једну трећину – каже капетан бојног брода Милутин Огњановић и додаје да су, осим тога, за нашу земљу тада била занимљива и многа руска војнотехничка и технолошка достигнућа која би се, евентуално, могла применити и у нашим оружаним снагама.

ИЗАСЛАНИК ОДБРАНЕ У МОСКВИ

– Моја непосредна припрема за одлазак у Русију трајала је осам месеци, мада сам у Ленинграду, сада Санкт Петербургу, претходно завршио командно-штабну академију на руском, тако да ми језик није био проблем. На нову и веома одговорну дужност кренуо сам 27. априла 1999, значи током бомбардовања наше земље па су, у таквим околностима, и други услови за рад били и тамо веома тешки. Истина, пријатељска Русија желела је да нам помогне у тим околностима, али сходно одлуци СБ УН о забрани извоза наоружања и војне опреме Југославији, била је објективно онемогућена да

то и конкретно учини – напомиње Огњановић и објашњава да је с временом, са олакшавањем ембарга, дошло и до постепене, додуше скромне војнотехничке сарадње наше две земље, и наставља:

– Био сам врло изненађен када сам сазнао да сам одређен да идем у Москву јер сам знао да је реч о изузетно одговорној дужности. Уосталом, Москва је и један од највећих дипломатских центара света. У то време тамо је било акредитовано око 180 војнодипломатских представника из осамдесетак држава. Зато је то увек било посебно подручје рада где треба одржавати сарадњу и бројним изасланицима одбране представити, на најбољи начин, своју земљу, своје МО и ОС. Тамо сам имао заиста прилику да упознам многе војне професионалце из целог света. Сећам се, наравно, и свог првог сусрета са америчким поморским аташеом у Москви. Али, упркос чињеници да су тада односи наше две државе били врло затегнути, да је бомбардовање тек било завршено или је можда још трајало, сходно дипломатским правилима опхођења, наша прва комуникација била је коректна и професионална – сећа се Огњановић. – У ствари, тешко је тај сусрет сада и описати, јер осећаји су једно, а професија нешто друго.

Према речима војног дипломате, у то време, непостојање дипломатских односа са САД, Великом Британијом, Немачком и Француском одразило се и на наше војнодипломатске односе у Москви са тим државама. Другим речима, нити су њихове војне дипломате долазиле код нас, нити су наши одлазили у њихове амбасаде. Наравно, било је у Москви тада сусрета и контаката са њима али на – неутралном терену. Тек током наредних сусрета било је и питања друге стране на која је наша војна дипломатија одговарала, наравно, у мери у којој су то околности дозвољавале.

– Током мог мандата Руси су војнодипломатски кор углавном водили у војне команде, јединице и установе у Москви и око ње, где је, додуше, и било највише збивања. Путовања по самој великој Русији

корпе за отпатке из канцеларије немачког војног изасланика француској контраобавештајној служби.

Изасланици одбране имају, наравно, право и одговорност да своју владу и државу информишу о војним и политичким догађањима и развоју ситуације у држави пријема на основу дозвољених средстава информисања (штампа, часописи, контакти са личностима из друштвеног и политичког живота државе пријема, са својим колегама који раде у другим дипломатским представништвима итд.). Та њихова делатност проистиче из члана 3, тачка д и е Бечке конвенције о дипломатским односима. Међутим, када постоји отвореност извора информација, а што је карактеристика свих демократских држава, најважнији посао ИО је да буде војни саветник свом амбасадору и да ради на интензивирању војне сарадње.

Иначе, сматра се да 95 одсто информација до којих долазе ИО у свету потиче управо из средстава јавног информисања, са Интернета и са разних конференција и саветовања, а да се само пет одсто прикупља класичном шпијунажом.

У прилог чињеници да је војни изасланик у свом раду у великој мери данас ослоњен на штампане и електронске медије, када је реч о прикупљању информације о најновијем наоружању и војној опреми ОС државе пријема, може да послужи следећи пример: један јапански стручни часопис објавио је тачан опис, податке и карактери-

било је релативно мало. За нас су, пре свега, у Русији биле интересантне оне ствари које би конкретно могле да помогну нашој држави и војсци. Ипак, била су нам драгоцене њихова војна искуства, занимљиве њихове војне академије, изложбе наоружања и војне опреме, међународни авио-космички салон на аеродрому “Жуковски”...

КОНТАКТИ И ПОЗНАНСТВА

Како се живи и ради у Москви?

Према речима саговорника, боравак у Москви омогућава да се истражује, а доступна је огромна литература из области одбране и војне технике. Али, проблем је, с обзиром на величину Москве и њених девет и по милиона становника, како свуда стићи.

– Радног времена нисмо имали због бројних обавезе према дипломатском кору. Јер, и овде важи правило да како се одазивате на позиве тако ће се и вама одазвати. Стално смо журили и били у покрету јер је наш приступ био и остао да дипломати није место у канцеларији већ на терену, код колега, тамо где су информације... Нажалост, за породицу тада нисам имао довољно времена и тешко је објаснити да смо били три године заједно а да нисмо, рецимо, нигде заједно путовали, осим на годишњи одмор у Србију. Требало се прилагодити и московској клими, мада су и зиме тамо другачије од наших. Москва јесте скупа, али се може куповати и на местима где су цене прихватљивије – прича саговорник.

Питамо капетана бојног брода Огњановића да ли се током војнодипломатских мисија успостављају и нека лична пријатељства са колегама из других држава, како се те везе после настављају?

Он каже да професионални војници међусобно лако и једноставно свуда успостављају контакт који се, потом, одржава и проширује уколико саговорници нађу заједнички интерес. Али, да би се успоставио било какав однос потребна је, као први услов, професионалност у овом послу. За то је потребно познавање језика земље пријема и енглеског, што се подразумева. Колегијалност доминира код свих у војнодипломатском кору, а питање пријатељства је ствар поклапања менталитета и афинитета ван самог посла. Контакти остају и они се потом одржавају углавном Интернетом, у мери колико се сусретало током дужности. Са двојцом колега из Москве, једним Американцем и Немцем, имао је, рецимо, прилику да се већ види у Београду, а овог месеца требало би да у Србију дође и некадашњи амерички поморски аташе у Русији, о коме је већ било речи.

Питамо саговорника о садашњој дужности, има ли много посла у Центру за односе са страним војним представницима?

– Посла има много. Наш главни задатак је да посредујемо између иностраних војних представника и нашег МО. У складу са војнополитичким отварањем према свету, интензивирани су и наше активности у Центру. Страни војни изасланици, заправо, овде почињу и завршавају своју службу и све што раде са МО, односно Војском Србије, они чине преко нашег центра. Значи, ми посредујемо у тој комуникацији и припреми сусрета до реализације садржаја из планова билатералне војне сарадње, па и оних ван њега, а за шта су одговорни сами носиоци тих активности. Другим речима, Центар има задатак да стално комуницира и информише стране војнодипломатске представнике о важним питањима одбране, да организује друштвене активности у дипломатском или војнодипломатском кору, а на која се позивају представници нашег МО. У међусобна позивања страних ВДП на различите пријеме, Центар се не меша – објашњава Огњановић и прецизира:

ПРОТОКОЛ И ЗА МИНИСТРА

– Посао у Центру је разноврстан, динамичан и занимљив. Имамо много обавеза јер се и наша међуармијска сарадња интензивирала последњих година. А ми смо ту да све то организујемо, да протоколарно “покријемо” све активности министра одбране и МО у реализацији билатералне или мултилатералне војне сарадње.

Саговорник каже да се Центру страни ВДП обраћају са разним усменим и писменим питањима. Све што се тиче ресора одбране они питају Центар, а он је у обавези да, у разумном року, обезбеди компетентне одговоре на та питања и молбе. Заправо, Центар те одговоре не даје сам већ објашњења тражи од надлежних за одређену ствар у МО или ГШ.

Садашње бројно стање људства у Центру, а реч је о углавном млађем и перспективном кадру, обезбеђује нормално функционисање и успешну реализацију ових задатака.

– Будући да смо већ закорачили у евроатлантске процесе и интеграције, у наредном периоду биће неопходно више пажње посветити едукацији млађег кадра за војнодипломатске мисије и задатке. У том смислу интензивно изучавање страних језика и школовање тог кадра по евроатлантским стандардима постају императив, мада се томе већ и сада код нас придаје велика пажња. Убеђен сам, познавајући ситуацију, да ћемо врло брзо имати нов, врло способан и млад војнодипломатски официрски кадар – каже капетан бојног брода Милутин Огњановић.

стике најновијег америчког борбеног авиона чији су подаци, иначе, чувани у строгој тајности и о којима је знао само мали број поверљивих људи. Забринутост Американаца смирила је чињеница да објављивање овако поверљивих података није било дело шпијунске већ стрпљивог и студиозног рада запослених у јапанском часопису који су, искључиво на основу праћења јавно објављених чланака о тој летелици, успели да реконструишу и добију комплетну слику о новом америчком борбеном авиону. Закључак се, наравно, намеће сам по себи.

Иzasланик одбране сваке земље тежишно ради и на реализацији радно-протоколарних задатака. То се, пре свега, односи на посете надлежним старешинама и другим личностима у МО и ГШ, затим на појединачне и колективне обиласке јединица и установа ОС државе пријема, присуство на војним парадама, на службену преписку преко одељења за везу МО или ГШ, одазивање на свечаности које организује држава пријема и слично.

На наведене активности ИО има обавезу да се одазове и облачи у складу са протоколом и правилима државе пријема. На пример, на званичне активности као што су пријемни поводом дана државе и дана војске, наш ИО и његов помоћник облаче свечану униформу (тегет боје). Приликом обиласка установа и јединица облаче службену униформу, док се маскирна или ратна униформа носи на војним вежбама и маневрима. Иначе, приликом слања позивница војнодипломатским представницима, домаћин за одређене активности тачно дефинише и начин одевања, тако да они никада нису у недоумици коју врсту униформе треба да обуку.

Поред обавеза према појединцима, јединицама и установама државе пријема, ИО мора да се одазове на друштвене активности у оквиру војнодипломатског кора (асоцијације изасланика одбране, видова и родова националних војски), на пријеме поводом прослава националног и дана војске које

ДИСКРЕЦИОНО ПРАВО

Држава пријема није дужна да одређено лице, за које се тражи акредитација, прихвати као представника било које државе. Она, заправо, задржава дискреционо право да процени да ли је лице за које је тражено пуномоћје "подобно" или не да своју земљу представља у њеном главном граду. Обично се одговор од државе пријема чека од три до шест месеци. После тог периода сматра се да држава пријема није прихватила захтев државе одашиљања за акредитацијом дипломатског представника и крајње је непристојно и непрофесионално питати за разлог такве одлуке једне државе, а што она и није дужна да одговори. Наравно, таквих случајева је изузетно мало у новијој дипломатској пракси јер се свака држава брине да не дође у ситуацију да њеног (војно)дипломатског представника не прихвати. Тражење *агремана* и *консантмана* има поверљив карактер. Наиме, док држава пријема не прихвати акредитацију, држава одашиљања не објављује у медијима да је одређена особа именована за ту престижну дужност. Ако, ипак, таква вест "процури" у јавност пре добијања сагласности државе пријема, такав поступак државе одашиљања сматра се нетактичним и некуртоазним, а будућег (војно)дипломатског представника може коштати положаја, односно проузроковати одбијање *агремана* односно *консантмана*.

ДИПЛОМАТСКИ ПАСОШ

Чланови изасланства одбране носиоци су дипломатске путне исправе, односно дипломатског пасоша којим потврђују свој статус у држави пријема. После добијања дипломатске исправе од министарства спољних послова државе пријема сматра се да је војни дипломата и званично акредитован и да може остварити одређене привилегије. Оне се, пре свега, односе на куповину робе која је ослобођена државног пореза. Међутим, дипломатски статус не значи да је дипломата изузет од закона државе пријема па да може, рецимо, да паркира возило на недозвољеном месту или да покуша да уђе на одређене манифестације без плаћања улазнице само зато што поседује дипломатски имунитет. Напротив, дипломатски статус обавезује дипломату, а нарочито војног, да мора поштовати све законе државе пријема, да се не меша у њене унутрашње послове, нити да јавно изражава негативно мишљење о њеној унутрашњој и спољној политици уколико не жели да ризикује заоштравање односа и свој положај.

организују бројне амбасаде у држави пријема, затим на разне семинаре, коктеле, културне, спортске приредбе и слично.

Из свега реченог може се закључити да је ИО целодневно ангажован на задацима из своје надлежности, што и оправдава опште и посебне захтеве конкурса да кандидат за ту престижну дужност мора бити психофизички здрав и способан за извршење бројних задатака. Ако се томе дода и чињеница да он целу комуникацију остварује на страном језику, те да је о резултатима својих бројних задатака обавезан да извести највише војно и цивилно руководство своје земље, намеће се закључак да посао ИО изискује много напрезања и, без икаквог претеривања речено, целодневно ангажованост, понекад чак и – седам дана у недељи.

Шта рећи на крају?

Са савременим променама на глобалном нивоу, место и улога изасланика одбране у систему одбране наше земље креће се ка профилисању кадра који може да допринесе савременом приступу у решавању питања одбране у систему колективне безбедности. У сваком случају, савремени ИО мора да буде у току са свим иницијативама и одређењима земље који се тичу нашег приступања евроатлантским интеграцијама. Уз то, осим свих већ поменутих атрибута, он мора да има и изражен дар за заједничко деловање са партнерима из страних земаља ради јачања мира и дугорочне стабилности на простору Балкана и колективне безбедности Европе.

Иzasланик одбране, у новонасталој послеблоковској ери, коју карактерише опште настајање повезивања и сарадње на свим нивоима, зато данас добија улогу партнера и промотера своје војске и државе и он често може непосредно утицати на целокупне војне односе између двеју држава. Само онај кандидат који себе види као личност и официра, који без већих тешкоћа може да одговори савременим захтевима војнодипломатске службе у новим условима, треба и пожељно је да се уврсти у колонију војнодипломатских представника Републике Србије. ■

Александар МИЛЕНКОВИЋ
Душан МАРИНОВИЋ
Снимио Горан СТАНКОВИЋ

ПОСЕТА ДЕЛЕГАЦИЈЕ МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ МАКЕДОНИЈЕ

Министар одбране Зоран Станковић разговарао је 20. децембра са македонским колегом Лазаром Еленовским, који је предводио делегацију Министарства одбране Македоније у радној посети Србији.

У македонској делегацији били су и државни саветник за међународну сарадњу Јордан Стојанов, државни саветник за комуникацијске системе Радица Гарев и политички саветник у Министарству одбране Александар Генчов.

“Током сусрета разговарали смо о конкретним облицима сарадње, пре свега о искуствима које је Македонија стекла као чланица Партнерства за мир као и о свим документима које је потребно у овом периоду да донесемо како би се наше укључење у Партнерство за мир одвијало знатно брже. Истовремено смо се сложили да немамо никаквих проблема везаних за регулисање питања границе, с обзиром да ће наша Војска у јануару 2007. предати границу са Македонијом полицији, сходно постојећим договорима”, рекао је министар Станковић на конференцији за новинаре организовану у Дому гарде на Топчидеру по завршетку разговора.

Министар одбране Републике Македоније Лазар Еленовски поздравио је пријем Србије у Програм Партнерство за мир, додајући да је то био и један од основних мотива за његов долазак у Београд. Македонија, која се налази на прагу пријема у НАТО, од 1995. године чланица је Партнерства за мир. “Искуство које смо стекли за све ове године желимо да поделимо са нашим пријатељима из региона и у том смислу имамо велику одговорност, као што су је имали наши суседи када је Македонија примљена у Програм и као што у овом тренутку ми очекујемо помоћ од Грчке, Турске и других земаља из окружења које су чланице НАТО”, рекао је министар Еленовски. ■ С. САВИЋ

ВОЈНА САРАДЊА СРБИЈЕ И АУСТРИЈЕ

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Здравко Понош оценио је 15. децембра у Бечу, после разговора са аустријским колегом генералом Роналд-Хансом Ертлом, да се пријемом Србије у Програм Партнерство за мир отварају нове могућности за билатералну војну сарадњу Србије и Аустрије.

Генерал Понош је рекао да је у току ове године са Аустријом остварено 25 заједничких активности, а да је за 2007. планирано двојструко више. “Наредне године планирамо сарадњу у областима образовања за учешће у мировним мисијама, логистике и војне медицине”, истакао је Понош и оценио да ће аустријска искуства бити веома корисна за нашу војску, будући да је та земља чланица Партнерства за мир (ПЗМ).

Говорећи о Војсци Србије, генерал Понош је рекао да су знање, односно обука, полазна тачка за спровођење реформи и нагласио да се уласком наше земље у ПЗМ

отварају могућности за учешће припадника Војске у различитим програмима, што увећава шансе за даље образовање наших официра. “Имаћемо могућност да учествујемо не само у билатералним вежбама, већ и мултинационалним”, нагласио је генерал Понош.

Генерал Ертл је истакао да је за Аустрију један од приоритета интеграција земаља западног Балкана у евроатлантске структуре и Европску унију. Он је рекао да је аустријска војска у мировним снагама на Балкану јако заступљена и да не намерава да смањи своје присуство. ■

ВБА предала архивску грађу насталу до 1956. године

КУЛТУРНО ДОБРО У ВОЈНОМ АРХИВУ

Представници Војнобезбедносне агенције (ВБА) предали су 25. децембра Војном архиву архивску грађу из периода од 1944. до 1956. године. Око 25.000 страница докумената тичу се историјских догађаја током којих су биле ангажоване војнобезбедносне службе ондашње Југославије, почевши од тзв. Одељења за заштиту народа (ОЗНА), преко Контраобавештајне службе (КОС), до органа безбедности који су постојали у јединицама ЈНА.

Предаја писане архивске грађе припремљена је на иницијативу ВБА, а у складу са Законом о културним добрима. Према слову тог закона, и архивска грађа спада у културна добра. Зато је Министарство одбране одлучило да, преко Војног архива, научноистраживачким радницима и јавности омогући приступ вредним историјским документима.

Министар одбране је, придржавајући се Закона о културним добрима, донео одлуку да се јавности предоче подаци који су старији од тридесет година. Према утврђеној динамици предавања списа Војном архиву, у јануару следеће 2007. године биће завршено пребацивање архивске грађе која се односи на време до истека 1976. године. Остали подаци биће убудуће sukcesивно предавани Војном архиву када за то дође време.

Поступање са архивском грађом ВБА до престанка постојања државне заједнице Србије са Црном Гором било је регулисано Законом о архивској грађи СРЈ који је био донет 1998. године. Тај закон је прописивао доступност грађе јавности по истеку периода од 50 година.

Како је поводом предаје грађе Војном архиву истакао начелник ВБА Светко Ковач, важно је појаснити да у категорију архивске грађе нису ушли персонални досијеи које су водиле војнобезбедносне службе.

После ступања на снагу Закона о службама безбедности, 2002. године, грађани могу, према члану 34, писаним захтевом да се обрате ВБА ради остваривања увида у свој досије, настао после тог датума, и добиће одговор у року од 60 дана. Ако постоје разлози да се грађанину не предочи његов досије то му се мора образложити, а цео поступак контролише скупштинска комисија за контролу служби безбедности.

Досијеа о лицима која су настала пре 2002. године за сада неће бити доступна. Наиме, члан 60 Закона о безбедносним службама прописује да треба донети посебан закон који ће регулисати доступност раније насталих досијеа. Тај поступак је у потпуности у надлежности Народне скупштине која једина има право да о томе одлучује, а ВБА ће се придржавати важећих законских аката које законодавно тело донесе. ■

А. АНТИЋ

211. ОКЛОПНА БРИГАДА

ТЕНКИСТИ

ИНФОРМАТИЧКОГ ДОБА

Нишка оклопна јединица има висок степен борбене употребљивости и вредности, врхунски оспособљен и искусан кадар и савремене тенкове М84А, који спадају у сам врх наоружања оклопно-механизованих састава у свету

У строју оклопно-механизованих састава наше војске, посебно место припада 211. оклопној бригади из Ниша, која слови као најелитнија не само у Војсци Србије већ и на Балкану. У нашем непосредном окружењу не постоји војни састав, макар и приближне ватрене и ударне моћи. Кључни разлози за поменућу оцену леже у чињеници да нишка оклопна бригада има висок степен борбене употребљивости и вредности, врхунски оспособљен и искусан кадар и савремене тенкове М84А, који спадају у сам врх наоружања оклопно-механизованих јединица у свету.

Шта следује тој јединици Копнених снага у процесу реорганизације Војске Србије сазнали смо на лицу места. У нишкој касарни "Мија Станимировић" разговарали смо са командантом 211. оклопне бригаде пуковником Чедомиром Бранковићем и његовим сарадницима.

■ ТРЕЋА БРИГАДА КОПНЕНЕ ВОЈСКЕ

У последње три године спроведено је неколико организацијско-формацијских промена у 211. оклопној бригади, које су узајамно повезане и воде ка крајњем циљу – формирању Треће бригаде Копнене војске. Поједини делови нишког оклопног састава, попут команде бригаде, тенковског и механизованог батаљона и самоходног хаубичког артиљеријског дивизиона, већ су формиран у складу са пројектованим изгледом Копнене војске. Очекује се да своју коначну организацију Трећа бригада добије средином маја 2007. године.

Јасно је да 211. оклопна бригада представља основни извор људских и материјалних ресурса будуће бригаде КоВ, а за сада је познато да ће у њен састав ући механизовани и инжењеријски батаљон из Прокупља, два пешадијска батаљона из зајечарског гарнизона и артиљеријско-ракетни дивизион из Ниша.

– Овако конципирана бригада – тврди пуковник Чедомир Бранковић – имаће висок степен мобилности и аутономности дејстава.

Формирање Треће бригаде Копнене војске почеће за тридесетак дана. Шта ће се то суштински променити њеним формирањем? Наравно, организацијско-формацијска структура команде бригаде и потчињених јединица добиће нов изглед, док ће начин попуне бити заснован на професионалном саставу. Самим тим, знатне промене доживеће и процес оспособљавања, зато што ће се тежиште обуке померити са војника на одслужењу војног рока на војнике по уговору, подофицире и официре. У функционисању команди, почев од дневног командовања па до доношења одлука, примењиваће се све више процедуре и стандарди НАТОа. И на крају, батаљони треба да буду много самосталнији него што је то сада случај. Они ће у свом саставу имати референте за људске ресурсе, оперативне послове, логистичку подршку, телекомуникације и информатику, командну чету и друге елементе.

Структура и опремљеност нове бригаде гарантују ефикасно извршавање наменских задатака, као што су наношење снажних удара на изабраним правцима, дубоки продори и гоњење, противнапади, противдесантна борба, извођење покретних одбрамбених дејстава, вођење противоклопне борбе и противтерористичка дејства. Наравно, тај састав са високо мотивисаним, образованим и професионалним кадром, укључиће се и у реализацију дефинисаних мисија Војске Србије (одбрана Републике Србије, учешће у изградњи и очувању мира у региону и свету и подршка цивилним властима).

Нови изглед бригаде неминовно ће отворити и велики број питања и проблема, које убрзано треба решавати. На пример, како са мало људи одржавати велики број тенкова и друге ратне технике и организовати логистичку подршку у удаљеним гарнизоним местима? Будућа бригада КоВ имаће, додуше, дупло више људи него садашња 211. оклопна

Пуковник Чедомир Бранковић

МОНОГРАФИЈА

Нишка 211. оклопна бригада постоји шездесет година. За успешно извршавање задатака у миру и рату, том саставу додељена су бројна признања – орден ратне заставе првог степена, плакета "Златно сунце" за унапређење и хуманизацију рада, плакета Субнора, проглашење за најбољу здружено-тактичку јединицу Нишког корпуса, Треће армије и Војске Србије у целини.

Резултате и успомене током шест деценија постојања и рада сачуваће филм и монографија о 211. оклопној бригади. Аутори монографије пуковник Илија Пиљић и потпуковник Зоран Младеновић су на стотинак страна систематично реконструисали и сачували од заборава историјат 211. оклопне бригаде.

МЕЂУНАРОДНА ВОЈНА САРАДЊА

Уз пријем Србије у Партнерство за мир, треба знати да је прво 211. оклопној бригади указана част да учествује на војној вежби ван граница земље. Било је то од 8. до 11. новембра 2005, када су механизовани водови 211. оклопне бригаде и 9. бронетанковне бригаде извели заједничку вежбу на полигону "Сливница".

Сарадња са припадницима Бугарске армије настављена је и ове године, извођењем сличне вежбе на полигону "Међа" код Лесковца.

– Реализацијом ових вежби – тврди командир чете мајор Милош Ристић – показали смо да можемо успешно да учествујемо у операцијама за одржавање мира.

Заједничке вежбе нису једини показатељ активне међународне војне сарадње. Бригаду су током последње две године посетили амбасадор САД Мајкл Полт, војни изасланици Грчке, Бугарске и Француске, а недавно су у Касарни "Мија Станимировић" боравили чланови делегације Националне гарде Охаја, предвођени бригадним генералом Метјуом Кембичем.

користе добро обучене посаде.

Према речима потпуковника Љубоја Бошковића, припадници оклопне јединице из Ниша ове године извели су 194 припремна и јединачна бојна гађања из пешадијског наоружања, 72 припремна и школска гађања из наоружања ОМЈ, 35 артиљеријских

бригада, али на локацијама у Нишу, Прокупљу и Зајечару.

ТАКМИЧЕЊЕ У ОБУЦИ

– Искуства из ратова – говори пуковник Чедомир Бранковић – указују на то да се оклопне јединице најчешће употребљавају у кризним ситуацијама и на местима где се решава битка. Два битна услова треба испунити како би оклопна јединица успешно реализовала такве задатке. Први је да средства ратне технике буду исправна, а други да ту технику

и два гађања из наоружања ПВО. Војници јунске и септембарске генерације су на полигонима "Међа" и "Пасуљанске ливаде" остварили врло добре и одличне резултате и показали да вешто решавају ватрене задатке.

У оквиру 211. оклопне бригаде постоји интерно такмичење у обуци, а ове године најбоља је тенковска чета којом командује поручник Бојан Младеновић и посада тенка М84А, коју чине командир потпоручник Никола Јанковић, нишанција војник Мирослав Стојковић и возач војник по уговору Бобан Трајковић.

Познато је да тенк М84А спада у моћна оружја и најсложенија борбена средства Војске Србије и да, малтене, једино с њим држимо корак са савременим светским армијама. Независно од његове велике софистицираности, веома је важно да постоји врхунски оспособљена посада, која ће знати да рукује са чак 382 уређаја и система, и то 233 за управљање, 68 за контролу и 81 за осигурање. Посебно је важна и незаобилазна улога нишанције који одређује почетне елементе, без којих нема успешне ватре. Зато се и бирају младићи високих вољних одлика, који поседују врлине стабилности, упорности, те склоност ка модерној софистицираној технологији. Чињеница да има све више младих људи који се разумеју у компјутерску технологију, знатно олакшава и убрзава оспособљавање тенкиста, а због тога су и резултати обуке и гађања све бољи.

■ БРИГА О ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ

Пре две године команда 211. оклопне бригаде израдила је амбициозан и свеобухватан план надоградње инфраструктуре ради побољшања услова за живот и рад, стварања виших стандарда у тој области и смањивања могућности за настајање ванредних догађаја. Није се остало само на плану и данас су већ видљиви резултати у виду реновираних објеката за живот и рад, реконструисане водоводне, канализационе и електро-мреже, нових унутрашњих путева и реновираних термоенергетских постројења, чиме је грејање у касарни решено за дужи период.

Како би се правилно складиштила основна средства ратне технике и ратних материјалних резерви, уређени су паркови, магацински и складишни простори и издвојени објекат "Доњи комрен". Сви радови су изведени у сопственој режији, али нажалост није било средстава да се изграде и одговарајући хангари за смештај борбених возила, која се и даље налазе на стајанкама. Тешко је објаснити како за изградњу неопходних објеката нема новца, поготово када се има у виду да сервисирање само једног система за управљање тенком М84А кошта око педесет хиљада долара. За тај новац могуће је изградити сва три потребна хангара.

НАЈБОЉИ МЕЂУ НАЈБОЉИМА

Припадници бригаде улажу максимум знања и напора да успешно реализују пројектоване циљеве и задатке. Командант пуковник Чедомир Бранковић, ипак, жели да овом приликом истакне оне који су у тим напорима направили корак више, а то су заменик команданта пуковник Горан Јовановић, оперативац потпуковник Зоран Насковић, техничар капетан Миодраг Костић, начелник реферата за мобилизацију потпуковник Едуард Маркота, командир поручници Александар Здравковић и Дарко Карамановић, заставник Иван Миладиновић, старији водници Љубиша Кованчић и Никола Вељковић и цивилна лица Наташа Симић, Горан Михајловић, Натали Благојевић, Предраг Петровић, Предраг Златковић, Чедо Шкорић, Милорад Бобић и Слободан Медић.

Планом надоградње инфраструктуре предвиђено је и подизање материјалне базе обуке на виши ниво. Припадници 211. оклопне бригаде опремили су већи број учионица, кабинета, терена и објеката неопходних за квалитетну реализацију процеса оспособљавања. У том делу посебно су важни кабинет за обуку оператера, кабинетски блок за мототехничку и ватрену обуку тенкиста, полигон за вежбе са минско-експлозивним средствима, стрељане за ваздушну пушку и изградња сталног контролног пункта, на коме се војници и старешине увежбавају за учешће у операцијама подршке миру.

– Желели смо да и са еколошког становишта уредимо средину – каже пуковник Бранковић – зато што само тако појединац може да развија своје квалитете, позитивно мисли и да конструктивно делује.

Речено – учињено. Сваки педаљ травнатих и земљаних површина обрађен је ручно или машински, извађено је преко хиљаду пањева, засађене алеје цвећа и више од две хиљаде садница. Данас је по заштићености и лепоти животне средине Касарна "Мија Станимировић" препознатљива не само у нишком гарнизону, већ и у Војсци Србије. Признања за уређење касарне, која се простира на 80 хектара, стижу са свих страна, али су старешинама 211. оклопне бригаде најдража она која долазе од војника и њихових родитеља.

Треба истаћи резултате рада логистике бригаде, која је носилац логистичке подршке и за четрдесетак команди, јединица и установа у нишком гарнизону. Како уопште побројати на хиљаде оброка који се свакодневно кувају и дистрибуирају, на стотине поправљених техничких средстава и одржаваних термоенергетских постројења. Бригада је недавно ојачана и са осам хиљада књига из гарнизонске библиотеке, а војнички клуб и начелник Љиљана Величковић улажу велике напоре да осмисле и реализују већи број културно-забавних активности. Једном речју, 211. оклопна бригада резултатима рада и укупним активностима доказује да представља здраво и квалитетно језгро, из кога ће се формирати Трећа бригада Копнене војске. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ
Снимео Даримир БАНДА

СРПСКИ ПИЛОТИ
У ВАЗДУХОПЛОВНОЈ
БАЗИ АВИЈАНО

ПОСЕТА НОЋНИМ СОКОЛОВИМА

О томе каква су искуства донели на Батајницу након летења у борбеним авионима F-16 и какви су им утисци са тродневног боравка у америчком 31. вингу, разговарали смо са нашим пилотима

Пилоти Војске Србије капетани прве класе Никола Михаиловић, Владимир Ивковић, Ненад Милојевић и капетан Ненад Максимовић боравили су недавно у Италији, тачније у америчкој ваздухопловној бази Авијано. Током три дана разгледали су базу НАТОа у северној Италији и – летели у америчким борбеним авионима F-16.

О тим искуствима и импресијама разговарали смо у 204. авијацијској бази у Батајници са пилотима Ненадом Милојевићем и Николом Михаиловићем.

Према речима саговорника, цела прича о одласку у Авијано почела је још у септембру, да би се практично реализовала у децембру. Михаиловић, који иначе лети на авиону МиГ-21, каже да је то за њега, из професионалног угла, био посебан изазов и да је боравак у Авијану био занимљив и изузетно динамичан.

– Авијано као место готово да и не постоји, али је зато тамошња ваздухопловна база огромна. Били смо смештени у хотелу у оквиру базе те Америке "у малом". Заправо, Авијано је једина стална база америчког ваздухопловства јужно од Алпа, где базира њихов 31. винг – каже пилот Михаиловић.

– Упознали смо се са њиховим пилотима из 510. и 555. сквадрона, момцима од само 26-27 година, али који су веома искусни летачи, јер имају велики број сати налета. Иначе, они су једна од најобученијих америчких јединица уопште, како уосталом и пише на њиховом сајту. Намена те јединице пре свега јесу дејства ноћу, мада у опису свог посла имају и све друге ловачке задатке. Отуда и њихов назив – *ноћни соколови* (Night Falcons), а према авиону F-16 или "борбеном соколу", на којем лете. Рецимо, један њихов млади пилот са којим смо летели, само те недеље имао је укупно осам летова са око 12 сати налета... Углавном, амерички пилоти у Авијану годишње имају просечно између 200 и 250 сати налета.

Саговорници кажу да су их америчке колеге дочекале веома срдачно, али да о политици готово и није било речи.

– Пошто су нам представили план нашег боравка, обавестили су нас детаљно о својој бази у Авијану, где смо обишли сва три њихова сквадрона – каже пилот Милојевић, који иначе лети на нашем "орлу" и авиону Г-4, и објашњава:

– Пошто смо били на лекарском прегледу, задужили смо летачку опрему, њихове лаке кациге и рукавице, али смо летели у нашим иначе веома добрим пилотским комбинезонима. Сазнали смо све што нам је било важно о летелицама, извршили припреме за лет и онда су нас поделили у две летачке групе. У ствари, ми смо у Авијану одмах добили виши статус, тако да смо учествовали, на неки начин, у једној њиховој тактичкој вежби, мада нисмо

имали приступ свим релевантним подацима током лета, што значи да су нам, у кабинама позади, где смо седели, били погашени дисплеји.

Заједнички лет у авионима F-16 трајао је око сат и двадесет минута. За то време наши пилоти су имали прилику да учествују у више њихових вежби у ваздуху. Кажу да амерички ловци никада не полећу у пару, односно да је за њих велико оптерећење при убрзању и полетању F-16 било нешто ново и несвакидашње, баш као и седишта у тој летелици која су нагнута уназад за неких 30 степени.

– Ми смо се само уклопили у њихову вежбу, у којој су првог дана учествовала четири, а другог шест авиона, који су се међусобно пресретали, јурили, мењали улоге нападача и нападнутог, фингирали блиску ваздушну борбу... Сва комуникација је, наравно, била у ваздуху на енглеском, али и са примесом одређених занатских, чак и жаргонских израза које разумеју само они који су у том фаху, том специфичном пилотском занату – кажу наши официри и додају да су им се летачке могућности F-16 веома допале, да је авион лак за управљање, да има добре маневарске могућности и врло софистициране инструменте.

Реч је, свакако, о моћној и осетљивој машини. Преглед из кабине F-16 је одличан и, како кажу, за годину-две и наши пилоти би потпуно овладали свим техничким могућностима које има тај авион и веома брзо би, у том смислу, били равноправни са америчким колегама.

– Самостално смо управљали летелицама 10-15 минута. Ишли смо на лакше маневре како бисмо постепено али непосредно увидели шта може тај авион – каже пилот Милојевић и додаје да би, поред овог драгоценог искуства, волео да има и друга, рецимо, са шведским, француским или руским вишенаменским авионима новије генерације.

Питамо саговорнике како су примљени у Авијану, како су дочекани?

– Лед су пробали њихови пилоти доласком на Батајницу... Међутим, морам да признам да су нам Американци посветили много пажње и да су у комуникацији са нама били веома отворени – кажу пилоти Ненад Милојевић и Никола Михаиловић, и додају:

– И овога пута се показало да пилоти, без обзира одакле су, врло лако успостављају контакте и умеју да се разумеју. Током три дана видели смо много тога и посета је била изузетно динамична. Све што смо желели, показали су нам и објаснили, а на свако наше питање добили смо, чини нам се, праве одговоре... ■

Д. МАРИНОВИЋ
Снимио Д. БАНДА

Ненад
Милојевић и
Никола
Михаиловић

ИСКУСТВА ВОЈНОГ ПОСМАТРАЧА У БУРУНДИЈУ

ДОПРИНОС ОЧУВАЊУ МИРА

Највећа вредност свега доживљеног и проживљеног у току мировне мисије је онај неизбрисив осећај да сам својим личним ангажовањем као официр Војске Србије макар мало допринео бољој будућности једног пострадалог и нападеног народа, који је заиста жељан мира и слободе, каже мајор Предраг Прлић.

Повод за разговор са мајором Предрагом Прлићем је његово управо завршено учешће у мировној мисији УН у централноафричкој држави Бурунди, где је као војни посматрач провео годину дана.

У заиста широкој лепези активности војнопосматрачких тимова у току трајања мисије, мајор Прлић имао је прилику да се опроба на разним дужностима – оперативног официра у тиму, логистичког официра, заменика вође тима, вође тима, а у краћем периоду заступао је команданта сектора (обједињава четири посматрачка тима).

– Изузетно сам задовољан овим искуством – каже мајор Прлић. – Стекао сам пуно пријатеља међу становницима те далеке афричке земље, али и међу официрима из многих армија света. Нарочито су ми драгоцену стечену професионална искуства у току извршења војнопосматрачких задатака. Но, највећа вредност свега доживљеног и проживљеног у току мировне мисије је онај неизбрисив осећај да сам својим личним ангажовањем као официр Војске Србије макар мало допринео бољој будућности једног пострадалог и нападеног народа, који је заиста жељан мира и слободе.

За тај труд највећа награда је дубока и искрена људска захвалност обичних људи и представника локалних власти из Буцумбуре, који су се чврстим загрљајима, са сузама у очима, опраштали са војним посматрачима на крају њихове мисије.

■ ЗАУСТАВЉАЊЕ СУКОБА

Република Бурунди је једна мала централноафричка држава која се на северу граничи са Руандом, јужно са Танзанијом и западно са језером Тангањика и Конгом. Има око шест милиона становника. Главни град Бурундија је Буцумбура који се налази поред језера Тангањика, на надморској висини од 800 метара. Од Србије је удаљена преко 6.000 километара ваздушном линијом.

У Бурундију живе две етничке групације, Хуту и Тутси, које су због међусобних непријатељстава током последњих деценија биле у сталним масовним миграцијама унутар Бурундија и на територији Руанде.

Припадници Тутсија, мада малобројни (20 одсто од укупног броја становника), политички су доминантнији, иако су знатним делом имигрирали из Руанде након велике ескалације сукоба пре десет година у коме су припадници Хуту народа ликвидирали преко 700.000 припадника народа Тутси. Ти сукоби прелили су се на територију Бурундија и од 1998. године погинуло је око 200.000 већином припадника Хутуа.

Да би се спречили даљи међусобни сукоби та два народа, формиране су мировне снаге Афричке Уније. Међутим њихова мисија је била неуспешна. Онда је 21. маја 2004. Савет безбедности УН донео Резолуцију 1545 о успостављању мировне мисије УН у Бурундију.

Ангажовањем мировних снага УН у Бурундију су заустављени међусобни сукоби између припадника Хуту и Тутси народа, а за непуне три године трајања мандата учињен је огроман напредак. Одржани су први демократски избори и захваљујући међународној финансијској помоћи започета је обнова и изградња привредне инфраструктуре те сиромашне земље.

Према постигнутим резултатима сматра се да је та мировна мисија једна од најуспешнијих на територији Африке у последњих 20 година.

Но, и поред таквих резултата на плану имплементације мира у Бурундију, потребе за ангажовањем мировних снага и војних посматрача на терену неће престати све док се потпуно не ставе под контролу преостале наоружане групе такозваног Фронта националног ослобођења из редова припадника Хуту народа, који организују герилске акције око главног града Бурундија настојећи да дестабилизују успостављени мир.

Крајем 2006. године мировна мисија у Бурундију добија нови мандат, прераста у политичку мисију под називом BINUB – Интегрисана канцеларија мисије УН у Бурундију. Она ће убудуће надгледати поштовање успостављеног мира.

– У протеклих годину дана ангажовања у овој мировној мисији много тога је виђено и доживљено – наставља причу мајор Прлић. – Могао би се и роман о томе написати. Али, суштина ангажовања нас војних посматрача огледала се у активностима посматрачких тимова, у којима је шест до осам официра, формираних од укупно 200 официра из 38 држава са скоро свих континената. Највише их је из Африке и Азије (Нигерија, Того, Мали, Алжир, Тунис, затим Јордан, Индија, Пакистан, итд). Од европских држава војне посматраче послали су Русија, Румунија, Белгија, Португал и Србија.

Поред ненаоружаних војних посматрача у мировној операцији УН у Бурундију, наоружане контингенте ангажовале су Јужна Африка (пешадијски батаљон и ескадрила транспортне авијације), Непал (пешадијски батаљон и чета за специјалне намене), Пакистан (пешадијски батаљон и војна болница), Кенија (чета војне полиције), Етиопија (пешадијски батаљон), Јордан (војна болница) и Тајланд (чета инжењерије). Под оружјем је било 5.700 људи, а командант

ВОЈНИЧКА ТРАДИЦИЈА

Мајор Предраг Прлић чврсто је опредељен и високо мотивисан за војни позив, настављајући породичну традицију (отац му је артиљеријски потпуковник у пензији). Најпре је завршио 15. класу Војне гимназије у Загребу и 45. класу Војне академије КоВ – смер артиљерија у Београду, све са одличним успехом.

Професионалну војну каријеру започео је у гарнизону Зрењанин на дужности командира вода, а након неколико година дошао је у Ваљево где је наставио да обавља командне дужности у елитној Ваљевској моторизованој бригади, односно у њеном хаубичком дивизиону 122 мм. Сада је на дужности команданта дивизиона.

тих снага био је јужноафрички генерал Мбџеки.

Војнопосматрачки тимови свакодневно су извршавали задатке као што су обезбеђење имплементације и поштовања споразума о прекиду ватре, омогућавање реафирмације поверења међу сукобљеним снагама у Бурундију, разоружавање, демобилизација и реинтеграција бораца у цивилно друштво, праћење реализације договореног смањења армије Бурундија, посебно тешког наоружања, праћење и спречавање

илегалних токова наоружања преко националних граница, затим, у сарадњи са мисијом УН у Конгу, обезбеђење потребних безбедносних услова за дистрибуцију хуманитарне помоћи и повратак избеглица и расељених лица.

■ БРЗО ПРИЛАГОЂАВАЊЕ

– Одвојеност ми није тешко пала – каже мајор Прлић. – Уосталом, за мисију сам се добровољно пријавио и задовољан сам што сам имао ипак ретку прилику да будем војни посматрач. Имао сам могућност да се преко сателитских веза из штаба скоро свакодневно чујем са породицом и пријатељима, а преко Интернета сам редовно пратио дешавања у нашој земљи. Такође, у току трајања мисије два пута сам долазио у тронедељни обилазак породице.

Што се тиче климе, за тај појас територије Африке карактеристично је да не постоје класична годишња доба, већ су препознатљива два периода: сушни (од маја до септембра) и кишни (од септембра до маја), са просечном температуром од 26 степени и умереном влажношћу ваздуха. Такви услови не представљају нарочит проблем, па се свако ко дође из нашег поднебља релативно брзо адаптира.

– Сада, по повратку, у лепој усменим чувам ту дивну земљу, све природне чари Бурундија, нарочито прекрасног језера Тангањика – каже мајор Предраг Прлић. – Тамо, негде далеко, остала је ужарена Африка и једна држава чији ће становници засигурно пронаћи заједнички језик да убудуће живе у слози и миру, а то је и био циљ мировне операције.

За свој допринос том циљу, за високо професионално извршавање задатака, мајор Прлић је писмено похваљен од команданта мировне операције и одликован медаљом Уједињених нација. ■

Добривоје СТАНОЈЕВИЋ
Снимио Предраг ПРЛИЋ

Пријем за новинаре у ВМА

СУПЕРБРЕНД СРБИЈЕ

Начелник ВМА генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић, обраћајући се новинарима на новогодишњем пријему 22. децембра, подсетио је на све успехе у раду постигнуте током године.

У ВМА је почео да ради Дијагностичко-поликлинички центар, оформљен је Центар за меланоме, а интензивно се ради на формирању Центра за мрвљење каменца у бубрезима и мокраћним каналима. О стручним и научним резултатима рада припадници ВМА излагали су на 244 домаћа и 116 иностраних конгреса. ВМА је била организатор и суорганизатор 35 конгреса и стручних састанака. Педесет седам лекара је боравило на стручном усавршавању у иностранству, а десетак иностраних стручњака се едукује на ВМА.

Унапређена је и међуармијска сарадња. Током ове године са Норвешком је потписан план билатералне војне сарадње, наша земља је постала придружени члан Комитета санитарских служби оружаних снага балканских земаља, а лекари са ВМА били су присутни и на 25. пленарном Комитету начелника санитарских служби оружаних снага земаља чланица Натоа.

ВМА је потписала и уговор са Делта осигурањем, којим ово приватно здравствено осигурање омогућује коришћење свих медицинских услуга у тој установи. Недавно су се оствариле и жеље запослених да буду лидер у чувању здравља, јер је ВМА изабрана за супербренд Србије у категорији "лепота и здравље" за 2006. годину. ■

М. Ш.

ЗАШТИТА СВЕТИЊА

Весела Радовић, стручни сарадник за мере заштите и спасавања у одсеку цивилне заштите одељења за одбрану АП Војводине у Новом Саду, одбранила је 15. децембра докторску дисертацију на тему *Противпожарна заштита сакралних објеката на територији АП Војводине*, на Факултету безбедности Универзитета у Београду.

Суштина одбрањене дисертације огледа се у иницирању заштите од пожара сакралних објеката, који представљају непроцењиво богатство сваког народа и сваке етничке заједнице којој припадају. То је трајан и озбиљан задатак свих субјеката заштите и спасавања, а првенствено оних који се професионално баве тим послом.

Весела Радовић залаже се за ново дефинисање односа између Министарства одбране и стручних људи и институција способних да буду партнери и саветодавци, у чијем је делокругу и посао заштите светиња, те корисника односно власника тих објеката.

Одбраном дисертације, која својом тематиком представља и конкретан допринос мултикултуралности и мултиконфесионалности у Војводини и за коју је посебан интерес показала и Српска православна црква, Весела Радовић постала је прва жена са докторском титулом из области одбране, безбедности и заштите на територији АП Војводине. ■

Б. М. П.

УКРАТКО

>>> МИНИСТАР ОДБРАНЕ ПРИМИО ДЕЛЕГАЦИЈУ ПЕНЗИОНИСАНИХ ПОДОФИЦИРА – Министар одбране Зоран Станковић састао се 20. децембра са делегацијом Удружења пензионисаних подофицира Србије. Војни ветерани изложили су проблеме из области социјалног збрињавања.

Подофицирске пензије су, како чланови Удружења кажу, после повишице и даље мање од републичког просека, а нису ни прецизно усклађене са примањима пензионисаних официра и генерала.

Министар Станковић изразио је спремност да помогне у решавању њиховог проблема и нагласио да за то, у овом тренутку, постоји нормативна празнина због Закона о министарствима који се још није нашао у скупштинској процедури. Он је такође истакао да ће Министарство одбране наставити са предузимањем мера ради заштите материјалног и социјалног положаја активних и пензионисаних припадника Војске.

>>> УРУЧЕНА ПОМОЋ СНЕЖАНИ УДОВИЧИЋ – Начелник Управе за људске ресурсе ПШ ВС генерал-мајор Петар Радојчић уручио је 20. децембра новчану помоћ Снежани Удовичић из 235. СЦВ Управе за везу и информатику. Помоћ у износу од 271.650 динара прикупили су припадници Војске Србије, а намењена је за трошкове операције очију њене шестогодишње кћерке Саре Живковић. Досадашње лечење детета финансирали су породица и Српска православна црква у САД.

Припадници Војске Србије су, учешћем у бројним акцијама солидарности, исказали потпуно разумевање за помоћ у лечењу тешко оболелих припадника Војске и чланова њихових породица.

>>> ПОВЕЋАНА ЗАКУПНИНА ВОЈНИХ СТАНОВА – Секретаријат Министарства одбране је у јулу 2006. године издао налог Дирекцији за грађевинско-урбанистички консалтинг Управе за инфраструктуру о обрачунавању закупнина за војне станове и гараже по коефицијенту који одређује Министарство за капиталне инвестиције Републике Србије. Висина коефицијента објављена је 29. септембра у републичком *Службеном гласнику* број 82.

Како објашњава потпуковник Милан Сладоје, заступник начелника Дирекције, измена коефицијента према коме се обрачунава закупнина за станове из војностамбеног фонда, односно неоткупљене службене и станове у закуп на неодређено време, те гараже, условила је повећање месечне станарине за 34,7 одсто.

Припадници Министарства и Војске који користе поменуће станове су, на пример, за трособан стан од 82 квадратна метра до јуна 2006. године за закупнину издвајали 4.135,71 динара. После тог периода станарина износи око 5.600 динара. (В. П.)

>>> ТЕХНИЧКО ОДРЖАВАЊЕ БВП М-80А – У мултимедијалној сали Сектора за материјалне ресурсе свој рад је представила фирма "Техноремонт" из Темерина, специјализована за техничко одржавање борбених возила пешадије.

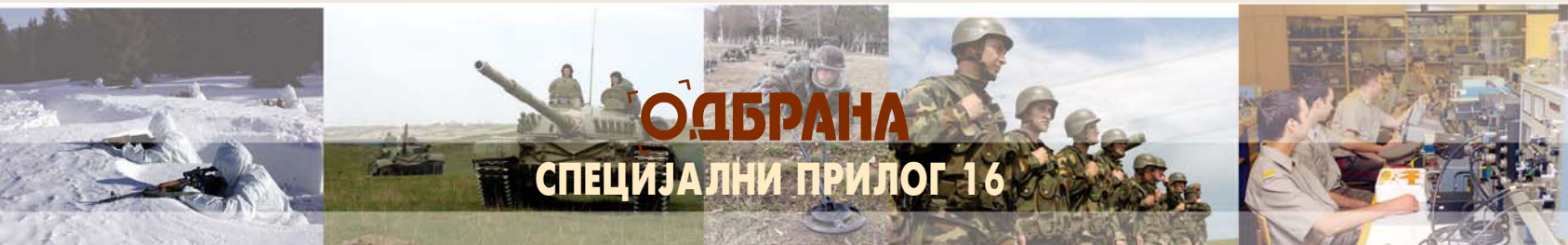
Пуковник Доброта Станојевић из Управе за одбрамбене технологије Министарства одбране рекао је на почетку да се презентација организује на захтев "Техноремонта", ради информисања јединица и установа о могућностима које у ревизији БВП М-80А нуди та фирма.

О раду "Техноремонта" говорио је генерални директор Предраг Мишовић, а затим је приказан филм о спровођењу ревизије тих возила.

Оклопни транспортери направљени су осамдесетих година и произведено је око 1.000 комада. Од тог броја процес ревизије у "Техноремонту" прошло је 270, без већих примедби. Ревизија траје 60 дана. Предузеће даје гаранцију на урађене послове, а уговором је предвиђено да пружају и испомоћ јединицама.

На скупу је истакнуто да би било преко потребно да се покрене поступак модернизације БВП-а, али се тај процес отеже због недостатака средстава. (М. Ш.) ■

ОДБРАНА СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ 16

РЕФОРМА СИСТЕМА ВОЈНОГ ОБРАЗОВАЊА

СВЕСТ О ПОТРЕБАМА БУДУЋНОСТИ

“Школовање и усавршавање кадра за потребе оружаних снага у центру је пажње свих земаља и свих армија у свету. Стуб сваке војске (професионалне или полупрофесионалне) чини њен старешински састав. Изгубљени темпо у формирању тог састава тешко се надокнађује. Отуда се мора имати веома одређен, научностручно заснован систем организовања непрекидног образовања за потребе одбране у складу са потребама и могућностима државе. При томе, циљ је да се добије жељени профил професионалних војника, али и стицање диплома које би биле признате у грађанству. Због свега тога, систем војног школства формира се у складу са потребама МО и Војске, а истовремено, тако да буде усклађен са системом образовања у грађанству. Све то захтева нову програмску основу оспособљавања и нове облике рада, посебно са становишта захтева за стварање услова за интероперабилност наших јединица као важног предуслова ефикасног укључења у евроатлантске безбедносне интеграције.”

Са недавно одржане Конференције о реформи система војног образовања
ШИОМО – 2006, доскорашњи помоћник министра одбране за људске ресурсе др Зоран Јефтић

ДАЉИ РАЗВОЈ ВОЈНОГ ОБРАЗОВАЊА

ВИЗИЈОМ ДО ОДРЖИВОГ СИСТЕМА

Професионални кадар чини стуб сваке војске, била она професионална или полупрофесионална. Изгубљени темпо у формирању тог кадра тешко се надокнађује. Зато се мора имати веома одређена, на научностручним темељима заснована визија система организовања непрекидног образовања у систему одбране, усклађеног са потребама и могућностима државе.

Школовање и усавршавање кадра за потребе система одбране у центру је пажње свих земаља и армија у свету. Систем војног образовања заснован је и функционише по досадашњим моделима и принципима образовања у друштву. У складу са тим постоји и тренд сталног праћења и увођења новина и решења која су део тог система. Школовањем и усавршавањем у систему војног образовања треба да се обезбеди професионални кадар оних образовно-стручних профила који се не могу добити школовањем у грађанству.

Добијање таквих профила професионалних војника захтева радикалнију реформу система војног образовања, са иновираним програмском основом, уз увођење нових садржаја, облика и начина рада, фокусираних на достизању постављених стандарда интероперабилности кадра, као једног од основних предуслова ефикасног ангажовања појединца и јединица Војске у мултинационалном окружењу.

■ НЕПРЕКИДНО УСАВРШАВАЊЕ

У току је реформа свих нивоа школовања и усавршавања у оквиру система образовања Републике Србије, током које су назначена и основна опредељења значајна за нивое школовања који се реализују у војношколским установама или су од значаја за кадровску попуу Министарства одбране и Војске.

Анализом система војног образовања других земаља, пре свега чланица Програма ПзМ и НАТОа, уочава се општи тренд за успостављањем рационалнијег система школовања и усавршавања кадра за потребе система одбране. Системи су тежишно усклађени са материјалним могућностима земље и измењеном улогом матичних оружаних снага, сагласно стандардима и захтевима међународне заједнице, те променом међународне позиције матичне земље.

Иако и даље врло оперативан, актуелни систем војног образовања садржи низ недостатака који знатно умањују његову ефикасност и функционалност.

Постојећа законска и подзаконска регулатива у области школовања и усавршавања кадра за потребе система одбране пружа неопходан правни основ за функционисање система војног образовања чије високе војношколске установе, у пракси, ипак немају равноправни третман са осталим високошколским установама јединственог простора високог образовања Србије. Наиме, систем високог војног образовања недовољно је хармонизиран са системом високог образовања Републике (принципима, организацијом и начином реализације високог образовања...), односно са захтевима будуће Заједничке зоне европског високог образовања 2010. године.

У оквиру текуће реформе система одбране започета је и координирана структурна и програмска реформа система војног образовања, замишљена да прати опредељења *Стратејског прегледа одбране* и решења из научноистраживачког пројекта "Реформа система војног школства у МО и Војсци Србије".

Даљи развој система војног образовања мора да иде у сусрет обавезама и активностима Министарства одбране и Војске Србије пројектованим *Стратејским прегледом одбране*. Дефинисање могућих праваца његовог развоја мора се темељити на пројектованој визији и мисији.

■ ИНТЕГРАЛНИ ДЕО ОБРАЗОВНОГ ПРОСТОРА СРБИЈЕ

Визија система војног образовања у будућности је одржив систем образовања као интегрални део образовног и научног простора Србије, у коме се организује и реализује делатност образо-

вања кадра у областима образовно-научног поља војних и других наука од интереса за одбрану и другим областима од значаја за остваривање задатака Војске, МО и других субјеката одбране.

То је ефикасан и рационалан систем усклађен са стандардима и принципима образовања професионалног војног кадра земаља чланица Програма ПзМ односно НАТОа, а у мери у којој специфичности војног организовања дозвољавају и са стандардима и принципима Болоњског процеса.

У остваривању такве визије, неопходно је да се у блиској будућности изграде структуре и способности тако реформисаног система војног образовања које ће омогућити да се реализују његове мисије.

Достизање пројектоване визије система војног образовања и способности за реализацију његових мисија, као општег циља развоја, оствариће се реализацијом низа задатака: интегрисање система војног образовања у јединствени образовни и научни простор Републике Србије, редуковање система војног образовања сагласно пројектованим потребама Војске за рационалним и ефикасним образовањем кадра, оспособљавање кадра сагласно захтевима пројектованих мисија и задатака Војске, формирање регионалног центра за образовање кадра у области одбране, укључење жена на школовање у војношколским установама.

Програм развоја система војног образовања операционализује (конкретизује) текућу реформу система војног образовања сагласно обавезама и активностима МО и Војске које су пројектоване *Стратејским прегледом одбране*, дефинисањем и реализацијом низа сложених координираних активности којима се достижу постављени захтеви.

Реформа система војног образовања представља један од приоритета текуће реформе система одбране Републике Србије, те јој је неопходно обезбедити адекватну институционалну подршку, јер, у суштини, он нема алтернативу у процесу достизања захтеване оспособљености кадра за реализацију будућих мисија Војске. ■

Пуковник др Драгутин ЈОВАНОВИЋ,
начелник Управе за школство

РАДНИ СТО БРОЈ 3

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ НОВОЈ СТВАРНОСТИ

Циљ Радног стола број 3, формираног у оквиру Групе за реформу Србија – НАТО је да допринесе изградњи савременог и рационалног војнообразовног система, који би обезбедио тражене профиле старешинског кадра, при томе био усклађен са системом образовања у грађанству и применио, у могућој мери, искуства из организовања савремених страних војнообразовних система

Крајем 2005. године, у склопу укупних настојања за укључење у евроатлантске интеграције, потврђено је опредељење за формирање Групе Србија и Црна Гора – НАТО за реформу система одбране (*Defense Reform Group – DRG*). Први састанак Групе је одржан 24. фебруара 2006. и том приликом је усвојен методолошки оквир за рад којим је установљен метод рада у оквиру радних столова, који се формирају по одређеним, кључним областима важним за реформу система одбране и приближавање евроатлантским интеграцијама.

Република Србија је од јуна 2006. године преузела, уместо државне заједнице Србија и Црна Гора, надлежности и задатке Групе. За релативно кратко време Група Србија – НАТО и њени радни столови учинили су много за побољшање међусобног разумевања и поверења и за суштинско унапређење више важних области којима се даје допринос реформи система одбране у целини.

■ МИСИЈЕ И ЗАДАЦИ

Радни сто за реформу система војног образовања, под називом Радни сто 3, формиран је на другом састанку Групе – 29. марта 2006. Оквир околности са којима се на самом почетку рада сусрео био је специфичан: било је потребно да се војнообразовни систем који се до тог времена препознавао као доста квалитетан, али релативно изолован и недовољно усклађен са савременим захтевима, пре свега темељито проанализира.

Како су биле виђене кључне одреднице стања?

После доношења *Закона о високом образовању Републике Србије* (август 2005), војнообразовни систем није више био компатибилан са образовним системом у друштву. Остали су и стари проблеми: систем није обезбеђивао довољно знања која се могу применити у цивилним структурама, и даље су дипломе добијене у војношколском систему биле непознатљиве на цивилном тржишту рада (што се посебно односи на официре и подофицире родова).

Нове мисије и задаци система одбране и Војске Србије доносе нове чиниоце у профилу професионалног војника: *нова вредносна оријентација* – профилисање преко вредности које су дефинисане вредносним системом на националном и глобалном нивоу; *нови приступ физиономији савременог рата* – преносење тежишта знања са фронталних на асиметрична и нелинеарна дејства; *нови приступ научнотехнолошким достигнућима* – развијање способности за употребу савремених борбених система у мрежноцентричном окружењу.

Све то захтевало је (и захтева) нову програмску основу наставе и нове облике рада, посебно са становишта захтева за стварање услова за интероперабилност наших јединица као важног предуслова ефикасног укључења у евроатлантске безбедносне интеграције.

Нови, а веома важан чинилац је, у складу са токовима реформе, битно смањена потреба за кадром. С друге стране, и у условима смањених потреба за кадром, отвара се питање пријема односно школовања жена за професионалну војну службу. Такође, значајан део проблема увек је питање рационалности у добијању потребног кадра.

Сагледавајући проблеме, утврђен је циљ рада Радног стола: да допринесе изградњи савременог и рационалног војнообразов-

ног система, који би обезбедио тражене профиле старешинског кадра, при томе био усклађен са системом образовања у грађанству и применио, у могућој мери, искуства из организовања савремених страних војнообразовних система.

■ ПРОЦЕСИ ИНТЕГРАЦИЈЕ

Важан ослонац у спроведеној анализи и накнадно предузетим корацима је да се реформа војнообразовног система, у оквиру Групе за реформу Србија – НАТО, реализије у складу са претходно израђеним пројектом (прихваћеним 21. марта 2006. на Колегијуму министра одбране), који је следио смернице и претпоставке које су претходно већ биле утврђене *Нацртом Стратејског прегледа одбране*.

Практично, сада се ради на више паралелних послова у оквиру започетих процеса реформе, а већи део се усмерава директно или индиректно преко Радног стола, његових подгрупа и чланова. За реализацију кључних активности формиране су подгрупе: за реформу високог образовања, за реформу Војне гимназије, за израду пројекта за укључење жена у школовање у војним школама и за израду пројекта за учење на даљину.

За све своје активности Радни сто је израдио нацрте пројекта.

У протеклом периоду тежиште рада Радног стола било је на реформи високог образовања. Уз пуну подршку и помоћ надлежних организацијских јединица Министарства одбране и Војне академије, учињено је неколико важних корака ка суштинском укључењу Војне академије у систем високог образовања Републике Србије – заједно са Министарством просвете и спорта израђен је предлог измене *Закона о високом образовању* на основу кога војне високошколске

ЗАКОН О ОБРАЗОВАЊУ У ОБЛАСТИ ОДБРАНЕ

КОРАК КА ИНТЕГРИСАЊУ

Интегрисање реформисаног система војног образовања у образовни и научни простор Републике Србије предуслов је за достизање реформом пројектоване визије Система војног образовања 2010. године: ефикасног и рационалног система, усклађеног са стандардима и принципима образовања војног кадра земаља чланица Програма Партнерство за мир, односно НАТО, али и са захтевима будуће Заједничке европске зоне високог образовања 2010. године.

Иако постојећа законска и подзаконска регулатива у области образовања кадра за потребе МО и Војске Србије пружа неопходан правни основ за делатност војног образовања, недовољна усаглашеност са системом високог образовања у грађанству, а тиме и са стандардима и принципима Бољњског процеса, неповољно утиче на кредибилитет самог система (проблем акре-

установе постају саставни део система републичког високог образовања, а са неколико факултета Београдског универзитета Војна академија остварује заједничке студијске програме.

С једне стране, то значи да је Београдски универзитет препознао и признао Војну академију као високошколска установу. С друге стране, студентима Војне академије омогућава се да стицањем заједничке дипломе са Факултетом безбедности, Факултетом организационих наука, Саобраћајним, Машинским, данас-сутра са Електротехничким и другим факултетима стекну стручну спрему која им, по завршетку професионалне војне службе, даје могућност за послења у цивилним структурама.

Студије се у Војној академији од ове школске године реализују по концепту Болонске декларације, као академске, у четворогодишњем трајању. Оно што је кључно – нови наставни планови и програми, уз све то, прилагођени су новој стварности и захтевима нових мисија и задатака Војске.

■ КОНЦЕПТ ВОЈНЕ ГИМНАЗИЈЕ

Знатан део активности Радног стола односи се на реформисање Војне гимназије. Смањене потребе за кадром постојећу структуру Војне гимназије чине недовољно рационалном. Већ је израђен нацрт елабората којим се предвиђа њено укључење у систем средњег образовања Републике Србије, а вишак смештајних капацитета и инфраструктуру користило би Министарство просвете и спорта. Новим концептом, који би се примењивао од школске 2007/08. године, био би дат рационалан одговор на више захтева – поуздан извор квалитетног кадра за попуњу Војне академије, укључење Војне гимназије у систем средњошколског

дитације војношколских установа, али и јавних исправа, односно компетенција, назива и звања која се у тим установама стичу).

Предуслов за успешно интегрисање у републички образовни и научни простор јесте усаглашавање стандарда, принципа организовања и делатности војног образовања са *Законом о високом образовању* (али и *Законом о основама образовања и васпитања*) посредством његове амандманске допуне или доношењем посебног *Закона о војном образовању* (или обоје: специфичности области одбране, односно безбедности захтевају ближе регулисање).

Предлог нацрта новог закона о образовању у области одбране (Закон), који је онолико колико специфичности војног организовања дозвољавају усаглашен са захтевима будуће Заједничке европске зоне високог образовања 2010, односно одредбама Болонске декларације и Лисабонске конвенције, али и са *Законом о основама образовања и васпитања* и *Законом о високом образовању у грађанству*, након разматрања у оквиру система војног образовања, припремљен је за (зависно од одлуке надлежних) упућивање на скупштинску расправу.

Изради Нацрта закона приступило се знатно пре почетка актуелне реформе система војног образовања, одмах после објављивања прве верзије Нацрта закона о високом образовању (предлог Београдског универзитета). Жеља аутора је била да се попуни правни вакуум у области војног образовања, настао оснивањем државне заједнице Србија и Црна Гора (Уставна повеља, која није утврдила област образовања као заједничку функцију државне заједнице, нити је "дозвољавала" да се систем војног образовања интегрише у систем образовања једне од држава чланица).

Предложени Закон регулише искључиво основна права, обавезе и односе у систему војног образовања, али и нека питања, значајна за функционисање система (чија регулатива захтева упо-

риште у пропису који има снагу закона), док би се остала питања ближе уредила подзаконским прописима или статутима војношколских установа.

Тежња аутора је да предложени садржај Закона буде универзалан и свеобухватан, те да не претендује да концептира и намеће конкретан систем и решења. Закон омогућава да се, без измене његових одредби, зависно од актуелних потреба и могућности система одбране, у различитим периодима примене скромнији или развијенији модели образовања, од привременог укидања неких војношколских установа, чак и нивоа школовања, до модела у којима егзистира и Универзитет одбране.

Закон је садржајно и терминолошки концептиран по угледу на наше актуелне законе у области образовања и готово је у потпуности усклађен са, у тим законима утврђеним, принципима организовања и условима за акредитацију или избор у звања, што је врло значајно за верификацију јавних исправа, назива, звања и других компетенција стечених у војношколским установама.

Предмет Закона је систем школовања и усавршавања у МО и Војсци, али и школовање и усавршавање кадра МО и Војске ван наведеног система.

Законом се утврђује да се образовање кадра у области одбране остварује у војношколским и другим установама, односно јединицама МО и Војске, у областима образовно-научног поља војних и других наука од интереса за одбрану, али и у другим областима значајним за остваривање задатака Војске, МО и других субјеката у области одбране. Посебно се истиче могућност образовања кадра МО и Војске у другим институцијама и установама, у земљи и иностранству (укључујући јединице и установе страних оружаних снага), као и могућност образовања других лица, домаћих или страних држављана (укључујући и припаднике страних оружаних снага) у војношколским и другим установама и јединицама МО и Војске.

образовања у друштву и рационално коришћење постојећих капацитета.

Радни сто 3 ради и на сагледавању различитих аспеката укључења жена на школовање у војним школама. У оквиру пројекта чија је израда у току, на основу укупних реформских пројекција, на основу наших и страних искустава, дају се потребе за овом структуром кадра и утврђује шта је све неопходно предузети у систему за успешан прихват и школовање жена у војним школама и њихово интегрисање у структуру Војске.

У оквиру Радног стола и његове Подгрупе 4 већ је израђен Пројекат за учење на даљину. У техничком погледу то ће бити саставни део Пројекта за израду информатичке и комуникационе подршке Војне академије, а у суштинском погледу, пројектом се подржава концепт перманентног образовања и идентификају се области у којима учење на даљину може допринети да знање буде доступно пре свега младим старешинама у јединицама. Важан део активности усмерен је ка оспособљавању наставника за израду лекција за учење на даљину. Ова подгрупа је већ организовала краћи семинар у Војној академији.

■ ПРЕДВИДИВА КАРИЈЕРА ОФИЦИРА

Посебна димензија рада Радног стола је сарадња са другим радним столовима – за кадровско вођење, за професионализацију, за реформу система обуке и слично. Са Радним столом 2 отворен је нови задатак – израда концепта предвидиве каријере официра, који би подразумевао школовање и усавршавање и вођење кроз одговарајуће дужности. Сврха овог пројекта је да сваки појединац има јасну слику потреба које захтева систем, могућности које му се

Законом се наглашавају интегративна улога Управе за школство у области војног образовања и значај провере квалитета војношколских установа. Ради обављања послова акредитације, провере квалитета високих војношколских установа и вредновања студијских програма образује се Комисија за акредитацију, у чији састав улазе и представници Министарства просвете и спорта.

Надлежности у области образовања кадра су утврђене у складу са битно различитом позицијом надлежних институција и института у МО и Војсци у односу на одговарајуће у грађанству. Наиме, системом војног образовања се командује, те формирање Националног савета за војно образовање или студентског парламента, као независних тела, не би имало смисла, али се установљавањем "мешовите" Комисије за акредитацију жели обезбедити већи кредибилитет и аутономија система војног образовања.

Прецизно се прописују критеријуми (идентични онима у грађанству) које установа треба да испуни, како би стекла статус одређене категорије средње или високе војношколске установе. Евентуалним формирањем Универзитета одбране (безбедности) отвара се опција ширег организовања у овој области кроз придруживање других високошколских установа из грађанства, чиме би се објединили ресурси и практично реализовао концепт свеобухватног образовања у области одбране (безбедности).

Законом се утврђује да војношколске установе имају: орган управљања (савет) који, за разлику од савета школске установе у грађанству, не бира орган руковођења установе, већ даје мишљење у поступку постављења и разрешења тог органа (кадровска политика је у надлежности командних структура); орган руковођења (ректор, декан односно директор...); и стручне органе (сенат, наставно-научно, односно наставничко веће, и други стручни органи утврђени статутом).

пружају унутар њега и истовремено да зна шта је потребно да учини за остварење својих циљева у том систему.

Ново подручје рада, у оквиру реформе високог образовања, биће везано за сагледавање, у новом законском оквиру, проблема образовне димензије рада Војномедицинске академије и могућности унапређења, односно валоризовања њеног статуса као високошколске установе.

■ УЧЕШЋЕ СТРАНИХ ПРЕДСТАВНИКА

На пословима реформе војнообразовног система, у досадашњем раду Радни сто 3 успео је да активира не само структуре Министарства одбране и Војске, већ су у његов рад укључени и представници појединих земаља НАТО и представници других државних органа и институција Републике Србије: Министарства просвете и спорта, Факултета безбедности, Факултета организационих наука, Полицијске академије...

Од највећег значаја је да је Министарство просвете и спорта Републике Србије, преко своја два представника, и уз непосредну подршку државног секретара у том министарству, директно укључено у рад овог радног стола. У његовом раду учествују и страни представници: изаспаници одбране Велике Британије и Републике Француске, експерти из Француске (за персоналну политику), Краљевине Норвешке (за питања војног образовања у Норвешкој) и Републике Чешке (ректор Универзитета одбране). Њихова искуства и сугестије знатно доприносе у сагледавању препрека које се налазе на путу реформе образовања и проналажењу начина за превазилажење тих проблема. ■

Пуковник Александар САВИЋ
Руководилац Радног стола број 3

Наставно особље средње, односно високе војношколске установе стиче наставничка, односно сарадничка звања идентична онима у грађанству. Услови за избор у звања идентични су условима прописаним Законом о високом образовању. Оставља се могућност самосталној високој војношколској установи да својим статутом утврди и друга звања наставника, у складу са врстом студија за коју је акредитована. По угледу на високо образовање у грађанству, уводе се категорије "гостујући наставник" и "professor emeritus".

Уводи се лиценца (дозвола за рад) као услов за обављање дужности наставника, односно сарадника у средњој војношколској установи. Новина је и увођење обавезног приправничког стажа за лица која први пут заснивају радни однос у својству наставника, односно сарадника средње војношколске установе. Ближе се уређује усавршавање наставника, односно сарадника у статусу професионалног официра Војске стажирањем у јединицама, односно установама Војске.

Законом се, први пут, ближе уређује издавачка делатност у области војног образовања. Такође се ближе утврђују надлежности и процедуре у области издавања јавних исправа (новина је додаток дипломи), односно признавање јавних исправа у процесу утврђивања права на запошљавање у Војсци и МО или права на наставак образовања у војношколској установи.

Усавршавање кадра за потребе МО и Војске дефинише се као део јединственог система непрекидног образовања, којим се, између школовања на појединим нивоима, помоћу интензивних курсева, семинара и других организационих облика усавршавања, кандидати оспособљавају за конкретне дужности, односно стичу знања и вештине неопходне за обављање одређених послова професије. ■

Пуковник Момчило БИСЕНИЋ
Сектор за људске ресурсе МО

Р Е Ф О Р М А С И С Т Е М

НАЦИОНАЛНИ БРЕНД

АКАДЕМСКА МИСАО И ВОЈНИЧКА ВЕШТИНА

Дуго се систем одбране суочавао са недоумицом да ли официра треба учити вештини ратовања или вештини преговарања. Академија студенте и старешине школује и усавршава подједнако за оба изазова. Када ће који употребити зависи од безбедносних ризика са којима се буду суочавали. Заједнички студијски програми са факултетима у грађанству и нови наставни садржаји на основним или последипломским студијама обезбедиће школи значајно место у европском војнообразовном простору. На тај начин ће се академска мисао проширити, а војничка увојничити.

У оквиру реформе система одбране наше земље одвијају се и промене у војном образовању. Нови облици школовања и усавршавања официра заснивају се на изменама образовног модела у Републици Србији, на традицији нашег војног школства, али и на искуствима оружаних снага држава које су чланице Партнерства за мир и НАТО.

Војна академија у Београду једина је високообразовна и научна установа Србије у којој се школују и усавршавају официри за професионалну службу. У њој се налазе сви ниво образовња за војни позив. Различите реформске промене – организације, структуре, наставних планова и програма, образовних садржаја, или другачије речено концепта војног школовања, обезбедиће да Академија у будућности постане регионални центар за образовање, усавршавање и обуку кадра система одбране.

Са најодговорнијим старешинама Војне академије поделили смо недоумице са којима се на том путу суочавају.

■ СТУДИЈСКИ ПРОГРАМИ

Војна академија је реформу образовања започела у време када и цивилни факултети школовање студената прилагођавају захтевима *Болоњске декларације*. Највеће промене односе се на основне студије. Сходно правној регулативи о заједничким студијским програмима са факултетима у грађанству, коју дефинише *Закон о високом образовању Републике Србије*, Академија је постала део Београдског универзитета. Заједничке студије организовале се са Факултетом безбедности, Факултетом организационих наука и Саобраћајним факултетом у Београду. Са београдским машинским и електротехничким факултетом

Војна академија је, на сличан начин, и раније сарађивала. У будућности ће се додатно прецизирати нови студијски облици.

– Идеја о заједничким студијама обезбедиће студентима Академије да на крају школовања, уз војну, добију и диплому неког од факултета Београдског универзитета, са којима се такви програми реализују. Тиме се систем војног школовања, који је годинама био добро затворен, отворио према цивилним образовним институцијама, факултетима у региону и свету. Академска мисао ће се ослободити и проширити, а војничка увојничити. По новом моделу школовања се најмлађа генерација студената Академије, 131. класа – каже генерал-мајор мр Видосав Ковачевић, начелник Војне академије.

Нова организација и структура Војне академије последица је промена у војном образовном систему. И наставни процес на Војној академији претрпео је бројне измене. Са наставних планова и програма скинута је ознака тајности, па су они доступни и студентима и јавности. Према речима генерала Ковачевића, први пут у историји школе раздвојене су академска и војничка димензија школовања студената и усавршавања официра, а у истој установи постављене су основне и последипломске студије. Уз начелника, уведене су функције декана и три продекана – за наставу, последипломске студије и научноистраживачки рад, те планирање и усавршавање наставе. Академија има 16 катедри, које су настале обједињавањем досадашње 44 катедре. Надаље се очекује додатно смањење броја катедри, јер ће факултети из грађанства постепено преузимати изучавање појединих општеобразовних студијских садржаја. У том смислу развијаће се и јачати катедре стручних војних предмета.

Формирана су и три центра – за физичку културу, информатичку подршку и изучавање страних језика. Војна академија је једина образовна институција у земљи која је добила сертификат за реализацију различитих рачунарских курсева. Према новој организацији, сви полазници војне школе налазе се у студентском пуку.

Реформа војног образовања условила је смањење броја запослених на Војној академији. До сада је из школе отишло око 30 одсто кадра, а додатна редукција, од 20 одсто, планира се наредне године. Посебан проблем представља недостатак предавача који имају одговарајућа научна и наставничка звања. Уз то, у претходном периоду се као лоше решење показало подједнако материјално вредновање и изједначавање старшина у јединицама Војске са предавачима – официрима на Академији.

– Наставнике са звањима редовног, ванредног професора или доцента треба стимулисати повећањем платних група. Официри који су завршили командно-штабно или генералштабно усавршавање и даље ће моћи да предају на стручном усавршавању у Школи националне одбране. На том нивоу школовања предавачима нису неопходна научна и на-

ставничка звања, већ искуство у војној делатности. На тај се начин одвајају струковни од академских садржаја војног школовања. За студијске програме у којима Академија буде акредитована као матична образовна институција, у оквиру Београдског универзитета, предавачи ће се бирати на основу услова које прецизира Закон о високом образовању Републике Србије – објашњава начелник Војне академије.

■ НАСТАВНИ САДРЖАЈИ

Тренутно се на Војној академији упоредо одвијају два пројекта – размена студијских програма са факултетима из грађанства и акредитација професора за наставнички посао. Зато ће део наставника, сматра декан Академије пуковник проф. др Јоже Сивачек, који не предају стручне војне предмете, своју афирмацију пронаћи на цивилним факултетима. Предавачи матичних војних наука – у области војне делатности и безбедности, моћи ће се ангажовати знатно више и на међународној војнообразовној сцени.

Какав ће се профил официрског кадра школовати на Војној академији зависи од захтева Војске, односно њених нових мисија и задатака, али и потреба државе, која је дефинисала своја одређења у међународним интеграцијама.

– Војна академија треба што пре да прецизира своје основне делатности, тачније области које имају кредибилитет научног знања и за њих осмисли едукацију. Због матичности садржаја није спорна војна наука, али је изражен проблем њене верификације у оквиру општих наука у друштву. У том смислу, у току је акредитација Академије.

О месту и положају војне науке разговоре воде Управа за школство Министарства одбране и Министарство просвете и спорта Републике Србије. Стратегију, оперативну, тактику, војни менаџмент, логистику и борбено обезбеђење препознали смо као основне научне дисциплине. Друштво, међутим, још није дефинисало носиоце знања тих садржаја. Познато је да факултети класичних друштвених и хуманистичких наука или природноматематичких и техничких, неће изучавати поменуто области. Пошто се у нашој земљи тренутно реформише наука уопште и образовни систем, очекујемо да ће Војна академија, као усмерена кадровска школа система одбране, добити место које заслужује. Шири контекст реформе војнообразовног система огледа се у захтеву да будући официри задовоље потребе и међународног фактора и безбедносних интеграција – истиче пуковник Сивачек.

Војна академија осмислила је са Факултетом организационих наука у Београду три студијска модула. Садржаје општеобразовног модула предаваће професори са Факултета. Наставници обе проsvетне установе заједнички ће реализовати општевојне предмете, док ће предавачи са Академије

АКРЕДИТАЦИЈА

– Да би се Војна академија акредитовала као високошколска институција у земљи треба да испуни прописане стандарде и критеријуме о броју и површинама наставних просторија, опремљености кабинета и лабораторија, условима за рад и становање студената. Уз то, Академија треба да има примерене уџбенике и стручну литературу, али и 70 одсто стално запослених предавача матичних војних предмета, одговарајућих наставничких звања. Верификовање образовних услова и студијских програма поверено је надлежној државној комисији – објашњава пуковник Младен Вуруна.

УЧЕЊЕ ЈЕЗИКА

Центар за изучавање страних језика део је Војне академије. У њему су некадашње катедре страних језика организоване у одсеке – за курсеве, за основне студије и усавршавање, те за превођење.

Захваљујући материјалним капацитетима и интелектуалном потенцијалу, Центар испуњава стандарде да постане регионални центар за изучавање страних језика.

Почетком наредне године у Центру ће се организовати курсеви српског језика за стране држављане који раде у војним изасланствима и кандидате иностраних оружаних снага за школовање у Војној академији.

– Један од услова за упис официра на командно-штабно усавршавање биће знање енглеског језика на нивоу STANAG 1, а за генералштабно STANAG 2. За последипломске студије ће се, такође, полагати страни језик, али Академија још није дефинисала улазну степен знања. Разматра се и идеја да студенти после школовања добију потврду о знању енглеског језика на нивоу STANAG 2 – наглашава мајор мр Драган Ђирковић, заменик начелника Центра.

Генерал-мајор Видосав Ковачевић, пуковници Јоже Сивачек и Младен Вуруна и мајор Драган Ћирковић (слева надесно) у разговору са новинаром "Одbrane"

студентима држати стручно-специјалистичку наставу. Модули чине јединствену студијску целину и распоређени су у осам семестара. За звање *мастера* војни дипломци ће се на Академији школовати још годину дана. Са београдским Факултетом безбедности, на пример, планирана су четири образовна модула. Сви студијски програми усаглашени су са захтевима *Болоњске декларације*.

– Нови наставни планови Војне академије усклађени су са програмима факултета у грађанству. Уколико цивилне просветне институције, са којима је војна школа договорила заједничке студије, промене поједине наставне садржаје, новине ће важити и за студенте Академије. Током студија могу се мењати предвиђени модули како би пратили образовне захтеве које намеће време. По новим наставним плановима и програмима наредне године школоваће се најмлађа генерација студената Војне академије. Академцима који већ студирају према постојећим програмима, наставни садржаји ће се допуњавати сходно указаним потребама – наглашава пуковник Јоже Сивачек.

Садржаји наставних планова и програма Војне академије биће заокружени тек акредитацијом школе. Они су већ добро усаглашени и са *Болоњском декларацијом*. Студенте ће наставници оцењивати на начин који је прецизиран *Болоњом*. Њихов рад ће се свакодневно пратити и бодовати. Испити неће бити организовани на досадашњи, класичан начин. Стечени бодови са основних студија

пратиће официре током каријере у систему одbrane. Садржаји наставних планова и програма састоје се од неколико модула – општеобразовне области реализују факултети из грађанства, а војне целине предавачи на Академији. Војни модули ће се још осавремењивати како би се ујединили са осталим војним школама земаља које су чланице Партнерства за мир и НАТО.

– До сада наши студенти нису стицали довољно знања и потребних вештина, посебно вештина преговарања, посредовања и комуницирања, које су значајне за будуће интеграције државе и Војске. Многи студенти и старешине још не препознају Европу као заједнички безбедносни простор. Наставни садржаји који се односе на учешће у међународним мировним мисијама и тероризам знатно су заступљенији у школовању европских официра. Зато ће се додатно мењати и допуњавати програми Академије. Основни образовни захтев јесте да будуће старешине припреми за савремене изазове и ризике времена – тврди продекан за последипломске студије Војне академије пуковник др Младен Вуруна.

Према речима пуковника Вуруне, традиционални концепт школовања, у коме су наставни садржаји непромењиви и *затворени*, не може се данас неговати у Војној академији. Стране војне школе за полазнике креирају образовне курсеве пратећи и тренутне безбедносне промене у свету. Ваља знати да су наставни планови и програми основних студија

ЖЕНЕ НА ВОЈНОЈ АКАДЕМИЈИ

Школовање жена на Војној академији је сасвим извесно. Наредне године ће основне студије, за различите профиле војног кадра – војнополицијске послове, специјалности логистичке и пилоте, започети двадесетак дама. Селекција кандидата одвијаће се подједнако као и за младиће, према критеријумима о знањима и способностима потребним за војну делатност.

– Поједини садржаји селекције биће прилагођени психолошким способностима жена. Студенткиње ће на Академији чинити самосталну организациону целину. За њихов смештај уредиће се засебан објекат, како је то организовано и у осталим армијама света. Девојке ће се школовати по наставном плану и програму који је јединствен за све војне студенте. Користећи инострана искуства, прописале се и процедура узајамног поштовања девојака и младића током студија – истиче пуковник Јоже Сивачек, декан Војне академије.

на Академији постављени тако да школују старешине само за почетне дужности у Војсци. Напредовање официра на више положаје у току каријере условљено је додатним образовањем.

■ УСАВРШАВАЊЕ ОФИЦИРА

Највиши облици војног школовања још нису у потпуности измењени. У Школи националне одбране Војне академије организују се последипломско стручно усавршавање, односно, командно-штабно и генералштабно усавршавање и последипломске студије.

– Како ће убудуће школовање за поједине руководеће дужности бити наменско, мали број официра ће се додатно образовати и усавршавати у највишим војним школама. Сличан модел примењује и већина развијених оружаних снага света. На основу страних искустава, али и наших специфичности, надлежни ће осмислити нове наставне планове и програме стручног усавршавања старешина. За сада је, најпре, укинута оцењивање полазника на генералштабном нивоу. Поједини студијски садржаји су допуњени савременим темама из области безбедносних интеграција. Намеравамо, такође, да на усавршавање у Школу позовемо и највише државне руководиоце, који се баве питањима безбедности земље и системом одбране – најављује генерал-мајор Видосав Ковачевић.

Због измена образовних садржаја, командно-штабно и генералштабно усавршавање у Школи националне одбране претрпело је суштинске промене. Наставни планови и програми су у теоријском и апликативном смислу засновани на новим мисијама и задацима Војске. Усавршавање старешина у највишој војној школи, међутим, није усклађено са стандардима међународног Конзорцијума одбрамбених академија и института безбедности.

Школовање кандидата, како објашњава пуковник проф. др Јоже Сивачек, хијерархијски је организовано. Прецизирано је до ког степена се изучавају одређени наставни садржаји, односно тумаче проблеми војне делатности. У пракси то значи да је знање које се стиче на претходном степену стручног усавршавања официра основа за њихово наредно образовање.

– Тако смо избегли дугогодишњи парадокс да се исти наставни садржаји подједнако уче и на основним студијама и током стручног усавршавања. У Школи националне одбране предају професори са катедри Војне академије, које се налазе у продеканату за наставу. По позиву се ангажују и еминентни стручњаци из појединих научних области или спољни сарадници. Већа реформа последипломског усавршавања старешина Војске планира се током 2007. године – истиче пуковник Сивачек.

Војна академија ће и убудуће организовати последипломске студије, попут осталих војних школа у свету и образовних институција Србије. Тренутно се на Академији реализују стручно усавршавање и последипломски курсеви из војних научних области, али по програмима који још нису акредитовани. У већини страних оружаних снага на последипломском школовању изучава се национална одбрана.

– Ако Војна академија буде имала довољно потенцијала, моћи ће да акредитује сличне студијске програме, до нивоа доктора наука. За сада су стратегија, оператика и логистика препознате као основне дисциплине војне науке, које ће се изучавати на различитим нивоима последипломског усавршавања и студија – каже пуковник Вуруна.

Студенти Војне академије ће, после завршетка основних студија, на последипломском школовању у Школи националне одбране моћи

да стекну звање *мастера*. Како објашњавају надлежни, размишља се да сличну могућност добију и свршени студенти сродних факултета у грађанству. За официре ће последипломско усавршавање и додатне студије различитих нивоа бити значајни за професионално напредовање. У појединим иностраним војним академијама официрима је обезбеђено да и после командно-штабног усавршавања стекну звање *мастера* за поједине области. При томе су обавезни да заврше додатне курсеви или сличне облике образовања каријерних официра. Стицање звања доктора наука, на већини иностраних војних академија, условљено је сарадњом образовних институција и истраживачких института.

– Звање *мастера* полазници Војне академије могу стећи и на последипломским студијама цивилних факултета. Како војна школа има заједничке студијске програме са појединим образовним установама државе, исту могућност она треба да пружи и последипломцима из грађанства. Реч је о обостраној еквиваленцији и нострификацији диплома. Убрзо ће садржаји војне делатности, најпре област глобалне безбедности, постати друштвено занимљиви, због дефинисаног поља деловања. Очекујемо да ће се зато повећати интересовање за *мастер студије* на Академији. При томе ће наш наставни програм бити усаглашен и са концептима који се примењују у европским војнообразовним оквирима – тврди декан Војне академије.

СПОРТСКА ЈЕДИНИЦА

Од некадашње катедре за физичку културу на Војној академији формиран је Центар за физичку културу. Он у свом саставу има још Канцеларију CISM-е и спортску јединицу. Спортски центар Академије, са физкултурним и борилачким салама, спортским теренима, базеном, теретаном и кардио-центром, један је од најопремљенијих у Србији.

– Током наредне године Центар ће са осталим спортским удружењима из земље и иностранства организовати војно такмичење у оквиру Београдског маратона, Светске војне игре у Индији и пријатељски спортски сусрет земаља бивше СФРЈ. У спортској јединици војни рок ће служити наши врхунски спортисти. Тренутно тај састав има четворицу припадника – каже генерал-мајор Видосав Ковачевић.

■ ВОЈНА БОЛОЊА

Уласком наше земље у Партнерство за мир Војна академија ће бити део јединственог европског војнообразовног простора. Шта то, заправо, значи?

– Најпре ће се Војна академија учланити у Конзорцијум одбрамбених академија и института безбедности. Како војни послови све више постају интернационалне активности, да би добили официре који слично размишљају и поступају према прописаним процедурама, наставни планови и програми за њихово школовање треба да су усаглашени. Задатак Конзорцијума, који чине 42 земље, јесте да приближи разлике и изједначи образовање у различитим војним академијама и одбрамбеним школама, што је својеврсна *војна Болонја*. У том смислу, Војној академији биће доступни фондови за истраживачке пројекте, материјална база војнообразовних институција европских земаља и стручан наставнички кадар. Уз то, планираће се и заједничко школовање официра оружаних снага из региона – појашњава пуковник др Младен Вуруна.

Годинама уназад, научноистраживачки рад у највишој војној школи односио се искључиво на садржаје ратне вештине. Надаље ће истраживачки пројекти бити усмерени на знања и способности који су потребни систему одбране у целини, али и међународним интеграцијама, за период од 2010. до 2020. године.

– Уз Војномедицинску академију, Војна академија представља својеврстан бренд Министарства одбране Републике Србије и у земљи и у региону. Дуго се систем одбране суочавао са вештачком двоумицом да ли официра треба учити вештини ратовања или вештини преговарања. Академија студенте школује и оспособљава подједнако за оба изазова. Када ће који употребити зависи од времена, услова и безбедносних ризика са којима се буду суочавали, али и одлука државних органа, према дефинисаним мисијама и задацима Војске – закључује генерал Ковачевић. ■

Владимир ПОЧУЧ

Р Е Ф О Р М А С И С Е М Б

ВОЈНА АКАДЕМИЈА У 21. ВЕКУ

ДРУШТВО ЗНАЊА

Сада, после низа година, Србија поново добија Војну академију у оквиру свог високог образовања. Тиме едукација за потребе одбране и безбедности постаје матично утемељена, вредносно и интересно одређена. Војна академија добија своје природно и потпуно одређено место у оквиру друштвено и државно уређене делатности.

Војна академија је у историји високог образовања Србије имала врло значајно место. То је једна од првих установљених високообразовних институција, и као таква оставила је дубоке трагове у академској заједници. Традиција српског војног школства датира од времена Кнежевине Србије, а почеци Војне академије везани су за давну 1850. годину. Но, историја Војне академије током њеног развоја, као и историја Србије, није била идилична и хармонична. У једном периоду, посебно у другој половини 20. века, Војна академија није била део система српског високог образовања. То није спречило да велики део српске традиције буде задржан, посебно у основама едукације за војну делатност. Дух храбрих команданата и славних војсковођа који су завршили академију стално је био присутан у теоријском и практичном контексту.

■ СУШТИНА ПРОМЕНА

Сада, после низа година, Србија поново добија Војну академију у оквиру свог високог образовања. Тиме едукација за потребе одбране и безбедности постаје матично утемељена, вредносно и интересно одређена. Војна академија добија своје природно и потпуно одређено место у оквиру друштвено и државно уређене делатности. Важно је знати да је Војна академија једина институција те врсте на простору држава бивше СФРЈ која је остала, опстала и у

континуитету наставила да функционише. Елементи дуге традиције могу се несметано ревитализовати и развијати. За то је потребно да се Војна академија што потпуније и што адекватније укључи у јединствени високообразовни систем.

Нови менаџмент Војне академије уочио је суштину промена које долазе како са битним захтевима знања и његовим потребама на почетку 21. века, тако и са Болоњском декларацијом. Те промене темељно мењају улогу и место академије као високошколске институције. До сада је све што се догађало било у оквиру промена друштвене улоге и положаја Војне академије, односно високог војног образовања. То значи да је Војна академија била институција друштва, уместо да је институција у друштву. Промена приступа је потребна јер се војна делатност суочава са великим изазовима савременог доба, који се састоје у промени безбедносног концепта, али и промени суштине друштва које је сада све више глобално. Као нужна последица, мења се и концепт војног образовања, које мора потпуно да артикулише и дефинише савремени образовни концепт "учења за цео живот". Савременом друштву су потребне нове вештине, додатна знања, уз истовремени процес промовисања вредности, као што су професионална равноправност, доступност војног и безбедносног образовања за све и активно учешће у војној делатности.

Све високошколске институције пројектују знања за захтеве делатности због које постоје и потребе студената и слушалаца које образују. Тако и Војна академија у делатности одбране и сектору безбедности сагледава не само стање прошлости и садашњости већ и тежишне потребе будућности. Познато је да се знања која се стичу на високошколским институцијама не примењују онога тренутка када су добијена, већ често више година касније, када се људи који су таква знања стекли непосредно укључе у област делатности за коју су школовани. У свету се за такву врсту спознаје и сагледавања спроводе опсежна истраживања и израђују мастер планови. До њих се долази после студиозних анализа и великог броја научноистраживачких радова који говоре о времену које долази. То је један од разлога што се европски универзитети реформишу да би се интегрисали до 2010. године.

Европа знања је широко распрострањена као незамењив чинилац друштвеног и људског развоја, са свешћу о заједничким вредностима и припадању заједничком друштвеном и културном простору. Због тога се захтева да се наставни планови ускладе и постану компатибилни. Неке образовне институције у друштву, без обзира на претходну чињеницу, и даље остају у свери старих процедура које не прате промене. Не скраћују се преобимни наставни програми по којима студенти добијају сувише теоријског знања, а имају лошу праксу.

У Војној академији постоји уверење да традиционално образовање више не може да одговори на нове изазове, користећи искључиво класичне методе и старе

вредности, већ му је потребно ојачање у виду додатне образовне праксе. Савремени концепт образовања је онај који посматра едукацију као "lifelong process", тј. као процес који се одвија током читавог живота (у виду курсева, семинара, стручних расправа, радионица), за разлику од традиционалног концепта, у коме се образовање завршава највећим делом током периода основног студентског (дипломског) школовања.

За друштво знања, које настаје у 21. веку, Војна академија постаје институција која припада не само онима који почињу да улазе у делатност, већ и свима који су у делатности дуго и који је у континуитету обављају. Једноставно речено, Војна академија припада студентима и професионалним официрима који се баве војном делатношћу, али и свим другим људима који се баве безбедношћу и одбраном у целини.

■ ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ ЗАБЛУДА

Посматрајући садашњост и извесну будућност у војној делатности, могу се уочити три битна момента значајна за рад Војне академије. Први је да та институција егзистира у новим друштвеним и међународним околностима. Друштвене околности чине ново државно окружење Србије, нове вредносне категорије и нови систем војних послова, који су транспарентни и под демократском цивилном контролом. На међународном плану, за Србију су у току процеси регионалних и глобалних безбедносних интеграција, посебно евроатлантских, кроз Програм Партнерство за мир и њиме условљену интероперабилност. Други битан моменат јесте да је Војна академија у новим оквирима војне делатности. Пројектоване су нове мисије и задаци Војске, а специфичност чини и отвореност према друштву, као и улазак жена у војне структуре. Трећа битна чињеница је да је Војна академија у новим образовним оквирима. Потпуно су измењени захтеви потребних знања и способности официра, који су сада много шире од традиционалног схватања. Војна делатност је изашла из линеарних оквира оружаног сукоба и попримила нелинеарне, асиметричне и мрежноцентричне форме. Када се говори о образовним оквирима, мора се узети у обзир тежња за укључивање војног образовања у болоњски процес, са свим његовим садржајима. Такође је битан рад на развоју компатибилности и уласку у универзитетску заједницу високог образовања.

Сходно реченом, у Војној академији се развија концепт двојног тежишног усмерења, првог за основне академске студије, а другог за последипломске студије и усавршавања. Основне студије на Војној академији усмерене су према систему високог образовања у Републици Србији, затим захтевима Болоњске декларације и јединственој универзитетској заједници. Када су у питању последипломске студије на Војној академији, које су концен-

трисане у школи националне одбране, оне су усмерене према студијама националне, регионалне и глобалне безбедности, а у сфери војног усавршавања, према знањима интероперабилности за потребе индивидуалне и колективне одбране. Према наведеном облику организовања груписани су и садржаји који се преко катедри на Војној академији реализују са студентима и слушаоцима. Тако је одређени број катедри својим садржајима усмерен према универзитетској заједници у оквиру система високог образовања Србије, а део катедри, које су носиоци матичног програма војне делатности (стратегија, оператика, тактика, војни менаџмент и логистика), својим садржајем усмерен је ка међународном конзорцијуму војног образовања.

Да би пројекат био успешан, морају се превазићи постојеће заблуде у схватањима високог образовања у безбедности и одбрани. Наставни планови и програми високошколских институција нису се мењали доста дуго, а наука је променила лице. Многи у друштву безбедност разумеју као стање, организацију или функцију. У данашње време такви приступи припадају превазиђеним концептима. На Војној академији се безбедност схвата као процес, који у савременим околностима карактерише асиметричност и нелинеарно понашање. Безбедност се, у својој целовитости, налази у окружењу високог ризика и на ивици контролисаног хаоса. То захтева посебна знања и посебне припреме за реаговање друштва и система.

Савремено војно образовање је у своје садржаје уградиле теорије сукоба, теорије спорова и социјалних катастрофа. Те теорије чине основ за развој концепата пројектованих мисија и задатака војске. На Војној академији посебан квалитет чини и приступ по коме је усавршавање после основних студија замишљено тако да се школују официри и цивили, менаџери за безбедност које друштво препознаје као вође и лидере, а то је највиши ниво менаџерског система. Сем Војне академије, мало је високошколских установа које се, уз едукацију, баве и припремама за рад у систему. Приступ у Војној академији разликује се од других институција, јер студенти и слушаоци, поред теоријских знања, стичу и својеврсну безбедносну праксу и културу.

Војна академија је за потребе основног академског и последипломског студирања и усавршавања пришла процесном поступку развоја и израде мастер плана. Зна се да студенти који су 2006. године уписали студије почињу да примењују своја знања тек после 2010. године. Њима будућност мора бити јасна и извесна. Ради успешне едукације на Војној академији се са великом пажњом изучава како ће тада изгледати Србија, какво ће бити њено окружење и све остало значајно за војну делатност у том времену. За те потребе се развија пројекат који својим садржајем истраживања онога што долази треба да покрије период од 2010. до 2020. године. Неопходно је сагледати потребе војне делатности у Србији и правилно пројектовати знања и способности официра. Реализација пројекта даће одговоре и на много шира питања значајна за све оне који ће радити у сектору одбране и безбедности Србије након 2010. године. Речју, то је одговор на могуће изазове, ризике и претње безбедности Србије у првом кварталу 21. века.

■ ИДЕНТИТЕТ ВОЈНОГ ОБРАЗОВАЊА

Описано се у Војној академији сликовито може сагледати из следећих чињеница. Командно-штабно усавршавање официра у Школи националне одбране усмерава тежиште на стицање знања и развој потребних способности неопходних за реализацију задатака Војске Србије у оквиру пројектованих војних мисија. Генералштабно усавршавање има тежиште на изградњи знања за мисије Војске Србије и ангажовање њених делова у безбедносним интеграцијама. Последипломске научне студије усмерене су на примењена и развојна истраживања потребних знања и способности, професионалног војног (официрског и подофицирског) кадра за наредни период (2010–2020. година). Суштина је да Војна академија гради пројектна знања, која се квалитативно разликују од аналитичких, дескриптивно исказаних знања прошлог и садашњег историјског тренутка.

Могло би се закључити да данас на Војној академији развијамо модел по коме ће војна делатност и за њу добијена академска диплома бити призната у друштву. При томе нам је познато да су се са сличним проблемима идентитета високог војног образовања сусретале и бројне европске војне школе. Улазак Србије и њене Војске у Партнерство за мир, а Војне академије у асоцијацију европских високих војних школа и универзитета, ствара јединствен безбедносни и војнообразовни простор. На тај начин омогућени су заједничко школовање и усавршавање кадра, рад на истраживачким пројектима, размена предавача и коришћење савремених материјалних потенцијала различитих војних и безбедносних евроатлантских институција и оружаних снага. На држави Србији и на институцијама које чине заједницу високог образовања сада је одговорност да схвате какве се нове могућности отварају и где је место Војне академије у читавом високообразовном систему, како би се таква институција са дугом традицијом, што пре интегрисала у образовни систем. ■

Пукoвник ванредни професор др Јоже СИВАЧЕК, декан Војне академије

ОРГАНИЗАЦИЈА

ИСХОДИШТЕ ПРАВИХ ОДГОВОРА

Овде се стварају борци ратници и мировњаци спремни да раме уз раме са официрима најразвијенијих земаља одмере своју стручност, спремност и способност, али и лидери за 21. век, учитељи и научници који ће проширивати хоризонте војних наука и имати прави одговор на многобројне претње, изазове и ризике који ће се пред њих постављати у условима савременог асиметричног ратовања.

Наставни део као централни стожер овог јединственог храма науке и образовања образује декан, који је уједно и заменик начелника Војне академије. Сада је то пуковник др Јоже Сивачек, у чијој су надлежности комплетно планирање, организовање, реализација и контрола образовно-наставног процеса и НИР-а коју остварује преко три продеканата.

Овај продеканат води пуковник др Владимир Грујић и он је обједињен у 16 катедри формираних по критеријуму сродности наука (Катедра менаџмента у одбрани, Катедра стратегије, Катедра оператике, Катедра за обавештајно и безбедносно обезбеђење, Катедра опште тактике, Катедра наоружања КоВ, Катедра В и ПВО, Катедра морнарице, Катедра логистике, Катедра наоружања и борбених система, Катедра муниције, Катедра електронских борбених система, Катедра војних телекомуникација и информатичке подршке, Катедра природно-математичких наука, Катедра друштвених наука и Катедра техничких наука) и два центра (Центар за физичко васпитање, спорт и рекреацију МО и Центар за изучавање страних језика МО који по својој улози и значају у процесу образовања и обучавања превазилазе институционалне оквире Војне академије представљајући значајне капацитете МО који добијају све више на регионалном значају).

■ ЦЕНТАР ЗА ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Центар за физичко васпитање, спорт и рекреацију МО је репрезентативна организацијска целина Војне академије намењена за извођење наставе са студентима и слушаоцима и спровођење других спортских активности и такмичења чак и на међународном нивоу. По про-

ла је кабинет "Self access" за изучавање енглеског језика применом најсавременијих метода самосталног учења уз могућност неограниченог коришћења Интернета. Влада Грчке је опремила комплетну фонолабораторију за изучавање грчког језика. Постоје и веома јасни сигнали о вољи САД за опремањем једног кабинета модерном покретном фонолабораторијом за учење енглеског језика.

На време се схватило да је могућност комуникације на енглеском језику основни услов и почетак успешне сарадње и убрзаног придруживања светским интеграцијама.

Све припремне радње су обављене и за отпочињање курсева српског језика у почетку са војним дипломатама који обављају одговорне дужности у Србији а касније и за остале припаднике угледног дипломатског кора.

■ PELT

PELT је пројекат у оквиру којег се спроводи изучавање енглеског језика и реализује тестирање знања по посебном програму – STANAG 6001. До сада је 86 тестираних кандидата добило сертификат који важи три године а прихвата се у свим земљама НАТО и ПЗМ. Енглески језик учи 60 припадника медицинске струке у Београду, Нишу и Новом Саду у склопу мисије за ISAF у Авганистану. У Центру за стране језике 180 слушалаца завршило је интензивни курс енглеског језика.

Данска, Норвешка и Холандија су као донатори препознали стратешки значај овог пројекта и својим донацијама покрили око 58 одсто укупних пројектованих трошкова који износе око 500.000 евра.

Предвиђа се и могућност пружања услуга тестирања припадника државних и владиних институција. У току су убрзане активности на његовом лоцирању и коначном конституисању али и даљем развоју у смислу оспособљавања за спровођење психолошких тестирања.

■ ECDL

Овај пројекат одређује ниво оспособљености за рад на рачунарима. За рад у Центру за сада

ЦЕНТАР ЗА СИМУЛАЦИЈЕ

Примена симулационих технологија у војној области распрострањена је у савременим армијама, а центри за симулацију су само један од појавних облика институционалног организовања и примене у сектору одбране. Идеја о формирању Центра за симулацију (ЦЕСИМ) јавила се у време велике реорганизације Министарства одбране и Војске, у време транзиције читавог друштва и државног апарата и у време свеопште беспарице. У прилог овој идеји стоје чињенице да центри за симулацију постоје у готово свим развијеним земљама, али и у оним сличним нашој, у окружењу и шире. Такође, са научног и војностручног аспекта формирање ЦЕСИМ је потпуно оправдано: симулационо моделовање је одавно идентификовано као моћно средство за анализу, обуку и решавање сложених реалних проблема у војној и у цивилној области.

Симулације нуде бројне предности. Оне представљају ефикасан алат за обуку, проверу и анализу оружаних снага, јефтине су, штите животну средину, немају много ограничења, омогућавају дистрибуирану истовремену обуку на више локација, штеде изворе борбених система, омогућавају увежбавање великих међународних коалиција... Употреба симулација не може потпуно заменити живу обуку на полигону или вежбалишту, али може битно смањити потребан број сати такве обуке, а да на крају имамо потпуно оспособљене и припремљене снаге.

Праћење развоја светских технологија и знања врло је скупо, али заостајање у знању, опремљености и обучености много је скупље. Улагање у симулације враћа уложено најбрже и најуспешније, а што је најважније, смањује могућност грешака у будућем деловању и одлукама које могу бити кобне за војску, али и за друштво у целини.

је лиценцирано пет тестера и два контролора. У првој фази реализована је факултативна обука и тестирање 183 кандидата (ниво начелника ОЈМО и ГШ ВС) и до сада је издато 140 сертификата за рад са захтеваним информатичким технологијама и информационом системима. У следећој фази следи тестирање припадника МО и ГШ ВС по нижим организацијским целинама, полазника КШУ и ГШУ и увођење полагања испита за студенте свих усмерења на ВА.

Програм развоја информатичко-технолошке структуре изведен је донаторским средствима из земље и иностранства и из прихода Војне академије. Влада Србије учествовала је издвајањем средстава из буџета у износу од девет милиона динара за набавку персоналних рачунара у студентским собама. Влада Велике Британије спремна је да донира средства за приступ Интернету и развој рачунарске мреже у износу од око 120.000 евра.

У наредном периоду очекује се знатно учешће и других донатора али и улагање сопственог знања и воље ради стварања једне од најјачих информационих мрежа на Балкану и јединственог и модерног информационог система Војне академије.

Овакве промене и сложени пројекти воде ка убрзаној могућности успостављања нових стандарда вредновања успеха и рада, уз самоevalуацију наставника и студената. Наслућују се тежње ка стандардима који ће обележити успех будућих официра не само у коначној оцени на испитима већ ће значај бити дат и усвојеним вештинама али и карактеристикама личности. Овде се стварају борци ратници и мировњаци спремни да раме уз раме са официрима најразвијенијих земаља одмере своју стручност, спремност и способност, али и лидери за 21. век, учитељи и научници који ће проширивати хоризонте војних наука и имати прави одговор на многобројне претње, изазове и ризике који ће се пред њих постављати у условима савременог асиметричног ратовања. ■

Пуковник
др Младен ВУРУНА

КОНЗОРЦИЈУМ ОДБРАМБЕНИХ АКАДЕМИЈА
И ИНСТИТУТА БЕЗБЕДНОСТИ

МОГУЋНОСТИ ОТВОРЕНЕ ИНТЕГРАЦИЈОМ

Околности у којима је саопштена вест да смо примљени у Партнерство за мир на симболичан начин су показале оно што би свима требало да буде јасно: у евроатлантске интеграције се не иде без војске, а образовање и обука у систему одбране треба да створе војску способну и спремну за интеграције

Програм Партнерство за мир је билатерални програм који зема чланице пружа могућност сарадње са НАТО-ом према сопственом избору приоритета и потреба. Конзорцијум одбрамбених академија и института безбедности, као једна од понуда унутар Партнерства, нуди исту могућност – сарадњу са војним академијама земаља чланица према сопственом избору. Поменути сарадња подразумева активности у распону од пасивног посматрача до веома ангажованог члана. Колико ћемо бити ангажовани, зависи од наших потреба и визија. Чак и опција пасивног посматрача, о чему у овом тренутку не треба размишљати као о могућем избору, пружа много тога. Није исто да ли се процеси и догађаји посматрају изнутра или споља.

■ МЕСТО И УЛОГА

Конзорцијум одбрамбених академија и института безбедности је добровољна асоцијација више од 200 институција из 42 државе, финансијски подржавана од влада Сједињених Америчких Држава, Немачке, Аустрије и Швајцарске. Његова мисија је повећање квалитета и јединства војног образовања, а циљеви обухватају припреме будућих лидера за изазове 21. века, стварање мреже предавача и менаџера политике образовања и пружање помоћи земљама чланицама у изградњи снажних, демократских институција одбране.

Заједничка иницијатива за формирање Конзорцијума потекла је од бившег секретара одбране САД Вилијама Коена и министра одбране Немачке Волкера Руха. На састанку министара одбране евроатлантског савета, 12. јуна 1998, предложено је формирање Конзорцијума где би се спроводиле активности у духу Програма Партнерства за мир, како би снажном међунационалном и међуинституционалном сарадњом ојачали војно образовање и одбрану.

Исте године у Цириху је одржана Прва годишња конференција на којој су учествовали представници институција из 42 државе. До 2003. године одржане су још четири конференције (Софија, Талин, Москва и Париз), а онда је у 2003. години реорганизована управна структура Конзорцијума. Данас је његово седиште у Гармишу, у Европском центру за студије безбедности познатом под називом *Маршал центар*. Политичко руководство Конзорцијума представља Више саветодавно веће, које има секретара. Он је уједно и извршни директор Конзорцијума. Председник већа је директор *Маршал центра*. Активности Конзорцијума надзира Управни коми-

тет којим председава извршни директор. Поред већа и комитета, администрацију чини и Оперативни штаб, који под руководством Управног комитета обезбеђује дневну координацију, управљање и подршку активностима. Такође, ту је и Издавачки одбор, задужен за издавачку делатност и прикупљање знања и искустава изван програма Партнерства.

ЈЕДИНСТВЕН ПРИСТУП РЕШАВАЊУ ПРОБЛЕМА

Основне активности Конзорцијума су годишње конференције, радне и студијске групе на експертском нивоу, вебсајт и издавачка делатност. До сада је било укупно осам конференција, након Париза још у Берлину, Букурешту и Бечу. Ипак, да би се у потпуности схватио значај и потенцијал Конзорцијума треба добро знати које су могућности његових радних и студијских група. Под окриљем Конзорцијума до сада је радило 19 група, али тренутно је активно седам: *Напредно учење, Борба против тероризма, Развој наставних програма, Регионална стабилност у Централној Азији, Регионална стабилност у области Црног мора, Регионална стабилност Југоисточне Европе и Реформа сектора безбедности*. Две су нарочито интересантне за војне академије: *Напредно учење* и *Развој наставних програма*.

Задатак Радне групе за напредно учење је да успостави мрежу која омогућава имплементацију и употребу *free open-source* курсева. Радна група се бави развојем садржаја напредног учења и одржавањем *open-source* система за управљање учењем у оквиру Партнерства за мир. Капацитети система и курсеви намењени су широј јавности и у складу су са актуелним међународним стандардима. Тренутно је у понуди 47 курсева различитих садржаја: Одбрана од бомбаша самоубица, Увод у међународно хуманитарно право, Управљање конфликтима и преговарање, Вежбе из енглеског језика за штабне официре, Увод у сателитске операције...

Радна група за развој наставних програма бави се успостављањем јединствених стандарда за реализацију наставних активности, промоцијом наставних планова и програма, промоцијом акредитације студијских програма и курсева, и негованом цивилно-војних односа и различитих приступа у развоју наставних програма. Група је тренутно ангажована на имплементацији три важна пројекта. Први је База података наставних планова и програма, где група развија електронску базу података која садржи краће приказе студијских програма, са основним информацијама о циљевима, циљним групама, захтевима, особама за контакт итд. Други је Референтни наставни план и програм, а његов циљ је израда наставног плана и програма за штабне официре који би послужили као референтни програм за све образовне институције унутар Партнерства. Овај програм се развија на захтев Конференције команданата Савеза одбрамбених колеца и на предстојећој конференцији, која треба да се одржи априла 2007. у Хрватској, очекује се да радна група поднесе извештај о овом пројекту. Трећи пројекат је Контрола квалитета, а његов циљ је да унапреди размену информација међу образовним институцијама које се тичу препознавања и акредитације студијских програма.

Издавачка делатност Конзорцијума обухваћена је кварталним часописом *Connection*, повременом публикацијом *Athena Papers* (радови једног до два аутора), билтенима и информацијама.

У наредном периоду основни задатак Конзорцијума биће развој заједничких образовних програма који садашњим и будућим лидерима треба да обезбеде јединствено разумевање изазова са којима се суочавају и јединствен приступ решавању проблема. У светлу овог задатка треба препознати и наше будуће активности, а њих је сликовито најавио господин Крис Донели у закључном обраћању учесницима конференције ШИОМО 2006: "Партнерство није чекаоница за НАТО, јер се у чекаоници само чека..." Дакле, Партнерство и Конзорцијум су вежбаоница, а шта ћемо, како и колико вежбати, зависи од нас самих. ■

Пуковник др Младен ВУРУНА

ВОЈНА ГИМНАЗИЈА

ТРАДИЦИЈА У ИЗМЕЊЕНИМ УСЛОВИМА

Смањење броја студената на Војној академији утицало је и на смањење броја ученика у Војној гимназији. Осим тога, та школа била је ван система средњошколског образовања Србије, што је узроковало и одређене проблеме, попут верификовања сведочанстава. Са смањењем броја ученика јавио се вишак капацитета и поставило се питање рентабилности и оправданости постојања школе.

За Војну гимназију реформа значи њено укључивање у систем средњошколског образовања Министарства просвете и спорта Републике Србије. С тим циљем формирана је подгрупа 2 у оквиру *Радног стола* број 3, који се бави реформом војног школства. Подгрупу чине представници Министарства просвете и спорта и Министарства одбране.

У раду са члановима подгрупе Војна гимназија тражи решења која би била корисна и за Војску и за Министарство просвете, користећи искуства других земаља преко војних изасланика (Француске, Норвешке, Чешке, Велике Британије), учествујући на више симпозијума и научних скупова из области образовања, а делегације Војске Србије биле су у посети образовним установа других држава, одакле су сублимирана искуства и достављена подгрупи.

Лајт-мотив чланова подгрупе јесте да се настави традиција Војне гимназије у измењеним условима, а да се дође до решења која би омогућила да Војна академија настави да добија квалитетан кадар.

■ ШКОЛА И ЗА УЧЕНИКЕ ИЗ ГРАЂАНСТВА

Полазне основе за реформу Војне гимназије биле су очување школе чија је традиција дуга виша од 35 година, али и то да сличне школе постоје у другим земљама. Сматрамо да би назив школе Војна гимназија био подједнако примамљив и за дечаке и девојчице, наро-

чито када се зна да ће на Војној академији започети школовање и студенти женског пола. Осим ученика Војне гимназије, који ће студије наставити на Војној академији, у тој школи могли би се школовати и ученици из грађанства. Гимназија би и даље остала специфична школа, по својој организацији и интернатском начину живота, а наставни програм би имао тежиште на техничко-језичком образовању.

Када говоримо о организацији школе, мисли се на војну, што подразумева да у њој ради одређен број војних лица и веће ангажовање професора у ваннаставном раду. При томе посебно наглашавамо значај ваннаставног васпитно-образовног рада због идеалних услова за реализацију активности из тог сегмента. Редовна настава за ученике Војне гимназије, којих би било око сто по години (према реалним потребама Војске), реализовала би се у једној смени, док би се настава физичке културе, факултативна, као и други облици наставе, секције, одвијала у другој смени, и то у Интернату.

Сматрамо да се ученици који своје школовање настављају на Војној академији не треба да се издвајају у посебна одељења, већ да она треба да буду мешовита. Посебни облици наставе ученика (обука у пливању и скијању, наставне посете) који су већ започели школовање реализовали би се по важећем Наставном плану и програму. Професорски кадар те школе прешао би у састав Министарства просвете и спорта, а војна лица би именовало Министарство одбране. Директора школе могло би именовати Министарство просвете, а на предлог Министарства одбране, да би се сачували специфичност школе и омогућило праћење војних предмета и посебних облика наставе.

Имовинско-правне односе регулисала би министарства преко стручних тимова.

■ НАДЛЕЖНОСТИ МИНИСТАРСТВА ПРОСВЕТЕ И СПОРТА

На основу активности подгрупа дошло се до тренутка када је разговор о реформи Војне гимназије требало подићи на виши ниво. Тако је формирана комисија мешовитог састава, са члановима Министарства просвете и спорта и Министарства одбране. Она је почела са радом 30. октобра ове године. Задатак комисије ја да се утврде услови за интегрисање Војне гимназије у систем средњег образовања Србије и изради елаборат у коме ће се предложити решење статуса Војне гимназије у оквиру Министарства просвете и спорта. Наведена интеграција би се спровела у школској 2007/2008. години.

Елаборат садржи предлоге до којих је дошла ова комисија и односи се на то да ће се од 1. септембра 2007. школска зграда Војне гимназије уступити Министарству просвете и спорта на даље

коришћење, под називом Војна гимназија. У новој школи школоваће се ученици за потребе Министарства одбране (њих око сто) и ученици из грађанства. За потребе Министарства одбране примаће се и девојчице које желе да даље школовање наставе на Војној академији (и оне улазе у број од сто ученика). Биће смештене у Интернату који ће остати у саставу Војне академије. Његов рад и функционисање усагласиће се са важећим прописима о ученичком стандарду и васпитању у другим домовима.

Војна гимназија ће и даље радити по програму гимназија општег смера. Факултативни предмети, секције и настава физичког васпитања, али и активности које утичу на подстицање мотивације за војни позив, реализоваће се у Интернату. Вишак капацитета Интерната даће се на коришћење Министарству просвете и спорта по важећим ценама смештаја ученика у другима домовима града Београда.

До краја марта 2007. године требало би израдити предлог нове формације Интерната и План васпитног рада. Наставнички кадар и техничка лица од 1. септембра 2007. прешла би на буџет Министарства просвете и спорта.

Ограничени многим проблемима које је донело време у којем живимо, забринути за судбину школе и њен даљи рад, бићемо задовољни ако је наш труд био макар и скроман допринос просперитету Војне гимназије. Следећи трагове прошлости, не треба заборавити њен допринос развоју војног школства уопште.

Ново време и нове околности условљавају и нове одлуке. То је нужно. Понекад се нека одлука правда промењеним околностима и ако није у потпуности њима условљена. Војна гимназија, која уз незнатне промене, програмске и друге, ради до данас, радиће, надамо се, још дуго. ■

Пуковник Милан СТЕВИЋ
директор Војне гимназије

ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈА
ВИШКА ВОЈНОГ КАДРА

КРОЗ ПРИЗМУ МЕНАџЕРА

Факултет организационих наука до сада је обучио **837** официра за послове у грађанству. Више од половине њих данас ради у успешним фирмама или води самостални посао.

Ова група официра Војске Србије, 15. децембра успешно је савладала Програм преквалификације вишка војног кадра – Присма. Свечаности уручења сертификата на Факултету организационих наука присуствовали су и амбасадор Уједињеног Краљевства Стивен Водсфорт и државни секретар за одбрану Звонко Обрадовић. После свечаности у хотелу "М" организована је берза рада.

■ ГРУПА УСПЕШНИХ

Према речима проф. др Драгане Бечејски-Вујаклија, официри су одслушали **1.506** часова наставе и урадили **20** самосталних пројеката током тромесечног програма, који се састојао од базичног курса, специјалистичке обуке, анализе искустава и посета успешним предузећима и стручњацима.

Амбасадор Водсфорт је честитао полазницима курса нагласивши да је у току своје мисије у Русији имао прилику да помогне у реализацији сличног пројекта.

– Уједињено Краљевство активно подржава процес реформе оружаних снага широм Централне и Источне Европе. Ми знамо колико процес промена може да буде тежак за оне који у њему учествују. Важно је да људима који су толико година провели служећи својој земљи буде пружена могућност запослења у цивилству када се њихова војна служба заврши. Британска влада и НАТО ће својим фондовима наставити да подржавају овакве програме – рекао је Водсфорт.

Државни секретар за одбрану Звонко Обрадовић подсетио је са којим мотивима је Министарство ушло у овај пројекат.

– Очекујемо да се реформа Војске заврши у три идуће године и то носи проблем кадровских решења. Старешине које су раније напуштале оружане снаге имале су потешкоће, јер су, поред губитка посла, губили и своју професију. Ми ћемо настојати да помогнемо свим категоријама људи који ће професионалну каријеру наставити у грађанству. Очекујемо да ускоро започне и програм преквалификације подофицира и цивилних лица – истиче Обрадовић.

■ НА ТРЖИШТУ РАДА

До сада је на Факултету организационих наука Програма преквалификације завршило **837** бивших професионалних припадника Војске. Више од половине њих данас ради у успешним фирмама или води самостални посао. Шеста генерација Програма од **100** полазника стекла је, у зависности од опредељења, звања менаџера специјалности – продаје, услуга и квалитета те малог бизниса.

На берзи рада, која је организована у хотелу "М", учествовали су представници десетак предузећа и агенција за посредовање при запошљавању. Бивши официри имали су прилику да представе своје пројекте, попуне формуларе за запослење и остваре контакте који им могу бити корисни за покретање сопственог бизниса. Послодавци су показали велико занимање за сарадњу због, како кажу, "добрих искустава са војничком посвећеношћу и дисциплином". ■

Александар ПЕТРОВИЋ
Снимио Даримир БАНДА

ТЕНКИСТА У ПОСЛОВНОМ СВЕТУ

Капетан Драган Жупањац, донедавно командир тенковске чете, завршио је курс са високим просеком – **8,50**. Сада размишља о својој будућности у пословном свету.

– Тренутно се две трећине светске потрошње своди на услуге и управо зато сам изабрао модул услуга и квалитета. Сада сам спреман да радим неколико административних послова – да пратим производни процес, проверавам пословне књиге, промет робе, итд. Мислим да ћу успети да се запослим у неком предузећу као менаџер у производњи, осигурању, на месту контролора или шефа смене. Делта би била прави избор

Бивши тенкиста се, ипак, не одриче војних знања. Он каже да своју предност над "цивилима" види у чврсто изграђеним радним навикама и педантношћу. Жупањац истиче да се посао старешине не разликује много од неког руководећег радног места у грађанству. Напротив, постоји много сличности. Дисциплина на коју су официри навикли ипак је један од престижних манира у свету бизниса.

У АКЦИЈИ
"НАЈПЛЕМЕНИТИЈИ
ПОДВИГ ГОДИНЕ"

Признања за хуманост: старији водници
Горан Филурија и Ранко Голубовић

ХРАБРО ВОЈНИЧКО СРЦЕ

У Скупштини града Београда уручене су награде листа "Вечерње новости", које се по четрдесет четврти пут додељују племенитим људима, спасиоцима имена храбрости, части и достојанства. Међу добитницима признања су и тројица припадника Војске: мајор Горан Љубоја и старији водници Горан Филурија и Ранко Голубовић.

На празник св. Андрије Првозваног, дан када је пре 200 година ослобођен Београд, рекао је у уводној беседи академик Матија Бећковић, жири се међу знаним и незнаним подвизима одлучио за оне који су по његовој људској мери, суду и памети били најплеменитији.

Потом о њима следе приче, у слици и речи. Од неких застаје дах, друге с прате са осећањем поноса што припадају нашем народу, треће маме тугу, уздахе и сузе... Тек, нема догађаја без снажних емоција и хероја у миру. Судбина управља људима, а шта бива када се човек нађе изнад судбине?

У основи сваког подвига су храброст и част, вечни изазов да се зло победи, унесрећени избеги, а при том не пита за цену. Једино правило је – живот за живот!

■ ВОДНИЦИ ЈУНАЦИ

Међу добитницима овогодишњег признања за најплеменитији подвиг године су два младића, два друга по чину, јунака железничке трагедије крај Биоча која се одиграла 20. јануара 2006. Горан Филурија се враћао у јединицу после кратког одмора. Крагујевац је његов град, а круг породице омиљено место. Празници су брзо прошли, као и све лепо што кратко траје. Ваљало је на пут. Најпре аутобусом до Бијелог Поља, а онда возом...

Ранко Голубовић је био на дужности у јединици војне полиције. Дан обичан, стање редовно. Да се није догодило оно што ће се десити, у рапортној књизи остало би тек неколико уобичајених редова. Али...

Горан је у веселом возу био окружен ученицима, излетницима, скијашима, људима који су одлазили на посао. Из летаргичног размишљања пренуло га је нагло кочење. Потом се воз зауставио, а неколицина људи задужених за његово управљање и исправност жучно су расправљали сагнути испод вагона. Композиција је наједном кренула без икакве контроле. Брзина је нагло расла баш као и страх у срцима путника. Поред њих је протрчао унезверени човек у железничарској униформи: "Људи, изгибосмо!" Горан је скочио, латио се кочнице, вукао је из све снаге. Она је издајнички одбијала послушност. Нагло су улетели у тунел. У краткотрајном мраку крици и запомагање, шкрипа точкова, злокобно цвилење шина. Стотинак метара после изласка вагони су побацани у провалију...

Јединици војне полиције у Подгорици дата је узбуна. Ранко је узео опрему и наредио возачу покрет. Успут су радио возом стизале допунске информације.

Горан се извукао испод крша од гвожђа и стакла. Осећао је резак бол у ребрима, рука му је била пригњечена. Али, шта је бол наспрам деце која немоћно леже у паклу. Осетио је и мирис горива, загушљива пара претила је да се претвори у експлозију. Узео је

једног малишана под руку, другог привио на груди. Пробијао се штедећи снагу јер спас није био близу. Када се пробио напоље пожurio је да деца не гледају стравичне сцене.

Јединица војне полиције стигла је на лице места. Неки војници нису могли да сакрију сузе. Ранко их је повео за собом, право у средиште смрскане композиције. Извучили су рањене, пружали им помоћ на листу места.

Иако на ивици снаге, Горан се вратио до другог вагона, тамо је било највише деце...

Горан и Ранко се нису познавали, упознала их је трагедија. Када је стигао на лице места и чуо за подвиге двојице момака у униформи, министар одбране Зоран Станковић одао им је признање и унапредио их у чин старијег водника...

■ ПИЛОТ ЈЕ ВОЛЕО МОРЕ

Улцињ није далеко од Биоча, поготово ваздушном линијом. Тако пилоти воле да сагледају простор. А растојање између две несреће – два годишња доба. Ко би је очекивао усред лета на пространој пешчаној плажи. Пилот мајор Горан Љубоја волео је плаветнило – висина и мора. Радовао се што ће одмор најзад провести са породицом на окупу. Супруга Ивана, кћерка Емина и син Алекса били су његова највећа радост, инспирација, оаза љубави и мира. Текли су дани окупани сунцем и бистрим морем.

Једног поднева изненада су се навукли облаци, дунуо је снажан ветар с пучине и подигао оријашке таласе. Има људи који уживају у води подаље од обале. И тога дана било је доста купача. Када је грунуо талас, из даљине су се чули позиви у помоћ, а онда тајца. Мајор је потрчао и скочио у гротло. Одличан пливач, човек чији је позив тражио беспрекорну кондицију и менталну снагу. Остало је ствар душе. Плива и погледом тражи унесрећене. Против себе има моћног непријатеља – необуздану снагу природе. Бори се свим ср-

Супруга храброг мајора Горана Љубоје прима златну плакету

цем. Најзад стиже до полуонесвићене и престрављене жене. Утом ветар мења смер, море је поново подивљало. Чврсто је држао несрећницу да му је таласи не истргну из руку. Обала је тако далеко. Породица Љубоја на ногама, држе палчеве и страхују. Најзад се мајор докопао копна. Један живот је спасен, али има још људи којима треба помоћ. Не часи, враћа се истим путем и са новим жаром. Видик му је замагљен од пене која је кључала из разбеснелог мора. Не види да му у сусрет лети још један талас. А и да је видео... Море је наочиглед породице узело једног од најбољих српских пилота, а толико га је волео....

Мајору Горану Љубоји постхумно је додељена златна плакета за најплеменитији подвиг године. Признање је примила супруга Ивана... ■

Б. КОПУНОВИЋ
Снимио Г. СТАНКОВИЋ

Поклон Музеју града Ваљева

ЛЕГАТ ПИЛОТА МИЛЕНКА ПАВЛОВИЋА

Пилот пуковник Миленко Павловић, тадашњи командант 204. ловачког авијацијског пука, који је бранећи небо отаџбине од агресије, у авиону МиГ-29 погинуо 4. маја 1999. године у 12.45 часова у рејону Ваљева, у себи је сједињавао бројне особине, жељу за учењем и усавршавањем, принципијелност, истрајност, поштење и другарство. Породицу, пријатеље и обавезе у служби никада није раздвајао.

Миленко Павловић је својим наступима и појавом уливао поверење целокупном саставу 204. ловачког авијацијског пука, од самог почетка рата. Судбина је хтела да свој живот положи на олтар отаџбине, управо изнад родног краја, у борби са знатно надмоћнијим непријатељем. Исказано је јунаштво достојно његових предака, али и на понос потомака, којима се увек надахњивао.

У знак трајног сећања на великог пилота, хероја и команданта Павловића, његова супруга Славица и синови Срђан и Немања, 15. децембра ове године поклонили су Музеју града Ваљева његове личне предмете и ствари: пилотски комбинезон, пиштољ, пилотски нож и мобилни телефон, које је у тренутку погибије имао код себе. У ваљевском музеју тако су се нашле и Миленкова пилотска карта, радна бележница, забелешке, командантска торбица, пилотске рукавице, део ратне униформе и друге његове личне ствари.

Пред бројним поштоваоцима Павловићевог дела, у галерији Музеја у Ваљево, тог дана су о свом команданту, пријатељу и саборцу говорили пилоти пуковник Милан Милинковић, потпуковник Милосав Вељановић и мајор Саша Олујић. ■

Д. К. М.

РЕАГОВАЊА

БОМБАСТИЧНО ИЗВЕШТАВАЊЕ

"Самозапаљење узрок експлозије", *Одбрана* број 29

Изузетно сам задовољан начином извештавања магазина *Одбрана* о истрази поводом експлозије у војном складишту "Параћинске утрине".

У броју 29 од 1. децембра 2006. пренета је и моја изјава о писању појединих медија о изнетом или шверцованом оружју. Поменута изјава је у суштини тачна, али сам тада грешком поменуо уредника дневног листа "Блиц", а у ствари сам мислио на уредника дневног листа "Глас јавности". Овим путем извињавам се читаоцима "Блица" и магазина "Одбрана" на овој грешци.

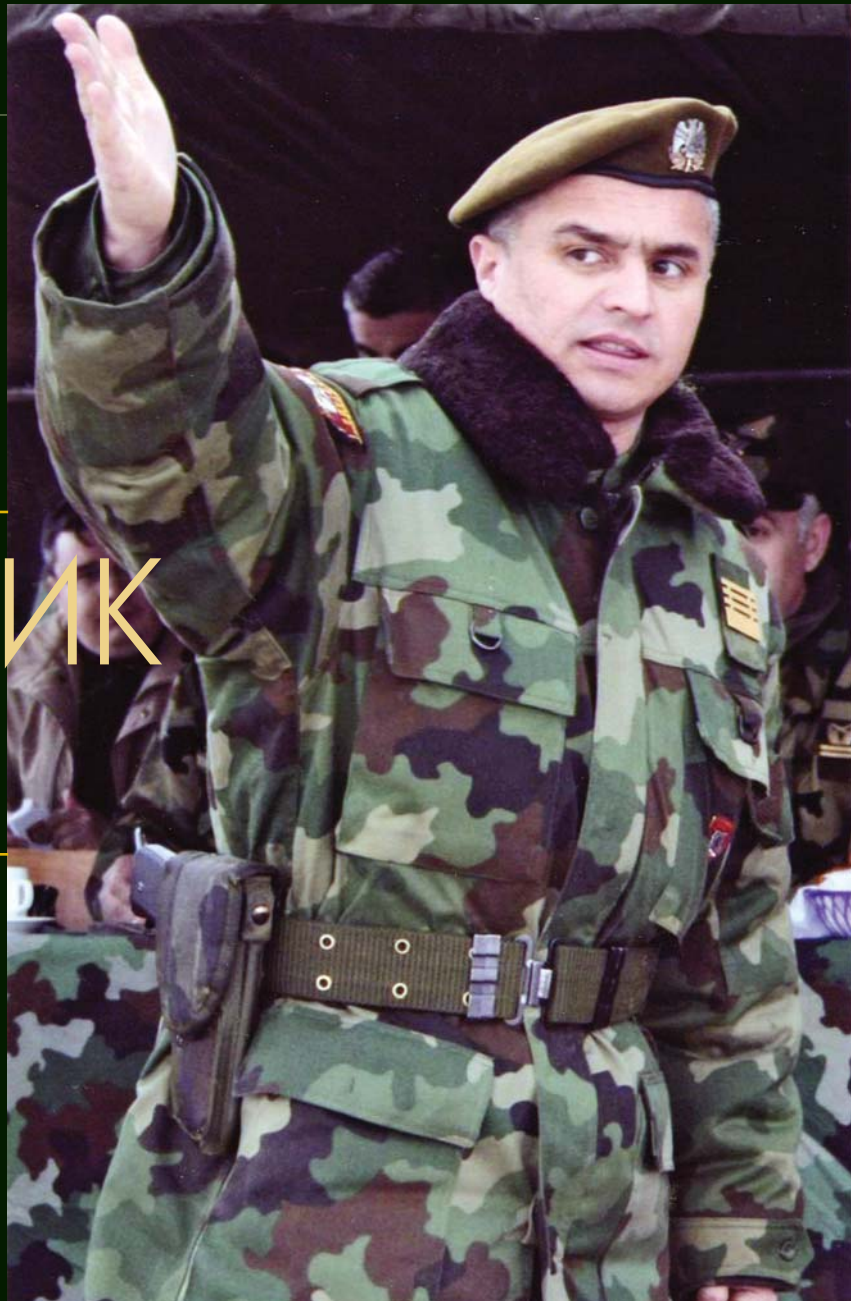
Ипак, морам да напоменем да је више листова и часописа заиста неозбиљно и нетачно извештавало о експлозији у војном складишту. У то сам се лично уверио, пошто сам у циљу истраге тражио да ми се омогући саслушање новинара који су излазили у јавност са бомбастичним и, показало се, нетачним информацијама. На моје позиве, одговор је гласио: "Па знате да је то неистина, молим вас, немојте да идете даље". ■

Радомир МЛАДЕНОВИЋ,
истражни судија Окружног суда у Нишу

ПУКОВНИК
МИЛОСАВ СИМОВИЋ,
КОМАНДАНТ
78. МОТОРИЗОВАНЕ БРИГАДЕ

ЗАТОЧЕНИК ПОЗИВА

И ове новогодишње празнике командант елитне, врањске бригаде Војске Србије провешће на терену, у једној од двадесетак војних база на југу Србије

Прве јануарске сате 2007. године пуковник Милосав Симоновић дочекаће у Добросину, заједно са својим војницима и њиховим командирима. За њих то неће бити изненађење, као она којим их, ненајављеним посетама и контролама, нештедимце обасипа “обичним данима”. И његови најбољи пријатељи у Врању одавно знају да “Симке сваки празник проводи на терену”, с припадницима бригаде којом командује. Тек када њих обиђе, кад им, по обичају, донесе иак слаткиша и пробраног воћа, онда пронађе мало времена и за најближе пријатеље. Тако је то, кажу Врањанци, откад је у њиховом граду. Пуковнику Симоновићу су на првом месту припадници 78. моторизоване бригаде, па онда лични живот. У томе нема компромиса. Баш као што га нема ни у послу којим се бави готово две деценије.

Много пута смо на страницама “Народне армије”, “Војске” и “Одбране” писали о пожртвованим, истакнутим, елитним, храбрим, образованим официрима и подофицирима, заточеницима тешке и одговорне војне професије. Често смо истицали њихово неисцрпно залагање на различитим дужностима које су обављали и сведочили о њиховим врхунским резултатима и изузетним достигнућима на радном месту. Такво је време било, бременито борбом за опстанак и напорима да се преживи, па су припадници Војске у последњих петнаестак година под лупом јавности били много више него свих пет деценија уназад. Од њих се, између осталог, неретко очекивало да спасу нешто што се спасти није могло.

Зато је право чудо што у већ дубоком мору “прича о чизама” један изузетно вредан бисер професије тек сада добија своје место. Нема сумње, мозаик одлучних и бескомпромисних официра био би непотпун без “његовог каменчића”. Пуковник Милосав Симоновић је један од ретких, од најређих, заробљеника војне професије. Од оних који оличавају

СИТУАЦИЈА НА ЈУГУ

Пуковник Милосав Симоновић је до сада службовао у Нишу, Пироту и Бујановцу, тако да ситуацију на југу Србије познаје веома добро. Био је командир вода и чете, командант батаљона, начелник Одсека за оперативно-наставне послове у бригади, начелник штаба и сада – командант бригаде.

Од прве дужности до сада, пуковник Симоновић је међу најистакнутијим официрима у Војсци. Био је најбољи командир чете, као најбољег команданта батаљона начелник Генералштаба наградио га је пиштољем, у чину мајора командовао је петорици пуковника, а са 34 године постао је најмлађи пуковник.

Све војне школе завршио је с одличним успехом, а генералштабно усавршавање у Школи националне одбране с чистом десетком, написао је књигу – уџбеник “Противтерористичка операција на југу Србије” и много стручних чланака о безбедносној контроли административне линије с Косовом и Метохијом.

разлику између официра и команданата. Ако мислите да та разлика не постоји, нисте упознали команданта 78. моторизоване бригаде, вероватно најсложеније јединице тог ранга у Војсци Србије, нисте разговарали с њему потчињеним официрима, нисте чули његове војнике.

ПОД ЛУПОМ ЈАВНОСТИ

Зона одговорности елитне 78. моторизоване бригаде обухвата данас најосетљивије подручје наше земље. Њени припадници су годинама на терену, у специфичној мировној операцији. На више од двадесет база, осматрачких и контролних пунктова, командних места и положаја, стационараних на југу Србије, припадници те, у сваком погледу изузетне јединице немају ни тренутак одмора. Упорно патролирају кршевитим и често једва пролазним стазама, како би на време открили и спречили покушаје терористичких група да изазову немир, или неконтролисане сукобе, каквих је, нажалост, било, посебно 2000, 2002. и 2003. године.

Управо због тако сложене ситуације на југу централне Србије и обављања борбених задатака од државног значаја, пуковник Милосав Симовић не дозвољава предаха, не толерише непажњу и нерад, кажњава небудност. За ванредни догађај не жели да чује, иако, повремено, истиче да “тамо где се ради, може и да се погрешити”.

– Бригада којом командујем је на веома осетљивом подручју, под будним оком не само војног врха, него и државног руководства. Наш главни задатак је безбедносна контрола административне линије с Косовом и Метохијом. У оквиру тога сарађујемо с МУП-ом и Кфором, а веома коректне односе имамо с мештанима и српске и албанске националности. Моји потчињени, до последњег војника у јединици, добро знају шта се од њих тражи. Компромиса нема, не зато што га ја не желим, већ зато што нам ни место ни време не дозвољавају грешке – непоколебљив је пуковник Симовић.

Искрен у намери да покаже да није (пре)строг, дозвољава нам да разговарамо с војницима, без његовог присуства. Од њих сазнајемо да много тражи, да не прашта недисциплину и неодговорност, нема разумевања за лењост и јавашлук. “Али, тога, код нас, ионако нема”, кажу нам војници с којима смо накратко разговарали.

Да је амбициозан, одлучан и оштар попут сабље, коју је, као најбољи полазник Генералштабног усавршавања, добио на поклон од председника државе, уверили смо се и сами. С таквим карактерним особинама Симовић је, ваљда, могао да буде једино то што је и постао. Командант.

ВОЈСКА У ГЕНИМА

Његова браћа кренула су другим путем, један је рударски инжењер и резервни официр, а други професор физичког васпитања. Нису се угледали на прадеду Профила, Солунца и носиоца Албанске споменице, Карађорђевог звезде и Медаље Милоша Обилића, на деду Сретена, који је четири године провео у немачком заробљеништву и готово све ујаке и стричеве, резервне официре. Али, они су, каже пуковник Симовић, млађи.

– Ја сам и за њих обукао униформу. Одвајкода је тако у српској породици с више деце. Најстарији син и треба да буде официр. Ја заиста волим свој позив. Волим дисциплину без које војска не би била то што јесте, волим хијерархију и субординацију, једностаршинство, које представља темељ успешности сваке организације, непрекидни рад и стално усавршавање, без којих нема напретка. Војна организација поседује све оно што треба да има сложна породица, као основни образац друштва. У све то уверио ме је ујак Милан, резервни официр, који је на мене оставио најдубљи утисак. Можда сам и због њега заволео униформу – јасан је пуковник Симовић.

Уверен у сопствено сведочење о предностима и врлинама позива коме се тако страствено предао, као да занемарује њего-

НЕНАМЕТЉИВ И СКРОМАН

Да пуковник Симовић уме да буде миран и неупадљив, уверили су се, недавно, полазници тромесечног интензивног курса енглеског језика у Војној академији. Своје задовољство нису скријале ни професорке, навикле да пуковници “грме”. Уместо заповедничким тоном и инсистирањем на многобројним обавезама које су га пратиле и током курса, пуковник Симовић је пленио мирноћом, сталоженошћу и прикривеним ауторитетом.

Ни налик оном око кога се већ плету легенде.

ПОШТОВАЊЕ МЕШТАНА

Због тога што је човек од речи и што знају да никада неће изневерити њихово поверење, поред грађана српске, поштују га и мештани албанске народности. С друге стране, колики значај пуковник Милосав Симовић поклања својим комшијама и суграђанима види се и из његових честих хуманитарних иницијатива. Покренуо је акцију за довод воде до манастира Свети Пантелејмон у Лепчинцу, иницирао изградњу споменика погинулим војницима, полицајцима и грађанима Врања, често организује акције добровољног давања крви. Новчани део општинске награде у износу од двадесет хиљада динара дао је за изградњу споменика Врањанцима погинулим у борбеним дејствима од 1990. до 2003. године.

Пуковник Симовић је велики поштовалац традиције српског народа. Захваљујући његовом залагању Врањанци су се присетили историјског значаја врањског Првог пешадијског пука Књаза Милоша Великог, чије име сада носи једна од касарни у том граду.

ве мане, тежину и жртве које је поднео током две последње деценије. Откад је с одличним успехом завршио Војну академију, практично још од краја осамдесетих година, Симовић је на испиту. У чину капетана прве класе завршио је Командно-штабно усавршавање, да би, неколико година касније, бриљирао и на Генералштабном школовању. Ванредно је унапређен четири пута, својевремено је, са 34 године, био најмлађи пуковник у војсци, награђиван сабљом, пиштољем, вредним књигама, плакетама, дипломама. Добитник је и престижне Златне плакете Војвода Живојин Мишић. Похвале и признања нису штедели ни представници Мултинационалних снага Кфора, с којима припадници 78. моторизоване бригаде сарађују од 2001. године.

Као и већина наших трупних официра, Милосав Симовић је осетио ратне страхоте. Нису га мимоишла кризна жаришта, био је рањаван. Од завршетка Војне академије до данас, увек је своје војнике учио да храбром и племенитом борцу пристоји да пркоси проблемима и опасностима и да страх, грабљивост и нечовечност часни војници одбијају од себе. Васпитавао их је и личним примером и успео у настојањима да припадници јединица којима је командовао никада не укаљају образ породице и нације.

Не боји се изазова, упорно стреми ка успеху и врховима изабраног позива. А на тим, често веома стрмим и хладноћом окруженим висовима, попут оних снежних, по којима патролирају његови војници, човек је каткад усамљен, изложен ветровитим ударима зависти. Пуковник Симовић, с нескривеним задовољством и поносом, истиче да, упркос успесима које је до сада постигао и бројним признањима које је добијао, није осетио завист људи поред себе, иако је свестан да се, нажалост, успех тешко прашта.

– Командант не сме да бежи од људи, не сме да мистификује своју функцију, своју дужност, свој посао – напомиње пуковник Симовић. Принципи којима се руководим у раду нису нови, нисам их ја измислио. О њима су писали још Живојин Мишић у својој “Стратегији” и Андре Гаве у “Вештини командовања”. Мишићеву, заиста вредну и сваком официру, а команданту наполе, неопходну књигу,

добио сам од начелника Генералштаба још као капетан и један од најбољих командира чете у Војсци. Сваку реченицу у њој осетио сам свим дама-ром бића, прихватио је као своју, као аксиом војне професије. Сви знамо какав је војсковођа био војвода Мишић. Зато верујем да је лични пример основа, темељ здравог командантског ауторитета и услов обостраног поверења у бригади. Моји потчињени официри знају да сам у сваком тренутку доступан за консултације сваке врсте, да сам спреман да саслушам и уважим свако мишљење које доприноси квалитетнијем раду и ефикаснијем извршавању задатака. Исто тако знају да нема спора око рокова и услова у обављању многобројних веома сложених обавеза.

ЖИВОТ БЕЗ ПРЕДАХА

Ставови чврсти, реч оштра и брза. Одлучан покрет руком и само за тренутак намрштено чело не дозвољавају противљење. Строг према себи, тек нешто блажи према другима, зна да га сматрају аскетом. Не само због искрене посвећености војсци, већ можда и зато што сваког јутра на посао долази пешке, а не службеним аутомобилом, што редовно вежба склекове и трчи, што не избегава маршеве. Недавно је прославио 40. рођендан, али се "не да ни војнику у пуној снази". И ум и тело траже свакодневно вежбање. И као што не допушта мишићима да ленствују, тако ни уму не дозвољава предах. Хоби су му читање књига, спорт, свирање хармонике, слушање музике...

– Дан је кратак за све обавезе, од јутарњег реферисања, преко смотре и контроле, до обиласка терена, истурених база и положаја. Многобројни састанци узимају и оно мало преостало времена, намењеног учењу и усавршавању. Тренутно ми је једна од значајнијих обавеза припрема за полагање теста из енглеског језика за сертификат STANAG. Не могу од својих старешина да тражим да уче стране језике, ако и сам то не чиним – каже наш домаћин.

Кад не штеди себе, не треба ни друге, рећи ће познаваоци и пријатељи пуковника Симовића. Његови потчињени одavno знају да признаје само пожртвован и стручан рад, врхунски професионализам и неисцрпно залагање на послу. Често подвлачи да строге захтеве и ригорозне услове рада не намеће он, већ специфични задаци и обавезе које свакодневно извршавају.

– Наш посао је частан, али изузетно тежак, тражи свакодневно одрицање и жртву. Официр мора да буде спреман и за рат. Школујемо се да бранимо земљу и народ, али и за нас, школоване ратнике, рат је највећа несрећа, као и за све друге људе. Зато морамо да имамо модерну и снажну војску. Моја најважнија обавеза јесте да сачувам животе људи којима командујем. Зато инсистирам на врхунском нивоу обучености, на максималној опремље-

КВАЛИТЕТНА САРАДЊА С КФОРМ

Од уласка наших снага у Копнену зону безбедности 2001. године до данас, достојанствено и професионално представља нашу војску у контактима са припадницима Мултинационалних снага Кфора, код којих ужива несумњив ауторитет. Прошле године у Приштини, први пут после бомбардовања НАТОа, био је у високој делегацији Војске Србије која је присуствовала церемонији примопредаје дужности команданта Кфора.

ности јединице, на традицији која нас чини храбрим и одлучним браниоцима отаџбине. Ми настојимо да заслужимо и оправдамо углед који Српска војска има још од почетка 20. века – истиче командант.

Нема сумње да војници умеју да препознају часног, храброг и поштењеног официра. Њихова несребична мла-

далачка идентификација с јединицом у којој се оспособљавају, на најбољи начин сведочи о поверењу које имају у свог команданта. То не чуди, ако се зна да и на столу првог човека 78. моторизоване бригаде стоји лепо урађена плакета са амблемом и значком јединице. Знаци су то бригаде која ужива неподељени углед у Врању, Бујановцу, Прешеву и другим општинама Пчињског округа, али и међу припадницима Кфора.

А персонификација сваке јединице несумњиво је њен командант. Челни човек 78. моторизоване бригаде је, већ два пута заредом, добио престижну и за мештане Врања веома значајну општинску награду. Први пут, прошле године, то Врањанцима драго признање за област безбедности и одбране "уступио" је бригади којом командује, а други пут, ове године, "морао" је да га прихвати због једногласног "притиска" посланика врањске скупштине. У образложењу је више него јасно речено да неподељеним угледом и ауторитетом, нескривеном харизмом и свестраном сарадњом са свим институцијама у граду, пуковник Милосав Симовић оличава команданта којим Војска Србије може да се поноси.

Цена превеликог пожртвовања и посвећености послу није мала. До краја окренут задацима на радном месту и друштвеним обавезама, пуковник Симовић нема времена за лични живот, па ни за женидбу. Кажу, оженио се војском.

– Има истине у томе да тако битно животно питање до сада нисам решио због ратних сукоба и службовања у кризним жариштима, због многобројних обавеза на послу, али је тачно и да то нису једини разлози. Једноставно нисам срео праву љубав. С друге стране, војни позив тражи целог човека. То је ризичан и опасан занат. Заробила ме професија, од ње ме може отети само исто тако јака емоција. Кад нађем такву жену, кад ми време поред ње буде драгоцено као ово које проводим у трупи, тада се нећу двоумити. ■

Душан ГЛИШИЋ

ЈУБИЛЕЈ ИНСТИТУТА ЗА НАУЧНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ ВМА

Већ четрдесет пет година Институт као центар за биомедицинску научну информатику, попут навигатора у бескрајном мору стручних и научних информација, омогућава да оне буду преточене у знање

НАВИГАТОР У СВЕТУ САЗНАЊА

У амфитеатру Војномедицинске академије недавно је свечано обележено 45 година Института за медицинске информације. Од оснивања он функционише као део ВМА, иако је у њен састав ушао 1992. године. Настао је 1961. као институција која ће се бавити научноинформацијском, библиотечком, издавачком, архивском и наставном делатношћу, а израстао је на темељима Стручне библиотеке ВМА (формиране 1930. године као стручна библиотека Главне војне болнице), редакције Војносанитетског прегледа (који се штампа од 1944. године, а наставља традицију Војносанитетског гласника) и Архива санитетске службе (ради од 1950. као Одсек за историју војног санитета).

На свечаном скупу начелник ВМА генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић рекао је да је то базични институт ВМА, чији научни, стручни и библиотечки фонд представља најбогатију архиву те врсте у нашој земљи и у региону. Институт је допринео и бољем угледу Војномедицинске академије у систему здравства, а осветљавао је пут многим генерацијама стручњака из области биомедицине.

Генерал Јевтић је истакао да је, упркос бројним тешкоћама које су погодиле ВМА, а посебно њену издавачку делатност, у последњој деценији 20. века, очуван часопис "Војносанитетски преглед", јединствен у Србији и препознатљив у свету. Часопис се индексира у бази MEDLINE, а пун текст чланака доступан је преко базе EBSCO.

Начелник института др Силва Добрић напоменула је да Институт представља центар за биомедицинску научну информатику, који попут навигатора у бескрајном мору стручних и научних информација већ пуних 45 година омогућава да оне

буду преточене у знање. Зато је ово јубилеј не само запослених у Институту, већ свих који су у њега долазили и служили се његовом богатом грађом. Поменимо само да библиотечки фонд броји око 1.200 наслова биомедицинских часописа и око 26.000 књига.

Уместо уобичајеног реферата које начелник установе у таквим приликама подноси, организатори су се вешто послужили оком камере, а "Застава-филм" је на свој начин, правећи одличан филм, испричала институтску причу обилазећи три организационе јединице: Одељење за обраду медицинских информација и документацију, Одељење за информисање и документацију – стручна библиотека и Архив санитетске службе.

За музички део програма побринуо се квартет Уметничког ансамбла "Станислав Бинички", а гости су могли да погледају и изложбу под називом "Времеплов, трагом докумената". Назив је изабран с намером јер, како каже др Добрић, праве вредности представљају неизбрисив траг у времену и простору, али и сећањима. А неке странице старих књига и пожутели листови докумената говоре у име свих чија су имена неизбрисиво utkана у све године постојања Института. ■

Мира ШВЕДИЋ
Снимио Д. БАНДА

ПРИЗНАЊА

На свечаном скупу начелник ВМА генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић уручио је признања бившим начелницима института, др Чедомиру Марковићу и прим. др Душану Милићу, а признање је добила и др Силва Добрић.

Захвалнице су уручене дугогодишњим сарадницима и добављачима, а проглашена је и најбоља приручна библиотека, од 50 колико их има. Прво место припало је библиотеци која припада Институту за фармацију, јер је у њој заиста као у правој апотеци.

ЗА ЛЕПШУ И УС

Размеђе две године намеће питање о резултатима претходне и плановима за следећу. Јесмо ли задовољни урађеним, шта је могло боље, како даље...

Оно лепо што желимо себи и својима, несебично пожелимо и другима...

Да Нова 2007. буде лепша, успешнија, богатија... Отворенија за нове пријатеље и љубави...

ДЕСЕТАР ПО УГОВОРУ ВАЊА МИЛИЋ, ВОЈНИ ПОЛИЦАЈАЦ 5. БАТАЉОНА ВОЈНЕ ПОЛИЦИЈЕ:

– Својој породици и колегама желим првенствено здравље. То је, ипак, у животу најважније, а за себе лично да и у наредној години останем срећно заљубљена, као што сам сада. Како сам војник по уговору, надам се да ће се у наредном периоду у потпуности решити наш статус у Војсци Србије, да ће плате бити мало веће и да ће ми продужење уговора унети нову сигурност у живот.

ПОТПУКОВНИК ЗОРАН ПЕШИЋ, НАЧЕЛНИК 3. РЕГИОНАЛНОГ ЦЕНТРА ЗА ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈУ:

– Поред уобичајених жеља да имамо добро здравље и породичну срећу или да буде мир у свету и искоренимо беду и сиромаштво, желим да 2007. година, уместо неизвесности, донесе извесност у побољшању материјалног стања и вредновања професије припадника Војске.

СТАРИЈИ ВОДНИК ЗОРАН ЈОВАНОВИЋ, ТЕХНИЧАР ЛЕТАЧ У 119. ХЕЛИКОПТЕРСКОМ ПУКУ:

– Свим припадницима Војске Србије и њиховим породицама честитам предстојеће новогодишње и божићне празнике и желим им пуно здравља. У 2007. години желим им и исплату заосталих дуговања, побољшање материјалног стања, и да сви реше стамбено питање. Надам се да ћу у наредној години радити на савременој техници, за чију употребу смо се школовали у војним школама и академијама.

СТАРИЈИ ПУКОВНИК ДЕБАО ВАНГ, ИЗАСЛАНИК ОДБРАНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ КИНЕ:

– Традиционална сарадња српске и кинеске војске у 2006. години била је добра. Надам се да ће се она током 2007. године и проширити. Вашој земљи и Војсци желим пуно успеха и још боље резултате у приближавању евроатлантским интеграцијама и реформи система одбране.

ПУКОВНИК МАРК ИСТОН, АТАШЕ ЗА ОДБРАНУ СЈЕДИЊЕНИХ АМЕРИЧКИХ ДРЖАВА:

– Задовољни смо што смо у 2006. години, између осталих, потписали *Споразум о статусу снага* – SOFA, који нам омогућава да развијемо партнерство између наше две земље. Током 2007. године наставићемо са спровођењем Програма државног партнерства са Охајом тако што ће већи број припадника Националне гарде Охаја посетити вашу земљу, а надамо се и да ће ваши војници доћи у Охајо. Такође, очекујемо да ће, током 2007. године, што је могуће већи број српских официра доћи на школовање у наше колеџе.

МАРКО ШАПИЋ, РАДНИК У ФАБРИЦИ ЗАСТАВА-ОРУЖЈЕ:

– У фабрици се онедавно осећа дух младости. Млади су дошли и укључени су у процес производње. Ми старији их обучавамо, а они хоће да уче. То су углавном деца наших радника и показали су се веома успешни. До њиховог доласка је просек у фабрици био 48 година, што је стварно поразовајуће.

Од наредне године очекујем много. Очекујем даљу сарадњу са америчким тржиштем преко Ремингтона. У плану су и други партнери који треба да уђу у тај програм. А уласком у Партнерство за мир отварамо се и европском тржишту. Наша пушка М21 је већ урађена, и заиста је квалитетна, а кад крене у продају вероватно ће имати доста успеха на тржишту. Желимо више посла и више пара.

СВЕТЛАНА ПАНТЕЛИЋ, РАДНИК У ФАБРИЦИ ЗАСТАВА-ОРУЖЈЕ:

– Посао јесте тежак, будући да сам женско, али сам се навикла. Плата је боља него код приватника, а имам плаћено боловање и одмор. Удата сам, имам двоје деце и овај посао ми је дошао у право време. Од Нове године очекујем да имамо више посла, јер кад се више ради већа је и плата нас радника у производњи. Намеравам да се даље усавршавам.

СПЕШНИЈУ 2007.

ХАКОН БЛАНКЕНБУРГ, АМБАСАДОР КРАЉЕВИНЕ НОРВЕШКЕ У СРБИЈИ:

– Током 2006. године започели смо неколико програма и пројеката које ћемо наставити током наредне године. Они су базирани на амбицијама српске владе да реформише систем одбране и да га integriше у европске структуре. Оно што се показало у протеклом периоду јесте да у области одбране, као и многим другим областима, обе стране имају добробит од партнерства, што нашу сарадњу чини још стабилнијом.

ПОРУЧНИК КОРВЕТЕ ОЛИВЕР МАРКОВИЋ, КОМАНДИР ОДЕЉЕЊА ЗА ОБУКУ У РЕЧНОЈ ФЛОТИЛИ:

– Желим срећу и здравље свим људима, породици и колегама морнарима, дуг живот и рад у миру у нашој држави, са што мање проблема, просперитет Војсци и њеним припадницима након трансформације на свим пољима и свакако побољшање услова живота за све професионалце у униформи.

КАПЕТАН ДАНО МАВРАК, НАСТАВНИК У ОДЕЉЕЊУ ЗА ИЗВИЂАЧКЕ КУРСЕВЕ ЦЕНТРА ЗА УСАВРШАВАЊЕ КАДРА ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖБЕ:

– У наредној години, на професионалном плану очекујем да Центар у коме

радимо стручно ојача, да се опреми савременим техничким средствима и прерасте у регионални центар за обуку кадра обавештајне службе. Верујем да ће се у 2007. години побољшати материјални положај Војске и њених припадника. Такође желим да у следећој години успешно окончамо последипломске студије на Факултету политичких наука.

ПОРУЧНИК ЈОВАН КРСМАНОВИЋ, КОМАНДИР АРТИЉЕРИЈСКЕ БАТЕРИЈЕ ПВО 1. БРИГАДЕ КоВ:

– Жеља ми је да, након прикључења Србије Партнерству за мир, будем упућен на школовање у неку страну земљу како бих усавршио своја знања, те да се пријавим за неку од мировних мисија у оквиру снага УН, јер мислим да бих тако на најбољи начин представио и своју земљу и Војску Србије. Како сам још самац, надам се и очекујем да ми се у наредној години увећа бројно стање породице.

ПУКОВНИК ЈОХАНЕС АНДРЕАС ВАН ДЕН ЕЛСЕН, ИЗАСЛАНИК ОДБРАНЕ ХОЛАНДИЈЕ:

– Прво бих желео да честитам оружаним снагама Србије на кораку који су, приступањем Програму Партнерство за мир, направили ка будућности. Што се тиче Холандије, ми смо до сада увек пружали подршку вашој војсци у разним пројектима (Присма, Поверенички фонд, билатерални програми за подршку Центру за мировне операције), а у 2007. години желео бих да одаберемо још две или три области у којима би такође подржали ваше оружане снаге како би правили праве кораке даље према НАТО.

АЛЕКСАНДАР АЛЕКСЕЈЕВ, АМБАСАДОР РУСИЈЕ У СРБИЈИ:

– Када говоримо о сарадњи Русије и Србије у 2007. години мислим да имамо све разлоге да будемо оптимисти. Наше две земље имају веома добре политичке и економске односе. Русија је економски партнер број један у трговинској размени са Србијом, а у предстојећем периоду нешто више можемо да направимо и у сарадњи на пољу одбране. Због тога мислим да ће 2007. бити успешна за нас.

СТАРИЈИ ВОДНИК ЖАКЛИНА РИБИЋ, ТЕХНИЧАР ЗА ВАЗДУХОПЛОВНУ ОПРЕМУ У 161. ВАЗДУХОПЛОВНОЈ БАЗИ:

– За разлику од дочека Нове године, мислим да је прослава Божића природнија души православног војника, јер потиче из наше православне хришћанске културе и из крвотока наших предака. Знам да су војници на одслужењу војног рока у 90 посто случајева похађали веронауку у школи и да се, знајући значај рођења Господа Исуса Христа, већ сада радују и припремају за прославу овог великог празника.

ЗАСТАВНИК МИЛАН ЖАРКОВИЋ, РУКОВАЛАЦ У ЦЕНТРУ ЗА УСАВРШАВАЊЕ КАДРА ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖБЕ:

– У 2007. години очекујем најпре добро здравље, јер је оно најбитније. Надам се да ће се и стање у држави стабилизovati, а Војска заузети место које заслужује. Биће добро и ако нам се наредне године повећају плате, односно поправи општи животни стандард.

ГЕНЕРАЛ-МАЈОР
ЛИФ РУСЕН,
НАЧЕЛНИК
САНИТЕТСКЕ УПРАВЕ
ОРУЖАНИХ СНАГА
НОРВЕШКЕ

ВРЕМЕ ЗА НОВЕ МОДЕЛЕ

Ангажовањем српског
медицинског тима
у мировним операцијама
добили бисмо
квалификовано особље,
које је у мисији важно
подједнако колико су
пилоти важни за авијацију,
односно хирурзи у
операционој сали,
каже генерал Русен

Снимко 3. ПЕРГЕ

Војномедицинска сарадња Србије са Норвешком озваничена је у априлу 2006. године, када је потписан *План билатералне војне сарадње за 2006. годину*. Планом је предвиђено спровођење бројних активности, од којих је већина и спроведена, а очекује се да се током 2007. године та сарадња прошири и унапреди. То је закључено приликом недавног састанка Заједничког управног одбора, у коме се налазе представници норвешких и српских оружаних снага, а који је, заједно са Радном групом, формиран одлуком министра одбране Србије.

Поводом састанка Заједничког управног одбора у Србији је боравио и начелник Санитетске управе оружаних снага Норвешке генерал мајор Лиф Русен, са којим смо разговарали о актуелном тренутку војномедицинске сарадње Србије и Норвешке и плановима за 2007. годину.

Када се говори о сарадњи Србије и Норвешке у области санитета, у први се план истиче обострани интерес. Шта за Норвешку значи одлазак српских лекара у Авганистан?

– Познато је да многе државе чланице НАТОа имају све већих проблема да мотивишу своје медицинско особље да се ангажује у мировним операцијама. Због тога унутар Алијансе развијамо нови модел и настојимо да ангажујемо особље из различитих земаља које формира мултинационалне медицинске јединице. Стога је Министарство одбране Краљевине Норвешке, у оквиру ширег пројекта војномедицинске сарадње, покренуло иницијативу да се професионални припадници санитетске службе запослени у Министарству одбране и Војсци Србије укључе у састав норвешког контингента у операцији подршке миру у оквиру Међународних безбедносних снага за помоћ Авганистану – ISAF. Таквим ангажовањем добили бисмо квалификовано особље, које је у мисији важно подједнако колико су пилоти важни за авијацију, односно хирурзи у операционој сали.

Треба напоменути и чињеницу да су земље чије медицинско особље доприноси мировним операцијама веома цењене у НАТОу. Са друге стране, за оне који одлазе у мисије пружање помоћи повређеним и болесним, рад са људима из различитих земаља треба да представља изазов. Све то видимо као нешто што би могло да побуди занимање српских лекара.

Колико медицинског особља Норвешка има у Авганистану и каква је тренутна ситуација у северном делу те земље, где се налази норвешки контингент?

– Норвешке снаге стациониране су у рејону Мазар ел Шарифа, где су успоставиле пољску болницу. Од око 60 људи, колико их тренутно има у болници, око 40 су припадници норвешког контингента, док су остали санитетско особље

Билатерална сарадња Србије и Норвешке има дугу традицију, а интензивирана је одмах након демократских промена у вашој земљи. Краљевина Норвешка је од септембра 2004. године, у име НАТОа, била задужена за контакт са Србијом, а упркос престанку мандата, планирамо да и даље подржавамо и помажемо процесе реформе система одбране и да интензивирамо сарадњу.

У досадашњим консултацијама договорили смо са српском страном о донацији пољске болнице и опреме за основну санитарску обуку, обучавању инструктора из Србије, курсевима енглеског језика које треба да заврше кандидати за одлазак у Авганистан, гостовању предавача из Србије на курсу о ратној хирургији у Норвешкој. Протеклих месеци тројица лекара специјалиста, два анестезиолога и хирург, успешно су завршили све видове обуке у Норвешкој и потпуно су спремни да буду ангажовани у мировној операцији када српски парламент донесе одлуку. Такође, понудили смо да још 30 припадника санитетске службе у фебруару заврши курсеве у Норвешкој и да тим лекара, као и прошле године, учествује на вежби НАТОа која ће у марту бити одржана у Норвешкој.

из Немачке и Шведске. У тој болници здравствено се збрињавају припадници десетак оружаних снага ангажованих у операцији ISAF, али најчешћи пацијенти су локално становништво. У болници организујемо и обуку за санитетско особље из локалних здравствених установа, за које обезбеђујемо део неопходног медицинског материјала.

Какви су проблеми са којим се суочавају медицинари на терену?

– Највеће проблеме задају нам тропске болести, маларија и различити типови инфекција. Међутим, осим лечења пацијената, на терену бринемо и о еколошким проблемима, загађењу ваздуха, радијацији која долази од радара, осиромашеног уранијума. Због свих тих опасности, данас сви савезници у НАТОу велики значај придају епидемиологији. Пре ангажовања особља, настојимо прво да утврдимо какво је стање загађености на подручју где ће бити ангажовано, те да ли утврђени ниво може да утиче на здравље људства. Анализирамо квалитет земље, воде...

Наравно, када говоримо о мировним операцијама, значајну улогу имају психијатри. Познато је да је међу америчким војницима у Ираку, нарочито међу онима који су у тој мисији ангажовани по три и више пута, велики проблем раширеност посттрауматског стресног синдрома.

Колико је међу норвешким војницима присутан тај проблем?

– Постоје случајеви, али мислим да можемо рећи да се у Норвешкој веома води рачуна о психичком здрављу војника. Имамо ангажоване тимове психијатара који по потреби одлазе на терен, а који се по повратку војника из операције, уколико је то неопходно, детаљније посвећују њиховом здрављу.

Пољска болница, која је према првобитним плановима донације требало да буде испоручена 2009. године, биће раније у Србији?

– Надамо се да ће се све то завршити до средине 2007. године. Реч је о савремено опремљеној пољској болници која би се могла користити у мировним операцијама, а укупна вредност донације је око четири милиона евра. Српској страни дата је потпуна слобода да одлучи да ли ће и где болницу ангажовати, а уколико буде ангажована у некој мировној операцији, у земљи ће да остане тренажни сет који би се користио за обуку наредне ротације.

Пошто смо ми у Норвешкој веома задовољни оним што је одлучено у Риги, верујемо да ће се приступањем Србије Партнерству за мир број оваквих донација повећати, а наша сарадња још више убрзати и проширити. ■

Сања САВИЋ

>>> ПОСЕТА ДЕЛЕГАЦИЈЕ НЕМАЧКЕ – Делегација СР Немачке, предвођена замеником начелника Штаба оружаних снага за политику одбране и контролу наоружања пуковником Хансом Вирманом, посетила је од 13. до 15. децембра Министарство одбране Србије.

У разговорима са нашом делегацијом, коју је предводио заступник начелника Управе за међународну војну сарадњу пуковник Михајло Младеновић, немачки званичници су информисани о ситуацији у нашој земљи, региону, интегративним процесима у којима Србија узима учешће и реформи у области одбране и оружаних снага.

Пуковник Вирман говорио је о транзиционим проблемима у Немачкој војсци и начину на који се код њих спроводи смањење оружаних снага.

Такође, урађен је преглед тренутне и будуће војне сарадње између Републике Србије и СР Немачке, а било је речи и о регионалној контроли наоружања, као и о сарадњи у области војне обуке и школовања.

>>> ДЕЛЕГАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У УПРАВИ ЗА КАДРОВЕ – Делегација Министарства одбране Босне и Херцеговине боравила је од 20. до 22. децембра у радној посети Министарству одбране Србије.

Радна група из БиХ, коју је предводио мајор Синиша Јефтић, водила је разговоре са домаћинима из Управе за кадрове Сектора за људске ресурсе МО Србије о размени документације везане за статусна питања припадника бивше ЈНА, начину оцењивања официра и подофицира, начину решавања социјалног статуса и преквалификацији вишка војног кадра.

Према речима заменика начелника Управе за кадрове пуковника Миодрaга Гордића, вођени су отворени и конструктивни разговори, те је изнесено објективно стање у процесу реформе војске обеју земаља. (С. Ђ.)

>>> ПЛАНИРАЊЕ НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ – Удружење дипломаца Центра Џорџа К. Маршал – Србија организовало је 20. децембра у Београду седмо заседање Форума Безбедност и друштво. Основна тема била је "Планирање националне безбедности" и о њој је разговарано према уобичајеном методу рада Форума – са општег, регионалног и националног становишта.

Отварајући заседање, доскорашњи помоћник министра за људске ресурсе др Зоран Јефтић осврнуо се на досадашњу успешну праксу Форума, који је и овог пута окупио све заинтересоване за рад сектора безбедности, подстакао формирање радне мреже учесника, и ангажовао експерте из иностранства да одрже предавање за полазнике Школе националне одбране.

Државни секретар Звонко Обрадовић указао је на значај који за Министарство одбране има размењивање искустава са другим организацијама, институцијама и системима. Он је подсетио присутне да ће један од првих задатака нове Скупштине бити усвајање Стратегије националне безбедности и других важних докумената везаних за ту област.

У уводном обраћању, гост из Европског центра за студије безбедности, проф. др Роберт Бренон говорио је о планирању националне безбедности и претњама од глобалног тероризма. Гост из Немачке одржао је и предавање на тему "Планирање националне безбедности САД, од идеје до реализације", док је начелник Управе за стратегијско планирање Министарства одбране пуковник др Митар Ковач говорио о Стратегији националне безбедности Републике Србије.

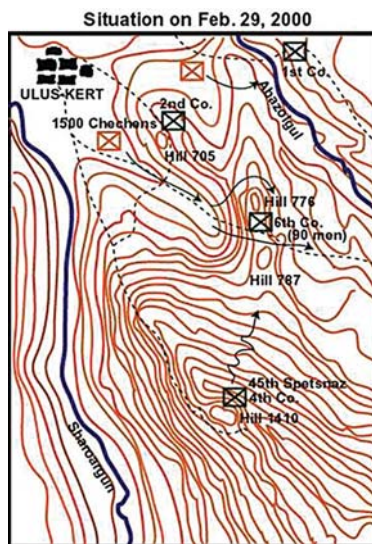
Настојећи да охрабри позитивне промене у процесу усклађивања структуре сектора безбедности Србије са евроатлантским, и развије свест грађана о нарастајућем значају свих аспеката безбедности, Форум је и овог пута успео да окупи бројне заинтересоване, постајући њихово место сусретања и размене идеја. (С. Ђ.)

БИТКА КОД УЛУС-КЕРТА

ХЕРОЈИ СА КОТЕ 776

После друге битке за Грозни, вођене од октобра 1999. до средине фебруара 2000. године, чеченске снаге су, у већим или мањим групама, покушавале да се пробију из планина ка насељеним местима од стратешког значаја.

На тај начин терористи су намеравали да обезбеде коридор од запада ка истоку, како би се, у случају потребе, извукли у Дагестан. Јединице муцахедина су, понекад, бројале и неколико хиљада бораца. Руска команда је зато наредила да се Чеченима блокирају пролази у планинама, затим опколе и униште артиљеријском ватром или дејством авијације.

На почетку новог сукоба са терористима руска команда донела је одлуку да тактичка група ВДВ – *Воено-десантна ја војска*, која се састојала од падобранског пука ојачаног мањим јединицама посебне намене, односно извиђачима, блокира све путеве којима се Чечени из тог краја могу кроз планине извући ка истоку. Тај задатак поверен је 104. гардијском падобранском пуку 76. падобранске дивизије из Пскова. Пук су чинили Трећи батаљон падобранца и Први артиљеријски батаљон са самоходним топовима 120 милиметра. Батаљони су имали по три чете, ојачане одељењима извиђача или *Спецназа*.

Крајем фебруара 2000. године, група од око 2.500 Чечена и страних муцахедина налазила се у близини градића Улус-Керта, на југу Чеченије. Сви су били добро опремљени и наоружани дугим цевима. Оруђа и муницију носиле су стотине товарних животиња. Борце је предводио злогласни емир (командант) Хатаб, познатији као *црни Арапин*.

Улус-Керт је окружен планинама, чији стрми обронци достижу успоне и до 70 процената. Од река Абазолгул и Шарон-Аргун терен се уздиже ка планинама Даргендук, најпре до коте 1410 ка југоистоку, а потом ка котама 705.6, 776 и 787. У ту област руске снаге нису улазиле током првог чеченског рата.

Колона Чечена се, по влажном и магловитом времену, повлачила пред јединицама ВДВ дуж пута који води преко коте 705.6 ка југоистоку. Командант Другог падобранског батаљона потпуковник Марк Николајевич Јевтјухин и капетан Виктор Романов, командант батерије пуковског артиљеријског батаљона и официр за осматрање и навођење ватре, налазили су се у Штабу батаљона на коти 776. У раним јутарњим часовима 29. фебруара 2000. руски падобранци сукобили су се са Чеченима на путу који води од Улус-Керта на југоистоку. После жестоког окршаја заузели су коту 705.6.

ЗАСЕДА

Командант 104. ГПП наредио је да Штаб Другог батаљона до 14 часова буде на простору између кота 776 и 787, који је представљао једини могући пролаз терористима. На тај начин би се онемогућило њихово извлачење. Под командом мајора Молодова, 6. чета је, уз 3. вод 4. чете и два одељења извиђача, кренула у назначеном правцу. Током касног преподнева, јединица је заузела планиране положаје. На њима је организовала линеарну одбрану између кота и поставила минско поље према западу.

Пошто су Чечени прислушкивали радио поруке руских јединица и открили њихове положаје, око 12.30 часова поставили су заседу борцима 6. чете, да би у општем нападу пробали њихове одбрамбене линије. Део терориста заобишао је руске положаје и падобранце напао с леђа. Како се нису могли извући кроз минско поље, руски борци су се под ударима надмоћнијег непријатеља повукли на коту 776. Чечени су, уз стална борбена појачања која су им непрекидно пристизала, у таласима нападали падобранце. До краја дана, из 6. чете погинуо је 31 борац, а велики број руских војника је рањен. Због густе магле било је онемогућено дејство хеликоптера, а артиљеријска подршка руским снагама, није била одговарајућа.

Током ноћи, два вода Спецназа, две падобранске чете и одељење специјалца из групе Вимпел упутили су се ка коти 776. Уз сталне нападе Чечена, по врло непроходном терену, споро су напредовали. Један од водова Спецназа дошао је у раним јутар-

ЦРНИ АРАПИН

Командант Хатаб је носио црну, густу браду. Рођен је 1969. године у Саудијској Арабији. Отац му је био Саудијац, а мајка Туркиња. Имао је осморо браће. Његово право име је Самир Салех Абдулах ал-Суваилам, а био је познат и као Хабиб Абдул Рахман или Ибн ал-Хатаб. У Чеченију је дошао 1995. године. Већ наредне године именован је у шефа центра за војну обуку терориста, а потом и заменика Шамила Басајева, те команданта исламске интернационалне бригаде. Имао је деформисану десну шаку, без два прста које је изгубио у експлозији бомбе израђене у домаћој радиности. Руској јавности је постао познат у априлу 1996. године, после уништавања колоне возила 245. моторизованог стрељачког пука, у клисури Јаришмарди, у јужној Чеченији. Према руским изворима, тада је погинуло 53, а рањено 52 војника и официра.

Хатаб је волео да снима камером учинак својих бораца. У медијима је често приказиван како тријумфално хода међу угљенисаним телима руских војника. Од осталих муџахедина се посебно издвајао по суровости. Док би остали команданти терориста од заробљених војника најпре покушавали да добију поверљиве информације, Хатаб их је клао и њихова тела остављао у близини војних база. Августа 1999. године предводио је са Басајевом упад терориста у Дагестан. То је био непосредни повод за други чеченски рат. Руска федерална служба сигурности – ФСБ сматра да је Хатаб планирао и бомбашке нападе на стамбене четврти у Москви 1999. године.

њим сатима до коте 787, на којој се и укопао. На обали реке Абазолгул, због немогућности да пробије чеченске линије, застала је и 1. чета.

Терористи су, у међувремену, обновили жестоке нападе на руске снаге са коте 776. Капетану Романову је експлозија минобацачке гранате разнела ноге. Падобранци су се борили у најсветлијој традицији руских и совјетских војника. Како им је понестајало муниције, а појачања нису стизала, било је само питање времена када ће их далеко бројнији Чечени надјачати. Ипак, борци нису устукнули ни корак. У другој бици за Грозни, на узвике муџахедина *Аллаху екбер*, руски војници су громко одговарали *Христос воскрес!*

Коначно су руским јединицама стигла појачања. Напади Чечена заустављени су хеликоптерским и ударима снага ВДВ. Терористи су се масовно предавали. Дан после битке предала се и група од 73 муџахедина са командантом. У борбама је погинуло 84 борца из руске 6. чете, од којих је било 13 официра. Према изјавама заробљених терориста и на основу обавештајних података, у борби је страдало око 400 Чечена. Само на коти 776 избројано је 200 погинулих терориста и 75 руских падобранца.

РАТНА ИСКУСТВА

Анализирајући сукоб са Чеченима код Улус-Керта, војни стручњаци наглашавају да, иако су муџахедини били поражени у бици за Грозни, имали су још бројне, добро организоване и наоружане групе бораца. Тако су могли да остваре надмоћ на жељеном месту пробоја. Они су раније били поражени, али не и у расулу. Рат у Чеченији није био противтерористичка акција, у којој је противника чинио већи број мањих борбених група, које нејединствено делују. Заправо, радило се о организованом отпору добро оспособљеног и мотивисаног непријатеља, који губитак Грозног није сматрао крајем рата, већ само једном његовом фазом.

За исход сукоба командант падобранца генерал-пуковник Георгј Шпак директно је оптужио Команду групе снага Исток. Ваља знати и да је ВДВ био засебни род Совјетске Армије све до половине деведесетих година, када је пот-

чињен Команди Сувоземних снага – Сухопутних воиск. Током операција у другом чеченском рату падобранци су били под командом генерал-пуковника ГенADIЈА Трошева, команданта Оперативне групе Исток. Он је, међутим, био потчињен армијском генералу Виктору Казанцеву, команданту Здружене групације федералних снага Северног Кавказа.

Падобранци су још пре поменутих догађаја истицали да их користе као толовску храну и шаљу у битку без адекватне подршке. Дотадашњи губици донекле говоре у прилог таквој тврдњи. Наиме, до средине марта 2000. године, од 5.100 падобранаца у Чеченији је погинуло 181, а рањено је 335. Укупан број погинулих припадника војске износио је 1.291, а рањено је 3.190. Од бораца МВД погинуло је 617, док је 2.107 рањено. У Чеченији је ангажовано укупно 100.000 руских бораца, од чега су пет одсто чинили падобранци, који су претрпели око десет одсто губитака.

Оперативна идеја о блокирању и хватању у замку чеченских формација била је добро замисљена, али не и реализована. Појединачне руске чете нису могле зауставити пробој јединица ранга бригаде, поготово ако се не обезбеде потребна појачања моторстрелачким саставима. Ваздушна подршка није испунила очекивања због лоших временских услова. Према подацима, само је један руски хеликоптер у Чеченији имао уређаје за ноћни лет и дејство.

Команда 6. чете није по дубини агресивно извиђала могуће прилазе заузетих линија, иако је знала да се у близини налазе веће чеченске формације. Није организована ни кружна одбрана положаја. Кроз постављена минска поља нису обезбеђени пролази за евентуално извлачење руских јединица. Ни водови нису заузели такве ватрене линије да се међусобно могу подржавати ватром.

Руски и страни аналитичари, међутим, истичу невероватну храброст падобранаца на koti 776. Тактичка група ВДВ је одувек била препознатљива по војницима које краси високи морал, дисциплина, храброст и осећај припадности елитном роду војске. Сахрани погинулих руских бораца у Пскову присуствовали су председник Владимир Путин, министар

БОРБЕ ДО СМРТИ

Током напада на koti 776, емир Хатаб је у борбу увео најјачи адут – елитну групу Цамар са 400 бораца, којом је командовао Бакујев. Руси су, међутим, зауставили њихов пробој. Војник Александр Лебедев се са последњом ручном бомбом бацио на групу Чечена који су га заробили. Поручник Калгатин, иако рањен у грудни кош, повезао је два МРУД и активирао их, те непријатељу нанео велике губитке. Поручници Панов, на северној страни, и Кожемакин, на јужној, погинули су са својим војницима, заустављајући пробој терориста. У шест сати ујутро потпуковник Јевтјухин затражио је да руске артиљеријске јединце отворе на њега ватру, како не би пао у руке терориста. После тога прекинута је радио веза са 6. четом. Према изјавама преживелих руских бораца, зна се да је заменик командира капетан Соколов, који је тек недавно стигао у Чеченију, издвојио шесторицу најмањих војника и поверио их сержанту Прошеву, уз наређење да се извуку и спасе животе.

претходно ФСБ намазао отровом. Његова десна рука и телохранитељ емир Елси убијен је 23. априла 2002. у оружаном обрачуну са руским трупама. Наследник Хатаба емир Абу ал-Валид ликвидирао је 2004. године. ■

одбране Игор Сергејев, начелник Генералштаба Анатолиј Квашњин, те читав политички и војни врх Русије. Помен погинулима у Новопаскијском манастиру у Москви одржао је патријарх Московски и целе Русије Алексеј II. Био је то јасан доказ националне чврстине и одлучности државе. Свих 13 погинулих официра и девет војника постали су хероји Руске федерације, а остали погинули су одликовани. Жртве 6. чете нису биле узалудне јер је испунила задатак.

И остали припадници руске војске истакли су се у борбама храброшћу. Рањени граничар Јевгениј Родионов, кога су терористи заробили, био је суочен са избором – смрт или живот. Обећао му је живот ако пређе у исламску веру и заједно са муџахединима ликвидира заробљене руске борце. Током четири месеца терористи су га тукли и малтретирали, али нису успели да слома дух и чврстину младића из Подолска код Москве. Зато је брутално погубљен на дан свог деветнаестог рођендана.

Емир Хатаб умро је две године после догађаја код Улус-Керта, тако што му је 19. марта 2002. курир донео писмо, које је

Др Александар МУТАВЦИЋ

**ПОЉСКА
КУПУЈЕ
ПРОТИВБРОДСКЕ
ПРОЈЕКТИЛЕ**

Пољска ратна морнарица потписала је уговор са шведском компанијом *Saab* о уградњи нове генерације противбродских пројектила RBS15 Mk3 на корвете класе *Оркан*. Главне карактеристике тих пројектила је домет од 200 километара, дужина 4.330 mm, пречник 500 mm, а маса у лету 630 kg.

Пројектили су опремљени активним радарским претраживачем циља, навигацијским системом који укључује GPS, те инерцијску мерну јединицу и оптимизирану високоексплозивну бојну главу, а намењени су противбродској борби и борби против копнених циљева. Велики домет и крајње прилагодљиве путање лета омогућују деловање на кратким удаљеностима и циљевима који се налазе далеко иза хоризонта. Деловање пројектила омогућено је из различитих смерова, са унапред одабраним или симултаним тренутком гађања циља сваког појединог пројектила. Реализацијом овог уговора Пољска је постала друга чланица НАТОа која је наручила пројектиле RBS15 Mk3. ■

**МЕМОРАНДУМ
О РАЗУМЕВАЊУ
БИХ И МАКЕДОНИЈЕ**

Министри одбране Босне и Херцеговине и Македоније, Никола Радовановић и Лазар Еленовски потписали су меморандум о разумевању између две државе у области сарадње у одбрани. Потписани меморандум отвара могућности за јачање сарадње у области одбрамбене политике, логистичке реформе, процеса образовања и обуке, учешћа у мировним операцијама и обавештајних служби.

Два министра указала су на потребу регионалне сарадње и размене искуства у трансформацији система одбране и заједничке борбе против асиметричних претњи, посебно тероризма. ■

**ПРОЈЕКТИЛИ ЗА
ИНДИЈСКЕ ФРЕГАТЕ**

Руска пројектна агенција потврдила је да ће нове индијске фрегате бити опремљене надзвучним BrahMos противбродским пројектилима.

Главне карактеристике тих пројектила огледају се у великој надзвучној брзини и домету, различитим трајекторијама лета, универзалности у односу на различите платформе, смањеном радарском одразу, једноставности техничких операција и високој ефективности.

Осам пројектила биће монтирано на вертикалне лансере који се налазе на прамчаном делу брода уместо пројектила SS-N-27 Alfa Klub (ЗМ-54Е1).

Развој BrahMos пројектила наставља се у варијанти који ће се моћи лансирати и са авиона Су-30МК1 ловаца, те Ту-142М и Ил-28М поморских патролних авиона. Та варијанта пројектила биће први пут службено приказана на аеромитингу МАКС 2007. у Москви, где ће бити подвешена испод трупа Су-30МК1 ловаца. ■

**ХРВАТСКИ ВОЈНИЦИ
У АВГАНИСТАНУ**

Хрватски сабор донео је одлуку о повећању броја припадника својих оружаних снага у мировној мисији ISAF у Авганистану. Према томе, број хрватских војника у ISAF повећаће се са садашњих 148, на 200 у 2007, односно 300 у 2008. години.

Припадници хрватских оружаних снага у овој мисији немају мандат за наметање мира, већ су њихови задаци искључиво подршка очувању мира, обука авганистанске војске и контакти с локалним становништвом. ■

РУСИЈА ПРОДАЈЕ ОРУЖЈЕ ЗЕМЉАМА ЈУЖНЕ АМЕРИКЕ

Русија је у току 2006. године продала различитим земљама јужне Америке оружја и војне технике за више од милијарду долара. Ради се о продаји различитих типова авиона (најчешће Сухоја), хеликоптера из серије Ми-17 и Ми-35, као и оклопних транспортера БТР-80.

За наредну годину планирана је продаја пет авиона Су-21СМТ и једног Су-30МК2 за заштиту нафтоносних поља Мексика, а са Бразилом, Чилеом и Венецуелом се разрађују пројекти о куповини већег бро-

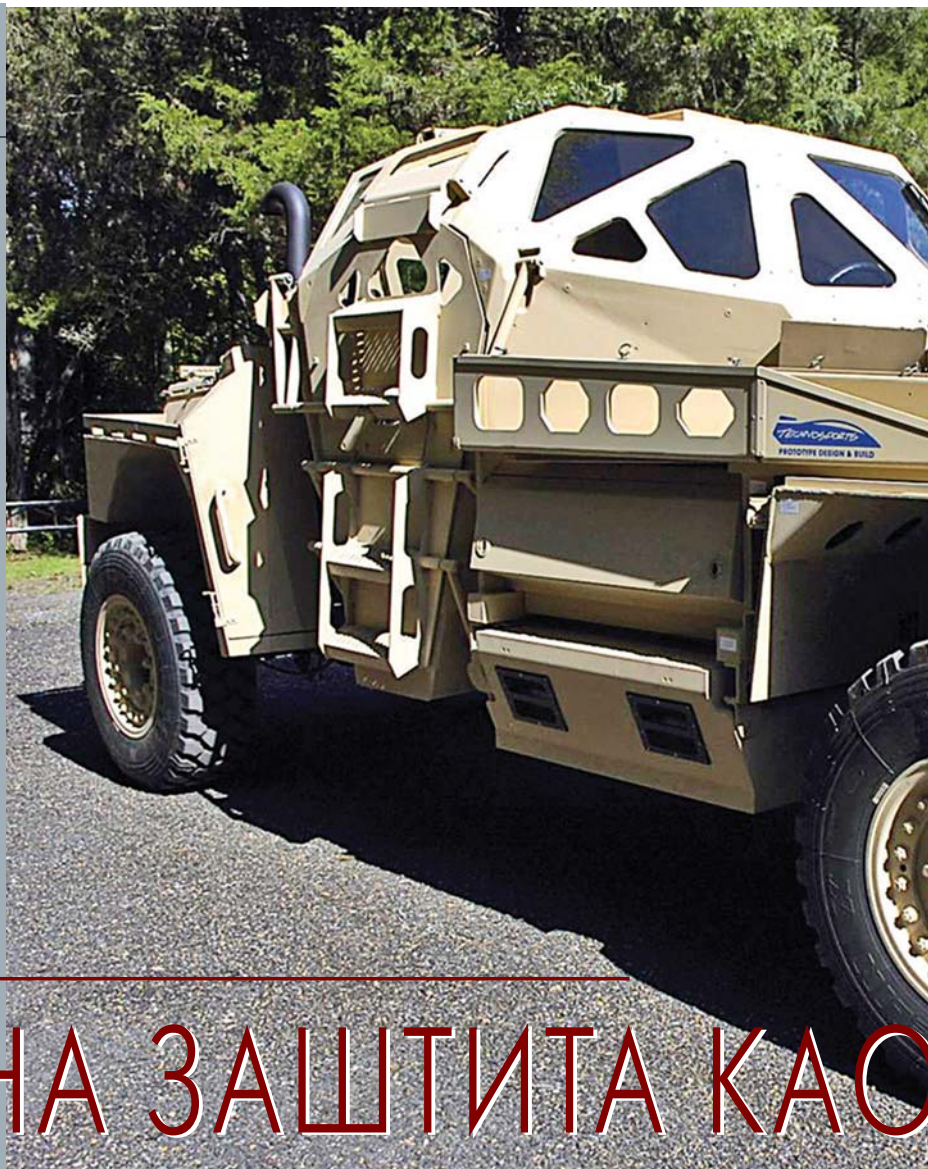
ја авиона и хеликоптера. Еквадор намерава да своје ратно ваздухопловство обнови са пет лаких вишенаменских хеликоптера АН-САТ, а Аргентина је заинтересована за набавку руских радара различите намене. Колумбија ће у наредној години купити хеликоптере Ми-17Б5 и Ми-35М и оклопне транспортере БТР-80.

Оваквим наступом, Русија постаје један од водећих снабдевача јужноамеричких држава модерним наоружањем и војном техником. ■

ЛАКА ТЕРЕНСКА ВОЗИЛА

ОКЛОПНА ЗАШТИТА КАО

Нова генерација условно речено лаких, а онедавно и оклопних теренских возила већ улази у оперативну употребу. Међутим, та возила су, за сада, привилегија најбогатијих, јер њихова цена неретко превазилази цену некадашњих тенкова.

Возила типа аустријског *пинцгауера*, америчког хамера или француског VBL и поред великог напретка у способностима у односу на лака теренска возила претходне генерације, имају одређене недостатке. Један од највећих је незадовољавајућа отпорност на дејство пројектила стрељачке муниције, а посебно мина. Тако је светлост дана угледало више решења, од којих су нека, у најмању руку необична.

После успешних возила Panhard VBL, Французи ће у најскорије време избацити на тржиште побољшану верзију VBR који представља надоградњу извозне верзије возила VBL са продуженим међусовинским растојањем, борбеном масом седам и по тона и носивошћу од две тоне. Заштита против стрељачке муниције и мина је побољшана, а додата је и даљински управљана купола на крову, која може примити митраљезе и топове калибра до 30 mm.

ВИШЕСТРУКА НАМЕНА

Французи су развили и нешто лакше возило типа A4 AVL, које од 2007. треба да се уведе у оперативну употребу (наручено 933 возила). Пројектовала га је компанија Panhard-Auverland и замишљено је као лако теренско возило, опремљено двослојним алуминијумско-челичним оклопом. Максимална маса возила је пет тона, уз носивост 1.130 kg. Покреће га мотор снаге 110 kW (150 KS), који испуњава Euro 3 норме загађења и обезбеђује аутономију од 750 km. Упркос компактним димензијама (дужина 4,3 m), способно је за превоз до седам војника. Могу се добити и кровни отвори, пушкарнице и широк избор наоружаних купола монтираних на ојачани кровни прстен. Возило је свестрано и користи се за извиђање, командовање, везу, патролирање, транспорт и др., тако да су за набавку заинтересоване и немачке оружане снаге. Штавише, компанија Rheinmetall Landsysteme откупила је и лиценцу и производиће A4 AVL под именом *gavial* (цена 150.000 долара). Поседује високе могућности ваздушног транспорта испод и унутар хеликоптера као што је на пример CH-53.

Ultra AP

ИМПЕРАТИВ

Не смео заобићи ни Јужноафриканце, пионире на пољу лаких возила са снажном противминском заштитом. Возило RG-31 Nyala поставило је светске стандарде на пољу противминске заштите и заслужено се налази у саставу дела америчке 82. ваздушнодесантне дивизије у Ираку, где замењује мање сигурне хамере. Развијено је из возила мамба 2, масе 6,8 тона и својом масом од 8,4 тоне представља једно од најтежих возила ове категорије. Основна конструкција је челична и штити од зрна стрељачке муниције и експлозије артиљеријских пројектила, док под штити посаду

од експлозије мине од 14 kg (испод точка) или 7 kg, испод трупа! Осим тога, велике површине прекривене оклопним стаклом обезбеђују одличан преглед околине за чак 10 војника. Војници напуштају возило кроз велика задња и двоја врата на предњим боковима трупа. Та возила наручили су и Аустралија (299) и Канада (50-75), а намењени су за коришћење у Авганистану, као замена за одређени број Steyr Daimler Puch теренаца, серије G. Имаће даљински управљану куполу Kongsberg M151, са митраљезом 12,7 mm или аутоматским бацачем граната 40 mm.

ВИСОКА ЦЕНА

Понесени врло успешним лаким оклопним теренским возилом Terrier, стручњаци италијанске компаније Iveco кренули су у развој новог возила, ознаке MLV. Показало се да је оно тренутно најуспешније (овог типа) на свету, јер га није наручила само италијанска армија (2.500 комада), већ и белгијска (440), британска (401, под називом Panther) и норвешка (25-82). Много контроверзи изазвала је висока цена у Великој Британији од чак 720.000 долара, што је вишеструко у односу на домаће land rovere, а и на норвешку варијанту која је имала цену од 385.000 долара. Међутим, по некима, цена је у потпуности оправдана. Наиме, посада седи у посебном модулу са сендвич-конструкцијом пода, која дозвољава експлозију мине масе 3 kg испод средњег дела трупа или 7 kg испод точка. Осим тога, расподела маса испод пода таква да не постоји могућност да експлозија мине претвори неку конструкциону компоненту у фрагменте опасне по посаду.

Оклопна заштита трупа штити, на основном нивоу, од панцирне муниције 7,62 mm (са свих страна), мада се између спољне и унутрашње "шкољке" трупа може поставити додатни оклоп нивоа заштите до калибра 14,5 mm (више од домаћег БВП М-80). Највећа маса је 6,5 тона, носивост 2,3-2,5 тоне, а маса вученог терета до 4,2 тоне, довољно за најновију хаубицу типа М777А1, калибра 155 mm. На ојачани кровни део могуће је поставити израелску даљински управљану куполу Rafael RCWS, опремљену митраљезом 5,56, 7,62, 12,7 mm или аутоматским бацачем граната 40 mm.

Данас најбоље наоружано возило овог типа је руски водник. Основна шасија водника представља заправо подвозје са формулом погона 4x4, на чијем се предњем крају поставља кабина. Постоје две основне варијанте возила. Возач код верзије ГАЗ-3937 седи са леве стране, а командир иза њега, док код ГАЗ-39371, возач и сувозач седе један поред другог. Условно говорећи, у основној варијанти оптерећења, измењиви модул може бити коришћен за превоз људства (осам-девет војника) или терета (до 2,5 тона, а вуче терет од 2,5 тона). Уместо тог модула, може се поставити на-

Iveco MLV, у британској верзији panther

Немачки gavia, верзија француског А4 AVL

оружани модул (транспорт терета или људи је у том случају немогућ или драстично смањен, што је недостатак). На овај модул може се поставити купола возила БТР-80 са митраљезом КПВТ од 14,5 mm, БТР-80А са топом 2А72, или купола са двоцевним авионским топом ГШ-23, калибра 23 mm, аутоматским бацачем граната од 30 mm, митраљезом 12,7 mm и две ракете земља-ваздух игла. Такође, постоји верзија која носи минобацач 120 mm. *Водник* је упркос максималној маси од седам тона захваљујући херметичности конструкције уједно и амфибијско возило, али се ова особина губи у случају постављања спољашњих оклопних модула. Овакве

карактеристике никако нису дале јефтино возило, али су руске безбедносне снаге већ почеле са увођењем тог, врло корисног возила.

Највиши ниво заштите предвиђен је у оквиру данас још експерименталног возила *Ultra AP*, које је пројектовано на америчком Georgia Tech Institute и представља модификацију провереног тешког цивилног теренца *форд F350*. На шасију тог возила монтиран је оклопни модул са необичним распоредом седења: возач иза мотора, иза њега два војника окренути према боковима возила, док је четврти члан посаде окренут према назад (уједно рукује кровним наоружањем). На тај начин војници седе релативно далеко од точкова, који у случају наиласка на мину, апсорбују енергију експлозије, док основна оклопна заштита пружа додатну противминску заштиту. Поред тога, како су војници оријентисани на све четири стране, омогућава се одлична прегледност, врло важна у градским борбама.

"Водник" са куполом БТР-80 и митраљезом 14,5 mm

ВИСОКА ЦЕНА

Оклопној заштити коморе посвећена је посебна пажња. Састоји се од чак пет слојева: композит линекс, челик високе тврдоће, композит од керамике и полимера, алуминијум и линекс споља. За сада се спекулише да би управо возило *Ultra AP* било идеално за замену *хамера* (барем делимично) с обзиром на далеко бољу заштиту, која је од кључног значаја у кризним подручјима. У развоју је и лакше возило *Ultra 3T*, максималне масе 3 тоне, које ће бити опремљено чак и ваздушним јастуцима за посаду као путнички аутомобили. Кутијаста конструкција обећава велик и врло употребљив унутрашњи простор за најразличитије намене.

Приметна је тенденција ка повећању масе ових основних возила, што је неизбежно с обзиром на данашње неупоредиво опасно окружење. Борбе у урбаним срединама су одувек биле крваве, тако да је оклопна заштита постала императив и данас је веома тешко поставити јасну границу између најновије класе возила која је заменила теренске аутомобиле, популарне ципове и лаке оклопне транспортере из ере хладног рата. Иако ова тенденција драстично повећава цену, данашњи војни планери морају да узму у обзир смањење губитака у људству, што има кључни утицај на јавно мњење, а последично, и на исход самог рата или резултат мировне операције у коју су припадници оружаних снага укључени. ■

Себастиан БАЛОШ

Nyala RG-31 после оштећења од мине у Ираку

БОИНГОВА БЕСПИЛОТНА ЛЕТЕЛИЦА

Трогодишњи пројект америчке компаније "Боинг" резултирао је новом борбеном беспилотном летелицом (БПЛ) X-45A, коју је наручило Ратно ваздухопловство САД.

Нови систем БПЛ предвиђен је да буде савршено убојито средство за потребе уништења противничких тачкастих

циљева, пре свега појединачних мета и система ПВО, у мисијама након 2010. године.

Први лет БПЛ X-45A обављен је маја 2002. године, са вишенаменским тестирањем започето је средином 2003, а у оперативној употреби је од средине 2006. године.

Цена једног апарата креће се, зависно од опреме, од 10 до 15 милиона долара. Лети на висинама од 11km максимално, при брзинама од 0,85 Маха. Има долет (без допунског танкирања у ваздуху), од близу 2.000 km и може да буде опремљен различитим убојним пројектилинама. ■

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА МОДЕРНИЗУЈЕ АВИЈАЦИЈУ

Британска компанија AgustaWestland биће одговорна за модернизацију три транспортна хеликоптера која припадају Краљевском ратном ваздухопловству. На три хеликоптера типа EX-101 мерлин планирана је уградња новог одбрамбеног система заштите који ће повећати сигурност и безбедност у борбеном окружењу.

Систем за ИС противмере биће набављен од америчке компаније Northrop Grumman the Large Aircraft. Уградња система планирана је за почетак 2007. године. ■

ЗАШТИТА ЈЕДИНИЦА НА ТЕРЕНУ

За потребе холандског контингента који је од августа ангажован у јужном Авганистану, у региону места Урузган, компанија Талес направила је пројекат система којим се повећава укупна могућност заштите јединица и ангажоване борбене технике, на основу повећања ситуационе обавештености о средини у којој се налазе.

Обједињени систем заштите заснива се на непрекидном осматрању борбеног простора, помоћу радара и удаљеног командног центра, који су повезани квалитетним комуникацијским каналима.

За иновацију Талес је добио новчану награду од Министарства одбране Холандије. ■

МОДЕРНИЗАЦИЈА ШВЕДСКИХ ХЕЛИКОПТЕРА

Швајцарска компанија за модификацију осматрачких борбених ваздухопловних средстава постигла је договор са Министарством одбране Шведске о модернизацији постојећих хеликоптера. Уговором је ангажована швајцарска компанија RUAG која се обавезала да угради интегрисани систем за самозаштиту хеликоптера.

Првом фазом опремања планирана је уградња наведеног система на три шведска хеликоптера типа AC 332M1 супер пума. Вредност уговора је око десет милиона долара. ■

СЛОВАЧКА УВЕЗУЈЕ ПВО СА СИСТЕМОМ НАТОА

Недавно је објављено да ПВО Словачке ради на побољшању својих осматрачких радара за рад у Е и F фреквентном опсегу, који ће бити компатибилни и увезани у програм постојећег ПВО система НАТОа. ■

ЧАРЛС СИМИЋ,
АМЕРИЧКИ ПЕСНИК СРПСКОГ ПОРЕКЛА

О ИСТОРИЈИ И ИСТИНИ

Поезија има моћ да утиче на животе појединаца. Песма је нешто што настаје сарадњом двоје људи, песника и читаоца, који се никада раније нису срели. Песник може бити одавно мртав, а његов читалац петнаестогодишња девојчица која ноћу не може да заспи. Наравно, постоји поезија која има амбиције да изрази националне трагедије, колективне емоције, али ја такву поезију не пишем. И међу песницима постоји заједнички код. Јер, као што шваље знају како се шије хаљина, тако и песници знају како су неке песме прошивене.

Хроично патим од несанице, тако да сам већ навикнут да будем сам са својим мислима у тами. Понекад кажем себи да би требало да спавам, али, истина је да ми не смета ни бесаница, упркос чињеници да ћу сутрадан бити веома уморан. Бог је, говоре нам, такође обузет несаницом, а ни звезде баш не спавају много. Осећам велику част што сам у таквом друштву", каже Чарлс Симић, амерички песник српског порекла, остављајући нам могућност да осетимо и како настају његове песме, овенчане најзначајнијим светским наградама за поезију, укључујући Пулицерову. Боравећи недавно у Београду Чарлс Симић је Београђанима читао своју поезију, која се у српском преводу може пронаћи у неколико издавачких кућа: Нолит, Паидеиа, Откровење, КОВ, а од недавно и Народна књига. У својим исповестима Симић је записао и ово: "Моја лична историја и историја двадесетог века су као дете и слепа мајка на улици. Она тетурa, прича сама са собом, пева и цвили док предводи пут кроз неку прометну раскрсницу. Помислили бисте да је једино значење историје да истину весело постави наглавачке!". Разговарамо углавном о историји и истини.

Да би се насликала истинита слика света потребно је гледати отворених и затворених очију. Какав је свет данас, на почетку 21. века, уколико га тако посматрате?

– Гори него икада. Средњи Исток изгледа као да ће да експлодира, биће још ратова, још етничког чишћења, још покоља. Видим то и отворених и затворених очију. Ко би помислио да ћемо у 21. веку имати верске ратове?

У том и таквом свету, путања Ваше биографије има занимљиве топониме: Београд, Париз, Чикаго, Њујорк, који су одређени и врло податним временом за доживљај и писање. Шта је то што ипак одређује Ваш живот, што га чини другачијим, већ онако како се наши животи разликују, обликовани судбином или нашим сопственим енергијама?

– Заборавили сте Њу Хемпшир, где живим последњих 35 година у једном малом селу. Мој живот је свакако испао врло чудан. Док сам био у Београду нисам ни помислио да ћу живети у Паризу или Њујорку. Нисам имао никаквих амбиција да одем са Палилуле. На пут су ме навели Хитлер, Стаљин и Тито. Због њих је мој отац напустио земљу, а ја сам са мајком отишао за њим.

Поменули сте у једном разговору да у Америци живите као сваки просечан

Американца. Какав је то живот?

– Родим све као просечан Американца. Идем колима на посао, имам своју кућу, ђубре бацам на локалном ђубришту и са комшијама се препирем о локалној политици и порезима.

После 1982. године недавно сте поново били у Београду. Колико се град променио?

– Нема више комунистичких симбола. Београд све више личи на ујурбани европски град. Посебно нови део. Крај у ком сам ја одрастао остао је прилично непромењен. Куће и станове треба доста реновирати. Док шетате градом, примећујете огромно сиромаштво али и огромно богатство. Већина људи које сам познавао или су умрли или емигрирали, тако да је било помало тужно прошетати улицама где су они некада живели.

У Њујорку, како рекосте, можете да наслутите животну причу сваког кога сретнете на улици. Како је са Београђанима које сте сретали?

– Није баш тако. У Америци сам 53 године и то могу боље овде да наслутим. Србија се толико тога десило у последњих 15–20 година... Могу само да замислим какав им је био живот.

Помислили сте и да је једино значење историје да истину весело постави наглавачке. Ту би негде, поезија била попут мачијег концерта под прозором собе у којој се пише званична верзија стварности. Уколико је поезија обраћање Богу, а пишу је и ђаволи и анђели, какве су јој моћи?

– Поезија има моћ да утиче на животе појединаца. Песма је нешто што настаје сарадњом двоје људи, песника и читаоца, који се никада раније нису срели. Песник може бити одавно мртав, а његов читалац петнаестогодишња девојчица која ноћу не може да заспи. Наравно, постоји поезија која има амбиције да изрази националне трагедије,

БИОГРАФИЈА

Чарлс Симић, Американца и Србин, један је од највећих модерних америчких песника. Рођен је 1938. у београдској грађанској породици и у овом граду провео је детињство, и дане окупације 1941–45. Са породицом је почетком педесетих емигрирао из Југославије и после краћег боравка у Паризу доселио се 1953. у Сједињене Америчке Државе. Наставак његове биографије је типично амерички: рано се одваја од родитеља, почиње да ради најразличитије послове да би се издржавао, поред осталог продаје кравате, исправља читуље и огласе у новинама, а за то време се ванредно школује и креће по уметничким круговима Њујорка и Чикага. Данас живи у околини Стафорда, професор је енглеског језика на Универзитету у Њу Хемпширу, ожењен је Американком с којом има троје деце.

Објавио је више од десетине песничких књига, од којих је она под називом *Свет се не завршава* добила Пулицерову награду 1990. Добио је признање Гугенхајмове и Мекартурове задужбине и преводилачку награду PEN-а. Превео је на енглески готово све важне песнике и остварења класичне и модерне српске поезије и објавио их у бројним појединачним збиркама и антологијама. Први је Србин члан америчке Академије уметности. (Други Србин амерички академик, Михајло Пупин, био је члан једне друге академије, за науку.)

ПОКАЈАЊЕ

Пре много година Симић је, како бележи његов преводилац Весна Рогановић, у кафићу у Сан Франциску случајно упознао свог “целата”, песника Ричарда-Дика Хјуга и преобразио га у пацифисту. Чувши да се Симић управо вратио из Београда, а не знајући да је овај тамо случајно одрастао, нацртао му је на салвети прецизну мапу града на ушћу Саве, са мостовима, поштом, ранжирном станицом... У Београду он никад није био, додуше, али га је из ваздуха гађао савезничким бомбама, помутивши Симићима ведар ускршњи благдан 1944. године. Иако му је Чарли после прве чашице опростио младалачку непромишљеност, Хјуг је у “Писму Симићу из Болдера” поред осталог написао:

“Драги Чарлс, драго ми је што си избегао бомбе....

Следећи пут, да будеш сигуран да ћеш преживети, седни на мост који покушавам да погодим и маши...

Где год био на кугли земаљској, ти си на сигурном. Циљам, али моје бомбе су бомбоне и изгубио сам авион-предводник. Твој пријатељ Дик.”

колективне емоције, али ја такву поезију не пишем.

Из које енергије, емоције или инспирације Ви исписујете поезију? Како она реално настаје, постоје ли доба дана склонија стиху?

– Песме се пишу на безброј различитих начина. Инспирација ми може бити неко искуство, фраза коју сам начуо, група речи. То је само почетак. Непрестано дорађујем песму тако да се ретко дешава да је оно са чим сам почео, исто као то што сам добио на крају. А што се времена тиче, чини ми се да сам ја песник летњег заласка сунца и дугих бесаних зимских ноћи.

Писали сте о Васку Попи, Марини Цветајевој, Абеларду Морелу... Имам осећај да сте их много боље разумели, него што је то уобичајено. Имају ли песници некакав заједнички код?

– Свакако. Као што шваље знају како се шије хаљина, тако и песници знају како су неке песме прошивене.

Колико је, и да ли је, Пулицерова награда променила Вашу каријеру?

– То ми је много значило неколико месеци. Чак су одушевљени били и локални бакалини и аутомеханичари. Али, много је воде протекло од тада. Данас то људи ретко кад спомињу. Било је лепо једно време, али ми није променило живот на дуже стазе.

То у шта верујемо нас прилично одређује као људе. Шта је то у шта Ви верујете, после свега?

– Верујем да постоји нешто што се зове истина и да човек мора да говори истину. То је тешко. Лакше је себи причати бајке. Уз то, цео свет почива на лажима. Наши политичари лажу, ваши политичари лажу. И ја лажем, иако се свим силама трудим да то не радим.

Шта је то за шта се и данас вреди борити?

– За истину, коју нико не жели да чује, наравно, а опет је истина та која нам може помоћи као појединцу и као људима. ■

Драгана МАРКОВИЋ

САЛОН МУЗЕЈА
НАИВНЕ
УМЕТНОСТИ
У БЕОГРАДУ

ОСЛОБОЂЕНИ ГРАВИТАЦИЈЕ

Наивна и маргинална уметност је дуго, када је Београд у питању, носила одредницу изведену из другог дела свог назива. Та, може се слободно рећи, неправда, исправљена је недавно и то на добар начин – отварањем сталне изложбене и продајне поставке у галеријском простору Министарства културе Србије у Влајковићевој улици број 3.

Носећи елементе националног и наративног, наивна уметност настаје негде тридесетих година 20. века, са првим делима Јанка Брашића. Од тог периода па надаље, усавршавањем у основи аутентичног израза, употребом различитих материјала и техника, она надраста у посебан ентитет, препознатљив на мапи наивне уметности Европе. Многа дела аутора, попут Саве Секулића, Душана Јевтовића, Илије Босиљ Башичевића, Емерика Фејеша, Милосава Јовановића, Милана Рашића, Богосава Живковића, Драгутина Алексића, Милана Станисављевића и осталих, постала су с временом светска класика. Она већ одавно красе многе угледне светске галерије, тако да је устоличење приче о наивној и маргиналној уметности у Београду дуго чекани природни след догађаја.

„Јер, наивна уметност Србије је имагинарни простор у коме постоје слобода и игра, где се дух поиграва ослобођен начела реалности, суве животне збиље, ослобођен тежине и гравитације. Ова уметност чува наду у најбоља човекова хтења, омогућавајући му да буде и што није. У основи исказује позитиван став према животу, у суштини, сваки уметнички концепт исказује заправо индивидуално тражење превазилажења стварности. Квалитативни скок наивне уметности у Србији кроз историју савремених ликовних збивања сигурно је одбацивање конвенције, неспутана слобода ликовног израза, њен ванисторијски карактер, снага несвесног бића које оваплоћује“, пише Нина Крстић, директор Музеја наивне уметности у Јагодина.

Управо је њена заслуга огромна и у отварању Салона Музеја у Београду, а ове две куће истог корена, једине су установе које се баве сакупљањем, проучавањем, излагањем и публикавањем дела наивне и маргиналне уметности. Предвиђено је и да

Салон у Београду буде место у коме ће повремено бити

представљени наши најзначајнији уметници наиве, али и велика имена европске и светске

сцене. Изложбеног, едукативног и продајног карактера нови простор наивне и маргиналне уметности у Београду конципиран је тако да приближи суштину ове посебне перцепције. ■

Д. МАРКОВИЋ

НОВА КЊИГА О ТЕРОРИЗМУ

АУТЕНТИЧАН НАУЧНИ ПОГЛЕД

Глобална кретања су тероризам, као водећи безбедносни изазов данашњице, из субнационалног трансформисала у општеприсутни феномен.

Неусклађеност у антитерористичким напорима јавља се и због непостојања ваљане, научно утемељене дефиниције тероризма, која би била општеприхваћена – тврди др Радослав Гаџиновић, аутор књиге "Антитероризам".

Недавно је у Централном дому Војске Србије промовисана најновија књига професора др Радослава Гаџиновића, аутора који се годинама свестрано бави феноменом безбедности. Његово управо одштампано дело, покушај је да понуди теоријска објашњења многих недоумица које се везују за контроверзни појам тероризма, уз истовремено предлагање и неких закључака и могућих решења.

Професор Гаџиновић је предавао на више високошколских установа. Тренутно је најактивнији као предавач на

новооснованој Академији за дипломатију и безбедност у Београду. У својим раније објављеним књигама он је осветљавао бројне аспекте безбедности као једног од предмета интересовања који су, нарочито после терористичких напада у САД, доспели у жижу светске научне јавности.

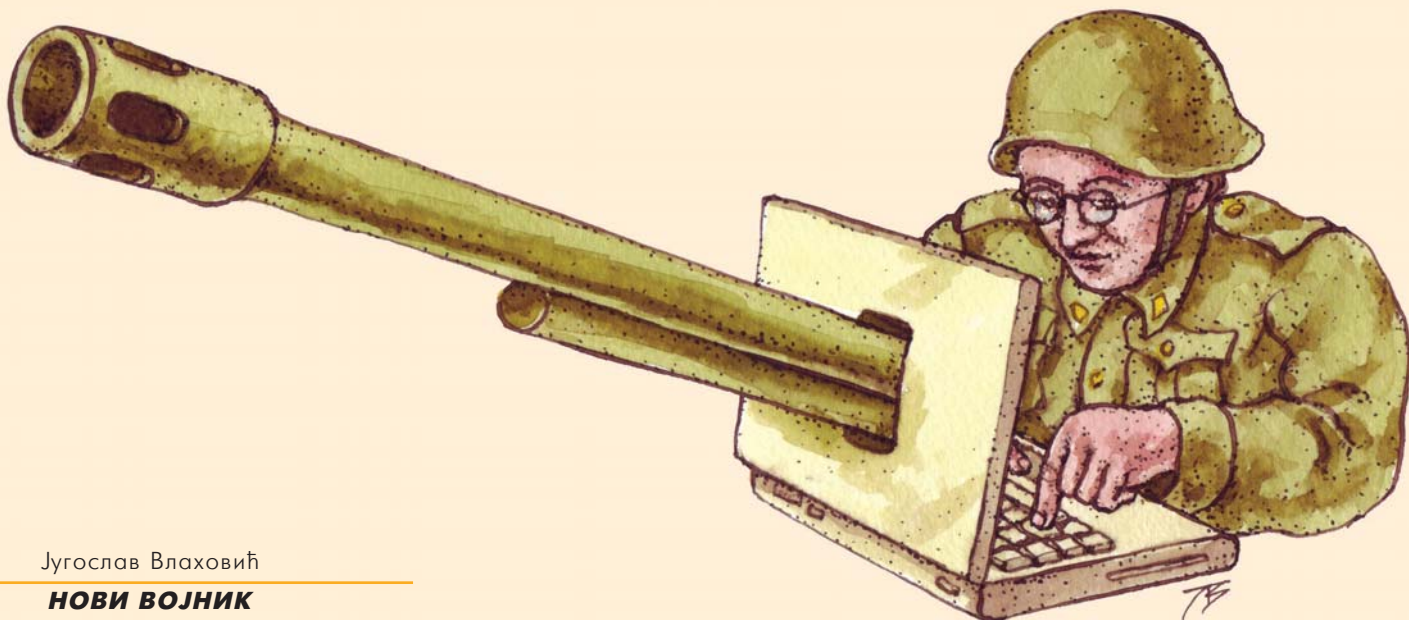
Поздрављајући присутне на промоцији, декан Академије за дипломатију и безбедност госпођа Лин Монтгомери истакла је да књига др Гаџиновића, коју је објавило предузеће "Драслар и партнер", садржи оригиналну дефиницију појма из њеног наслова. Књига такође, по речима госпође Монтгомери, завређује пажњу и одличним сумарним прегледом антитерористичких мера, које се крећу у широком дијапазону од економских и дипломатских, до употребе елитних специјализованих јединица за оружану борбу са терористима.

Један од рецензена књиге, професор Оливер Антић, у свом излагању је нагласио да су акценти у тематици мудро изабрани. Он је посебно похвалио садржајан преглед борбених антитерористичких јединица из читавог света и указивање на потребу антитерористичке борбе у најразличитијим амбијенталним и социјалним условима, од спречавања терористичких напада на пловним путевима, у цивилном ваздухопловству, у руралној средини, до предупређивања удара на средишта глобалне економске и политичке моћи у водећим светским урбаним центрима.

Професор Андреја Савић, такође рецензент, указао је на то да због стања ствари у свету, при којем ни остварена војна и економска хегемонија нису довољне за постизање безбедности, све више јача потреба за пласирањем тзв. меке моћи, преко које сила једино може да добије на кредибилитету.

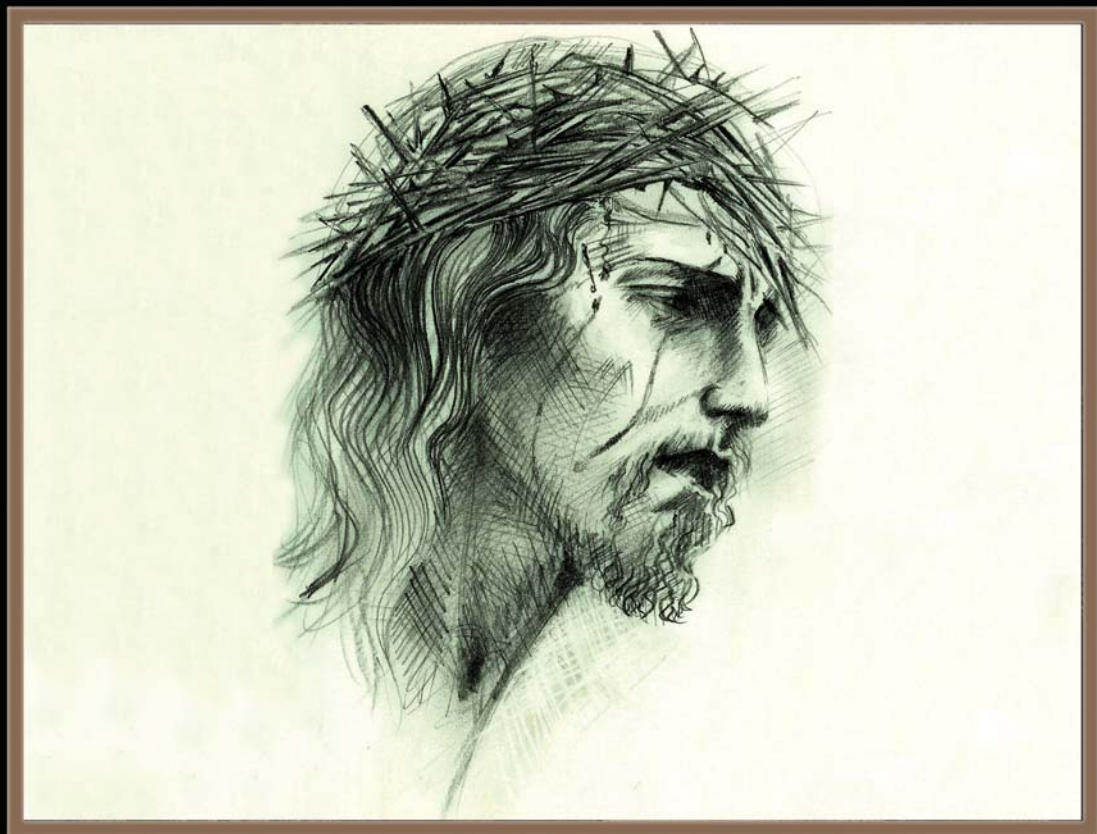
Закључујући излагања на промоцији, аутор књиге др Радослав Гаџиновић је подсетио на неусклађеност у напорима за супротстављање тероризму, до које, по њему, у многоме долази и због непостојања ваљане научно утемељене дефиниције тероризма, која би била општеприхваћена. Антитероризам као одговор на тероризам у одбрамбеном смислу мора да рачуна на јаке полицијске снаге, али и на снажну и оспособљену војску, која је један од гараната стабилности државе. Оперативне кораке у управљању антитерористичком операцијом, после доношења Стратегије националне безбедности, требало би такође јасно законски одредити. У свакодневном суочавању са терористичким изазовом, закључио је др Гаџиновић, највећа опасност се крије у потискивању професионализма у корист подаништва, што се не сме дозволити ако се жели постизање безбедности. ■

А. АНТИЋ

Југослав Влаховић

НОВИ ВОЈНИК

Пише: Миладин ПЕТРОВИЋ

ИЗ ВОЈНЕ УНИФОРМЕ У МОНАШКУ РИЗУ

ПРВИ ХРИСТОВИ ВОЈНИЦИ

Иако војна служба и официрски позив нису Богом забрањени, много је примера у историји и предањима, када су војници и официри скидали униформу и остављали оружје, а облачили монашку одећу. Сви они чинили су то добровољно, по неком унутрашњем гласу. Међутим, било је и оних официра и ратника који се нису замонашили, али су постајали Христови војници, светитељи, народне легенде и морални путокази.

Нису војници скидали униформу зато што војна служба није за честитог човека, нити зато што не могу да буду добри хришћани. У Јеванђељу по Матеју записано је да је Господу једном пришао римски официр и замолио га за помоћ. Господ му тада није рекао да скине униформу да би му помогао, већ, напротив, похвалио је са дивљењем веру тог многобошца. Да је Господ био против војне службе сигурно не би пропустио ту прилику да поучи капетана да напусти своју службу.

Према делима апостола, у Кесарији је живео римски капетан чете, Корнилије, побожан човек, који је чинио многе милостиње народу и молио се стално Богу. На његове молитве, Господ му је омогућио да њега и све у његовом дому крсти апостол Петар. Капетан је примио крштење и дарове светог духа иако је био војно лице, и ни Петар, ни анђео, ни сам Бог, нико му није поставио услов да напусти војну службу, у којој је, свакако, било не само парадирања, него и ратовања. А када су светог Јована Крститеља војници питали шта да чине да би се спасили, он им није саветовао да се одрекну војне службе и свог заната, него им је, како је записао свети јеванђелист Лука, рекао: "Не злостављајте никога и не оптужујте лажно, и будите задовољни својом платом."

Према учењу светих отаца, у Христовом крсту, који се увек повезује са васкрсењем, најдубља је тајна. Исус Христос је првомученик и он је, својим страдањем, дао пример свима који ће га следити: апостолима, мученицима и свим хришћанима. Христовим мучеништвом су, уједно, оправдана и страдања старозаветних праведника, Јова и многих пророка. А, према речима светог владике Николаја, сви богољупци и народољупци, били су у овој животу – велики мученици. Свето писмо то недвосмислено потврђује, износећи пример Јакова, Јосифа, Мојсија, Исуса Навина, Самуи-

ла, Давида, Јова, свих пророка и праведника Старога завета. Али, и Нови завет, па и сва историја Цркве потврђују то многим примерима.

Први мученик међу хришћанима, који је, попут распетог Господа, молио Оца небеског да опрости његовим убицама, био је архиђакон Стефан. Он је први од седморице ђакона, које су рукоположили свети апостоли, али и први хришћански мученик. Као проповедник у Јерусалиму, он је лажно оптужен и каменован. Његове мошти су, 428. године, пренете из Јерусалима у Цариград и сачуване су захваљујући потајном хришћанину Гамаилу.

Пишући о вери и о томе да је првомученик Стефан био човек испуњен вером, митрополит Антоније Блум, позивајући се на стару пословицу, каже да нико не може да се окрене од греха и од старе неистине ако не види у очима или на лицу макар једног човека сијане вечног живота. Према сведочењу оних који су гледали како је умро архиђакон Стефан, кад су га због вере каменовали, његово лице је сијало као сунце, радосћу и вером – светлошћу вечног живота. Ради вечног пребивања у Христу, вели митрополит Антоније, свети архиђакон Стефан морао је да положи и свој живот. То су касније, видећемо, учинили и милиони православних хришћана.

Верујући Христу, у силу његовог крста и васкрсења, апостол Петар је тражио, на пример, да буде разапет и то са главом окренутом на доле. Велику жељу да страда као и Христос имао је и свети Игњатије Богоносац. Путајући у Рим, где је требало да буде бачен међу звери зато што је проповедао хришћанство, писао је посланице тамошњим хришћанима молећи их да се не труде око његовог избављења. Писао им је: "Оставите ме да будем храна зверовима... Љубав се моја разапе и нема у мени огња који жели ишта материјално, него је у мени вода жива и жуборећа која ми изнутра говори: *Хајде ка Оцу!*" Такву жељу за страдањем ради Христа, коју је имао свети Игњатије, али и многи други знани и незнани мученици, према речима светих отаца, није могуће разумети умом, већ једино вером у Бога.

Црква је одувек ценила мучеништво, као образац истинског живота. Крв мученика је, према речима Тертулијана, била семе нових хришћана. У житију светог Поликарпа Смирноског каже се да су хришћани "сабрали његове кости, драгоцене од драгог камења и значајније од злата". Пракса подизања цркава на гробовима мученика траје зато од првих векова хришћанства до данас. Мошти светих мученика се у свакој новој цркви уграђују у часну трпезу и у антиминс, који може, у случају невоље, да послужи и као замена за часну трпезу.

■ КАПЕТАН ЛОНГИН

Многи знани и незнани војници, официри, ратници, војводе, војсковође, краљеви и цареви, ради остварења својих хришћанских идеала, царства небеског и спасења душе, одрицали су се чиновна, одликовања, награда, каријера, светских блага и скидали војну униформу и облачили монашку. Многи од њих су, још док су носили униформу, пошли најтежим путем, путем Богочовека Христа и следили га до Голготе. Иако су знали да је, у то време, исповедање Христовог имена заправо потписивање своје смртне пресуде, многи војници и официри храбро су исповедали своју веру и, страдајући ради Христа, постали су његови војници.

Први официр који је, после Христовог страдања, скинуо војну униформу и удаљио се од света ради Христа био је свети мученик Лонгин. Био је то онај капетан, старешина војника који су присуствовали распећу Исуса на Голготи, о чему сведоче јеванђелисти Матеј, Марко и Лука. Описујући Христово страдање Матеј вели: "А капетан и који с њим чуваху Исуса видевши да се земља тресе и шта би, поплашише се врло говорећи: *Заиста, овај беше син Божиј.*"

Капетан Лонгин је био старешина војника, односно страже која је чувала Христов гроб и који је поверовао у Христа. Међутим, кад су јеврејске старешине сазнале за Христово васкрсење, потплаћивали су војнике да носе лажну вест – да Христос није васкрсао него да су га украли његови ученици. Покушали су да потплате и Лонгина, али он на то није пристао. Јевреји су тада хтели да га убију, али пошто је на време сазнао за то, заједно са два своја друга, скинуо је свој војнички појас, отишао код апостола и крстио се. Затим је тајно напустио Јерусалим и преселио се у Кападокију. Тамо се предао посту и молитви, и, као живи сведок Христовог васкрсења, обратио је многе незнабошце у хришћанство. Потом је отишао на имање свога оца, али ни тамо га нису оставили на миру.

Сазнавши где се Лонгин налази, Пилат је послао војнике да га посеку, али он је и то провидео духом. Изашао је у сусрет својим целатима и свратио их у свој дом, не казујући им ко је. Добро угошћени војници легли су да спавају, а Лонгин се молио целу ноћ, припремајући се за смрт. Ујутру је довео и она своја два друга, обукао се у беле погребне хаљине, поучио своје укућане и показао им место на брдашцу где ће га сахранити. Тада се јавио војницима и казао им да је Лонгин, онај кога траже. Војници су се збунили и застидели и нису ни мислили да га посеку. Но, он је од њих захтевао да истуне заповест свог старешине. Тада су посечени и Лонгин и два његова друга. Лонгинову главу војници су однели Пилату, а овај ју је предао Јеврејима који су је закопали на ђубришту ван града.

После много времена од Лонгинове смрти, како је записао његов животописац, у Кападокији је ослепела једна удовица. Пошто лекари нису могли да јој помогну, пошла је са сином у Јерусалим да се поклати светињама. Тек што су стигли, њен син се изненада разболео и умро. У тој великој жалости јавио јој се свети Лонгин и утешио је обећањем да ће јој повратити вид и показати јој сина у небеској слави. Светитељ ју је упутио иза градских зидина, на сметлиште, да тамо откопа његову главу. Чепркајући по сметлишту, удовица је у једном трену дотагла главу светог мученика и – одмах прогледала. Испуњена радосћу, узела је светитељеву главу, опрала је, окадила и ставила у свој стан као највећу драгоценост. Капетан Лонгин је био први официр који је скинуо униформу и удаљио се од света ради Христа.

■ КОРНИЛИЈЕ СОТНИК И ЛЕОНТИЈЕ

Римски официр у Кесарији Палестинској, капетан Корнилије, потоњи свештеномученик Корнилије Сотник, био је први незнабожац који је ступио у цркву Божију. Према апостолским делима, Корнилију се јавио анђеоло Божији и упутио га на апостола Петра, да га он крсти. Пошто га је крстио, апостол Петар га је послао за епископа у незнабожачки град Скипсеосис, где је Корнилије, проповедајући Христову реч, прошао кроз многа и велика искушења, успевши да сруши Аполонов храм, да крсти Димитрија, кнеза тог града и приведе Христу 277 незнабожаца. Према црквеном предању, епископ Корнилије се мирно упокојио, а његов гроб с временом је био заборављен и запуштен. Но, једном се светитељ јавио епископу троадском Силуану и показао му место где је сахрањен. На том месту епископ Силуан је подигао цркву уз помоћ богатог грађанина Евгенија. Доцније се много пута показало да су Корнилијеве мошти чудотворне.

А римски војвода Леонтије, потоњи свети мученик Леонтије, један је од оних официра који су више волели да служе цара небеског него оног земаљског, али и који су страдали због љубави према Христу. Тог храброг војводу, хришћанина, животописац описује као "високог, снажног, крепког и храброг ратника".

Једном приликом царски намесник Адријан, као велики противник и гонитељ хришћана, послао је своје војнике да ухвате Леонтија. Старешина тог одреда, Ипатије, уснут се разболео и морао је да успори своје напредовање. Једне ноћи јавио му се анђеоло Божији и рекао му: "Ако хоћеш да будеш здрав, са свим твојим вој-

ницима узвикни три пута према небу: *Боже Леонтијев, помози ми!*"

То своје виђење Ипатије је открио друговима, а онда су сви једногласно узвикнули ка небу онако као што му је анђеоло рекао. Ипатије је наједанпут оздравио и сви су се задивили, а нарочито неки Теодул. Тада су Ипатије и Теодул пошли напред, пре осталих војника, да нађу војводу Леонтија. Када су га нашли и кад им је он изложио своју веру у Христа, њихова срца су се разгорела љубављу. Према предању, у том часу се над Ипатијем и Теодулом спустио светао облак из кога је падала роса. Дух Божији је крштавао две обраћене душе, а свети Леонтије је тада изговорио речи: "У име Пресвете Тројице, Оца и Сина и Светога Духа."

Сазнавши да су и Ипатије и Теодул постали хришћани, Адријан је наредио да их муче, а потом да им секиром одсеку главе. Тако су убијена двојица Леонтијевих духовних ученика. Тада је Адријан наложио и да Леонтија муче и приморају да се одрекне вере, али он је остао непоколебљив. Иако му је цело тело било у ранама, он се молио Богу да га не остави. Усред највећих мука јавио му се анђеоло Господњи и охрабрио га, а онда су мучитељи оборили светитеља на земљу и тукли га до смрти. То страдање посматрао је кир Нотарије, који је тај догађај записао на оловним плочама, које је положио у гроб мученика. Свети Леонтије страдао је 73. године.

■ ВОЈВОДА ПЛАКИДА

Свети мученик Зосим, као римски војник у време цара Трајана, храбро је исповедао хришћанску веру и због тога је затворен у тамницу и мучен. У тамници су му се јављали анђели и бодрили га. Усред највећих мука, како је записано у његовом житију, чуо је глас са неба: "Не бој се, Зосиме, и крсти се. Ја сам с тобом!" После дугог и страшног мучења посечен је 116. године.

Тих година страдао је и римски војвода Плакида, велики војсковођа за време царева Трајана и Тита, потоњи свети великомученик Јевстатије. Иако незнабожац, Плакида је био праведан и милостив човек. Једном, док је био у лову, Плакида је видео светао крст међу роговима јелена и чуо је глас Господњи који га је упутио да оде до хришћанског свештеника и крсти се. На крштењу је добио име Јевстатије, а крстили су се и чланови његове породице, жена и синови. После крштења, Јевстатије је отишао тамо где му се јавило откровење и заблагодарио Богу што га је привео истини. Ту му се, опет, јавио глас Господњи и открио му његово будуће страдање ради Христа. После тога Јевстатије је са породицом тајно напустио Рим намеравајући да се повуче међу прост народ и да у непознатој и скромној средини послужи Богу. Чим је стигао у Египат, одмах је наишао на велика искушења. Неки разбојник му је отео жену, а настала су му и оба сина, тако да је преко ноћи остао сам, не знајући дуго да ли су његови живи или су настрадали.

Јевстатије се настанио у египатском селу Вадисис. Ту је, као сеоски најамник, проживео 15 година. А кад су варвари напали Римско царство, цар Трајан је жалио што му нема војводе Плакиде, који је знао само за победе. Трајан је тада наредио двојици његових другова официра да га траже. Нашавши га у Египту, довели су га цару и Јевстатије је, као и много пута раније, скупио војску и победио варваре. Кад се враћао у Рим после велике победе, срећа му се, успут, још једном осмехнула: пронашао је своју жену и оба сина. Али, у Риму га 118. године није чекао цар Трајан, који више није био међу живима, него Адријан. Нови цар је, како је записано, позвао војводу Јевстатија да принесе жртве идолима, али му је овај казао да је он хришћанин и да то неће учинити. Цар је наредио да га, заједно са женом и синовима, муче и баце међу звери. Но, како им звери нису ништа нашкодиле, бацили су их у усијаног металног вола, где су издахнули у највећим мукама. Трећег дана по погубље-

њу, извадили су њихова мртва тела, која не само да нису изгорела него их огањ није ни оштетио. Рим је остао у чуду.

И свети мученик Ермије, стари царски војник, страдао је за Христа, 166. године за време цара Антонина. Иако је био изложен великим мукама, није хтео да се одрекне своје вере. Његов животописац је записао да су га бацали у огњену пећ, давали му да испије отров, али он је, на чудесан начин, остајао жив. Видевши то, човек који му је давао отров и сам је почео јавно да исповеда Христа и због тога је и он посечен. А кад су Ермију извадили очи, рекао је судији: "Узми себи ове очи телесне, које гледају сујету света, ја имам очи срца, којима јасно видим светлост истиниту." После тога, они који су мучили потоњег светитеља одједном су ослепили и тетурали су око њега. Али, свети Ермије их је призвао к себи, ставио своје руке на њих и – исцелио их. То је веома разљутило судију, па је извадио нож и светитељу одсекао главу. Хришћани су тајно узели светитељево тело и достојно га сахранили.

У време истог римског цара, страдао је и војвода Мелетије, познат као свети мученик Мелетије Стратилат. Оптужен је за разарање незнабожачког храма и осуђен на смрт. Издахнуо је, прикован за дрво, у тешким мукама. Са њим је пострадало и његових 1.218 војника, са женама и децом, који нису хтели да се одрекну Христа.

У трећем столећу, у Кесарији палестинској, у време цара Галијена, службовао је побожни војник Марин, потоњи свети Марин, који је, такође, због вере у Христа, био мучен и посечен мачем. Он не само да није хтео идолима да принесе жртве, него је растурио и ногама погазио и оне жртве што су принели други. Његовом страдању, око 260. године, присуствовао је сенатор Астерије.

Кад је видео шта се догодило, толико се одушевио његовом вером у Христа да је скинуо са себе доламу, обавио њоме тело мученика, а затим га је однео и сам сахранио. Видевши то, незнабошци су посеekli и самог сенатора као хришћанина.

■ МОЛИТВА ПРЕД ИКОНОМ

Када је цар Декије ратовао против варвара, у његовој војсци био је војвода Меркурије који је командовао јерменским пуком званом Мартензес. Према предању, њему се у борби јавио анђеоло Божији, дао му мач у руке и казао му да ће победити непријатеље. И, заиста, како је остало записано, Меркурије је показао чудесну храброст, победивши с лакоћом своје противнике. После те победе цар Декије га је поставио за првог војводу у својој војсци. Али, неки завидљивци оптужили су Меркурија да је хришћанин, што је он отворено признао цару. Због тога је, како стоји у житију, "дуго и тешко мучен, ножевима сечен и ватром опаљиван". У тамници му се јавио анђеоло Божији и исцелио га, али цар је наредио да се војвода Меркурије посече мачем. Било је то у Кападокији између 251. и 259. године. Тело му је, према црквеном предању, после погубљења, "постало бело као снег и из њега се осећао предиван мирис".

Око стотину година касније, у време цара Јулијана Одступника (361–363) збио се чудесан догађај који је, још једном, потврдио да је свети Меркурије заиста чудотворац, што је отац Јустин Поповић описао у "Житију Светог Василија Великог". Наиме, поставши цар, Јулијан је одступио од хришћанске вере и поставио себи задатак да успостави многобожачку веру. Када је пошао на Персијанце, свирепи цар се хвалио да ће истребити хришћане. У то време свети Василије се молио пред иконом пресвете Богородице, поред које је била и икона светог Меркурија. Светитељ се молио да се зли цар Јулијан, уништитељ хришћана, не врати жив из рата. У једном трену видео је како се икона светог Меркурија изменила и да је лик мученика постао невидљив. Ускоро, како је записано у "Житију", на икони се поново појавио мученик, али са окрвављеним копљем. Будући да је баш у то време цар Јулијан био прободен копљем, хришћани верују да је то учинио свети Меркурије, кога је Богородица послала да погуби непријатеља Божијег. ■

(Наставак у следећем броју)

ДОГОДИЛО СЕ...

1. јануар 1904.

Усвојен Закон о одличју “Карађорђева звезда”. У част обележавања стогодишњице Првог српског устанка, а “за признање и одликовање заслуга стечених за Краља и Отаџбину како у миру, тако и у рату”.

1. јануар 1958.

Ступили на снагу Римски уговори потписани

25. марта 1957. о оснивању Европске економске заједнице и Европске заједнице за атомску енергију.

1. јануар 2002.

Државе Европске уније замениле своје националне валуте заједничком европском валутом “евро”. Данска и Велика Британија, као чланице ЕУ, искористиле су право да задрже своје националне валуте.

2. јануар 1904.

Указом краља Петра одређено да се на Видовдан сваке године држи помен изгинулим борцима.

2. јануар 1944.

У селу Бујану у Албанији завршена је оснивачка конференција Народноослободилачког одбора за Косово и Метохију. Резолуција Бујанске конференције наглашава да је Косово и Метохија насељена највећим делом шиптарским народом који жели да се ослободи и уједини са Шипнијом (Албанијом). “Гаранција за ово јесте Народноослободилачка војска Југославије и Народноослободилачка војска Шипније са којом је уско повезана.”

3. јануар 1883.

Донет Закон о устројству војске краља Милана Обреновића. У члану 19. Закона пише да “никакав српски грађанин не може постати указни чиновник нити државни учитељ, свештеник и калуђер, ако није одслужио у сталном кадру, било потпуни или скраћени рок, а способан је за службу”.

3. јануар 1992.

У Женеви усвојен план мировне операције УН за Југославију, такозвани Венсов план. Предвиђено је да мировна операција УН у Југославији буде привремени аранжман за стварање услова за мир.

6–7. јануар 1916.

У бици код Мојковца црногорска санџачка војска, под командом сердара Јанка Вукотића у жестоком борбама зауставила продор две аустројске дивизије и, на тај начин, обезбеђујући бок и позадину српских снага, омогућила њихово повлачење преко Црне Горе и Албаније.

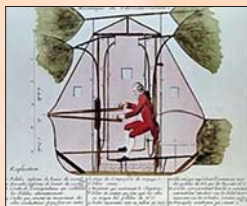

6. јануар 1929.

Почела такозвана шестојануарска диктатура којом је краљ Александар укинуо парламентарни живот и увео лични режим заснован на идеји “интегралног југословенства”. Краљевина СХС добија назив Краљевина Југославија.

7. јануар 1785.

Летом уз помоћ балона од Довера до Калеа, Француз Франсоа Бланшар је постао први који је на овај начин успео да прелети канал Ла Манш.

7. јануар 1904.

Одлуком министра војног из састава Министарства војног измештена је картографска радионица и стављена у састав Географског одељења Главног ђенералштаба.

7. јануар 1973.

Данска, Ирска и Велика Британија приступиле су Европској економској заједници, док су се у Норвешкој грађани референдумом изјаснили против приступања.

9. јануар 1911.

Приликом покушаја слетања авионом у Београду погинуо Словенац Едвард Русјан (1886–1911). Он је у сарадњи са Србином Михајлом Мерчепом, крајем 1910. у Загребу, саградио једнокрилац назван “Мерчеп–Русјан”. Авион који су желели да прикажу Београђанима срушио се на бедем Калемегданске тврђаве. Русјан је 67. на листи пилота који су до тада погинули у ваздухопловним удесима.

9. јануар 1992.

Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини, “као легитимни, слободно и демократски изабрани представник његових права и интереса, остварујући његову плебисцитом изражену вољу”, донела је Декларацију о проглашењу републике српског народа у БиХ.

10. јануар 1845.

У Кнежевини Србији усвојено “Устроение гарнизонног воинства”. Овим документом, од 64 члана, регулисани су односи унутар гарнизона и начин уређења гарнизонног штаба.

10–11. јануар 1994.

На самиту Натоа у Бриселу инициран је Програм Партнерство за мир (PFP). У позиву за приступ Партнерству наглашено је да је Нато отворен за чланство европским државама које су у стању да поштују начела Савеза и доприносе безбедности северноатлантске области.

12. јануар 1904.

Покренут дневни лист “Политика”. Главни уредник био је Владислав Рибњикар у сарадњи са братом Дарком.

12. јануар 1992.

На конференцији у Женеви утврђени су уставни принципи за уређење Босне и Херцеговине. Предвиђено је уставно признање три конститутивна народа и децентрализована држава у којој махом сва овлашћења имају провинције.

13. јануар 1993.

У Паризу отворена за потписивање Конвенција о хемијском оружју (CWC), којом се забрањује производња, прибављање, трансфер, складиштење и употреба хемијског оружја.

14. јануар 1887.

Краљ Милан Обреновић је на предлог председника Министарског савета и министра војног ђенерала Саве Грујића, издао наређење о прослављању слава у војсци. За дан славе требало је узети значајан датум из прошлости или дан неког српског светитеља.

14. јануар 1943.

Уз учешће Винстона Черчила, Френклина Рузвелта и Шарла де Гола почела конференција у Казабланци. Савезници су у Казабланци поставили захтев Берлину, Риму, и Токију за безусловном капитулацијом.

14. јануар 1963.

Француски председник Шарл де Гол најавио вето против приступања Велике Британије Европској економској заједници.

15. јануар 1942.

Влада Краљевине Југославије у избеглишту потписивала споразум о Балканској унији са Грчком. Унија је имала за циљ стварање нове Европе, успостављање демократског међународног поретка и одбрамбеног бедема против сваког спољног мешања у послове балканских народа.

15. јануар 1992.

Арбитражна комисија Европске заједнице је у свом извештају закључила да српско становништво у Хрватској и БиХ има право да ужива сва права која су међународним правом призната мањинама и етничким групама.

Припремио Миљан МИЛКИЋ

РАЗМИШЉАЊА О СТВАРИМА ОБИЧНИМ

ПУТОВАЊЕ

Постоји предивна дивљина ка којој сви ми стремимо. О тој дивној дивљини кришом сањари наше срце када говоримо о путовању. Ах, када бисмо само знали где је та дивљина и како до ње пронаћи прави пут!

Тако лаким, тако уобичајеним је путовање за нас учинило ново време. Равнодушно се запућујемо на пут, без роптања се препуштамо вожњи. Што брже и луксузније, тим боље. Путовање све више постаје просто кретање у простору: удаљено "тамо" постаје блиско "овде" и обрнуто. Тако нам је лако седети у стартном комфорном аутомобилу, или у купеу брзог воза за пушаче и умишљати да смо "освежени" и да смо се "одморили", да смо се вратили у уобичајену вртоглавицу ситничавога живота. Нисмо ли изгубили онај важан смисао путовања, а уједно са њим и дивну утеху живота? Да ли смо способни да путујемо пешце, да ходочастимо?

Није тешко мењати једно место за друго, ако вучеш за собом душевни умор и устајали ваздух свакодневице. Путовати значи туђевати, мењати се, постајати неко други. Дакле, доста са преживљеним стварима! Доле замагљене наочари! Извучимо се из уског колосека каквог-таквог таворења, из блата јадне борбе за ситнеж! Доле бреме сопствене баналности! Друкчије дисати, друкчије гледати, друкчије ослушкивати! Да, наравно, путовање је – "кретање"; али тај покрет мора имати зачетак у унутрашњем простору духа. Истинско путовање, оно које мења и претвара, јесте пре свега "прелаз у другу раван постојања", о којој је говорио још Аристотел. Било би безнадежно претпостављати ту "друкчију раван постојања" у спољашности, макар овако: "Ја остајем стврнут и окамењен, а ти, шарени спољашњи свете, помучи се да постанеш разнолик и разнодиш ме! Мртве кости, ко може да вас оживи? Живот се даје само живоме. Ко не сјајка сам, за њега ни сјаја нема. Само онај ко се уме молити, умеће да ослушне и химну природе...

Постоји предивна даљина ка којој сви ми стремимо. Међутим, та даљина није више тако далека: она почиње у нама самима. Ко је нема унутра, неће је наћи ни споља, нека само језди у свом "комфорном аутомобилу" до судњег дана и нека користи све возове и пароброде света. Ко, међутим, унутар себе поседује ону дивну даљину и ко за њу зна, тај ће је неизоставно са собом узети на пут! Свак ко се спрема на туђевање мора се запитати за дубину сопственог духа: "Где сам Ја који желим оно најбоље од живота? Где сам Ја кога се тиче све Велико и Свето? Где сам Ја који тако искрено жудим за најскривенијим тајнама природе и стварања? Где је у мени захвални син да се усхити својим оцем и ода му похвалу? То он мора путовати, то ме он узима са собом!"

И ево, путовање се завршило, а путник је срећан и утешен. Тако и путовање постаје промена и преображај, духовна обнова. Открива нам се могућност друкчијег, жеља за иним и пут према иноме. Путовање постаје "повратак у родни дом", проницање у сопствене, слободне дубине, туђевање, поклоништво; и свет се расцветавља пред нама у хиљаду предивних ликова...

Постоји дивна дивљина, морамо је постићи у нама самима. Тада је достижемо и на свету земном и свету друкчијему: једанпут се сви ми запућујемо на вечни пут. И морамо се припремити за то последње путовање, као за повратак у родни дом, у дивну даљину... ■

Иван А. ИЉИН

Из књиге "Пред буктавим загонеткама Господњим", Светигора, Цетиње, 2001.

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

1–15. јануар

Православни

- 2. јануар** – Св. Игњатије Богоносац; свети Данило II Српски
5. јануар – Преподобни Наум Охридски – Туциндан
6. јануар – Бадњидан
7. јануар – Рождество Христово – Божић
8. јануар – Сабор Пресвете Богородице
9. јануар – Свети првомученик и архиђакон Стефан
13. јануар – Свети Доситеј загребачки
14. јануар – Обрезање Господње; свети Василије Велики (Нова година)
15. јануар – Преп. Серафим Саровски

Римокатолички

- 1. јануар** – Нова година – Света Марија – Дан мира
6. јануар – Богојављење – Света три краља
8. јануар – Крштење Исусово

СВЕТИ ВАСИЛИЈЕ ВЕЛИКИ

Свети Василије Велики, архиепископ Кесаријски, рођен је у време цара Константина. Још док је био некрштен, школовао се у Атини и био је врло образован јер је петнаест година учио филозофију, реторику, астрологију и остале науке тога времена. Школски другови су му били Григорије Богослов и Јулијан – касније цар одступник. У зрелим годинама крстарио је на реци Јордану заједно са својим бившим учитељем Евлулом.

Поставши чврсти поборник православља, луча моралне чистоте и верске ревности, овај умни богослов се с правом назива Велики. Живео је само педесет година, али је био чврсти стуб цркве и њен ревностни стројитељ. Десет година је служио као епископ Кесарије кападокијске и називан челом цркве Христове. Сачувана су многобројна дела овог оца цркве, богословска, канонска, апологетска као и служба названа по његовом имену. Ова служба служи се десет пута у години и то 14. јануара, уочи Божића, уочи Богојављења, у све недеље Часног поста, осим Цветне, на Велики четвртак и на Велику суботу.

Свети Василије мирно се упокојио и преселио у царство Христово 14. јануара (1. јануара по старом календару) 379. године. ■

СВЕТА ТРИ КРАЉА

Магове с Истока, о којима говори свети апостол Матеј, не спомињући им ни имена ни броја, касније је предање претворило у краљеве, давши им и имена: Гашпар, Мелхиор и Балтазар. Око њих је створена и легенда, према којој их је покрстио свети апостол Тома, који је у ширењу хришћанства најдаље продро на исток. Послије смрти тих краљева њихове су реликвије донесене у Цариград, а одане у Милано, одакле су пренете у Келн, где је над њима подигнута величанствена катедрала.

Ти свети краљеви били су први представници поганскога свијета који су се поклонили Исусу Христу и даровали га златом, тамјаном и смирном, показавши тако да је он Спаситељ. О њиховом далеком путу до Витлејема и поклоњењу Христу сведоче и фреске у катакомбама. ■

Самострел се као декоративни мотив појављује на два римска рељефа из 4. века нове ере који се чувају у музеју у Пијју (Француска). У прилог томе је и податак код римског историчара Амијана Марцелина да је ово оружје било у употреби још код Гота. Ипак, остаје непознато зашто се самострел од тада па до краја 10. века више не помиње. Међутим, већ од почетка 11. века поново је у употреби, као веома поуздано оружје, све до 16–17 века, када је потиснуто.

Оно што је извесно јесте чињеница да је од 12. века то оружје било доминантно на европским ратиштима. Без обзира на то што црква није одобравала употребу "гнусног" оружја у борбама међу хришћанима, крајем 12. века енглески краљ Ричард Лавље Срце увео је самострел као наоружање пешадије, а потом је и Филип Август устројио прву чету самострелаца. Занимљиво је да је управо Ричард Први био погођен стрелом самострела. Главни командант самострелаца у Француској је због ове важне дужности уврштен међу маршале Француске. Осим Енглеске и Француске, употреба самострела проширила се по Европи.

Дакле, био је у наоружању пешадије и коњице свих европских армија. У турској пешадији и коњици самостреле су називали "татарска стрела". Тешке самостреле, зване "зенберек", користили су у рововима и при опсади градова као врло ефикасно оружје, тако да је међу јаничарима била формирана посебна чета.

На Балкану су самострели израђивани углавном у Дубровнику, звани "балестрама", и по суседству употребљавани од 14. до 16. века. То потврђују представе светих ратника са овим оружјем на фрескама у Пећкој патријаршији.

После потискивања самострела са бојног поља од ватреног оружја и његове званичне забране, од 17. века он се, до 19. века, у многим земљама употребљава као ловачко оружје, чак и ван Европе. У спортском стрељаштву и данас је у употреби, наравно у усавршеном облику.

Самострел са механизмом за затезање тетиве, у време појаве ватреног оружја, имао је по пробојној моћи предност. Пробијао је кацигу на удаљености од 300, а оклоп на 120 корака. Уз то, из самострела су осим лука избациване камене или металне кугле и њиме је руковано као са пушком, па су га успешно могли користити и мање вешти ратници. Мана самострела у односу на лук са стрелом је његова мања ефикасност при влажном времену, јер се тетиве нису скидале.

У Војном музеју налази се десет самострела европског порекла из периода од 14. до 19. века и три кинеска. Осим два који су војнички, остали су ловачки или спортски, употребљавани на турнирима. ■

Анђелија РАДОВИЋ
Снимио Војислав ТРАНДАФИЛ

ПРОГРАМ ПРИСМА

КОРИШЋЕЊЕ СРЕДСТАВА ПОВЕРИЛАЧКОГ ФОНДА НАТО/ПзМ

Програм ПРИСМА развија се у оквиру Министарства одбране са сврхом да помогне у активном укључењу бивших припадника Министарства и Војске у пословне структуре и активности ван Министарства одбране. У оквиру садржаја који су понуђени, сви бивши припадници Министарства и Војске којима је радни однос престао по потреби службе имају могућност коришћења услуга програма ПРИСМА.

Један од садржаја који се нуде у оквиру помоћи је и коришћење средстава Поверилачког фонда НАТО/ПзМ. Непосредни реализатор пласмана средстава је Међународна организација за миграције (ИОМ). У оквиру расположивих средстава, понуђене су могућности једнократних помоћи и микрокредита за више намена под веома повољним условима.

Запослени у Регионалним центрима, као и теренски саветници ИОМ све заинтересоване упутиће у понуђене садржаје, процедуре и критеријуме за коришћење средстава, као и о начину пријављивања за коришћење неких од врста помоћи.

Запослени у Дирекцији за преквалификацију који раде на реализацији садржаја програма ПРИСМА, као и особље ИОМ очекују све, који сматрају да им је помоћ потребна.

Детаљније информације могу се добити радним данима од 8,30 до 16,30 часова на следећим адресама.

Контакти:

Регионални центар – Београд
Централни Клуб Војске
Браће Југовића 19
11 000 Београд
тел: 011/ 30-00-169
ИОМ саветник: 011/ 33-40-464

Регионални центар – Нови Сад
Ул. Футошка 26
тел: 021/ 528-440
ИОМ саветник: 021/ 65-46-564

Регионални центар – Ниш
Клуб Војске
Синђелићев трг 66
тел: 018/ 509-337
ИОМ саветник: 018/ 516-600

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА КАО КОМПЈУТЕР

Перуновић – Велимировић
Златибор, 2006.

1.е4 ц5 2.Сф3 д6 3.д4 цд4 4.Сд4
Сф6 5.Сц3 г6 6.Ле3 Лг7 7.ф3 а6
8.Дд2 0-0 9.0-0-0 65 10. Лх6

У мечу Прве лиге Србије између екипа Св. Николај из Ваљева и ЖТП из Београда, очекивана је велика борба између младог Милоша Перуновића, репрезентативца, тренутно једног од најбољих српских велемајстора и ветерана Драшка Велимировића, "југословенског Таља". Црни бира тзв. Змајеву варијанту Сицилијанске одбране, којом се игра рано заострава. Извршене су хетерогене рокаде, црни је јурнуо у напад, а бели одмах жели да ослаби положај противничког краља.

10...Лх6

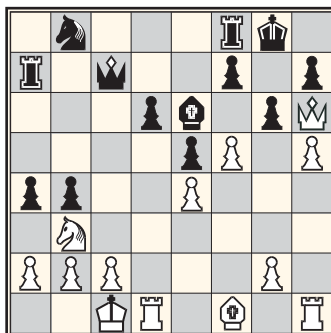
Велимировић, као и увек, игра неустрашиво и не плаши се опасност отварања х-линије.

11.Дх6 е5 12.Сб3 64 13.Сд5
Сд5 14.Тд5 Ле6 15.Тд1 а5 16.а4
Цц7 17.х5 Та7

Очигледно црни зна због чега је нужно да се још једном штити сед-

ми ред; дама мора бити слободна за офанзивне акције.

18.ф4 а4 19.ф5

Бели: Кц1, Дх6, Тд1, Тх1, Лф1, Сб3, а2, б2, ц2, е4, ф5, г2, х5
Црни: Кг8, Дц7, Та7, Тф8, Ле6, Сб8, а4, б4, д6, е5, ф7, г6, х7
19...а63!

Бели жртвује фигуру, сматрајући да ће први изградити матну слику, но велики нападач прети да матира сваким својим потезом.

20.а63 Лб3 21.Лд3 Лц2 22.Кд2

Краљ је кренуо у шетњу, из које се неће жив вратити.

22...Лд3 23.Кд3 д5

Овај потез има у разним варијан-

тама ослобађајући карактер, али сада је и нападачки.

24.ед5 е4+

Нема мира, јер сада поред матних претњи бели треба да се клони измене дама.

25.Ке2 Де5 26.хг6 фг6 27.фг6
Тг7

У томе је био смисао 17. потеза црнога.

28.Тд2 е3 29.Де3 Де3

Изменом дама црни је остао са фигуром више, а то је довољно за сигурну и лаку победу.

30.Ке3 Тг6 31.Тх4 Сд7 32.Тб4
Тг3 33.Ке2 Тг2 34.Кд1 Тф2 35.Тф2
Тф2 36.Ке1 Тг2 37.Тб7 Сф6 38.д6
Тг7 39.Тб4 Тд7 40.Тд4 Кф7

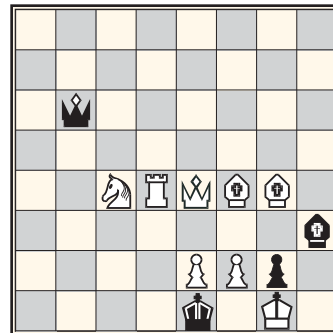
0:1

НЕУМОЉИВА ГРОФИЦА

Гроф од Фландерса изударао је своју жену када га је победила у шаху. Осуђен је на 13 година робије. Грофица је имала право да тражи његово ослобођење од казне, али му батине није опростила. Било је то, бележи историја, 1213. године.

ПРОБЛЕМ

Б. Херли, 1933.

Бели: Кг1, Де4, Тд4, Лф4, Лг4, Сц4, е2, ф2
Црни: Ке1, Дб6, Лх3, г2

Мат у 2 потеза.

1.Лг3!

На 1...Дб6 2.ф4 мат.

На 1...Дд3 2.ед3 мат.

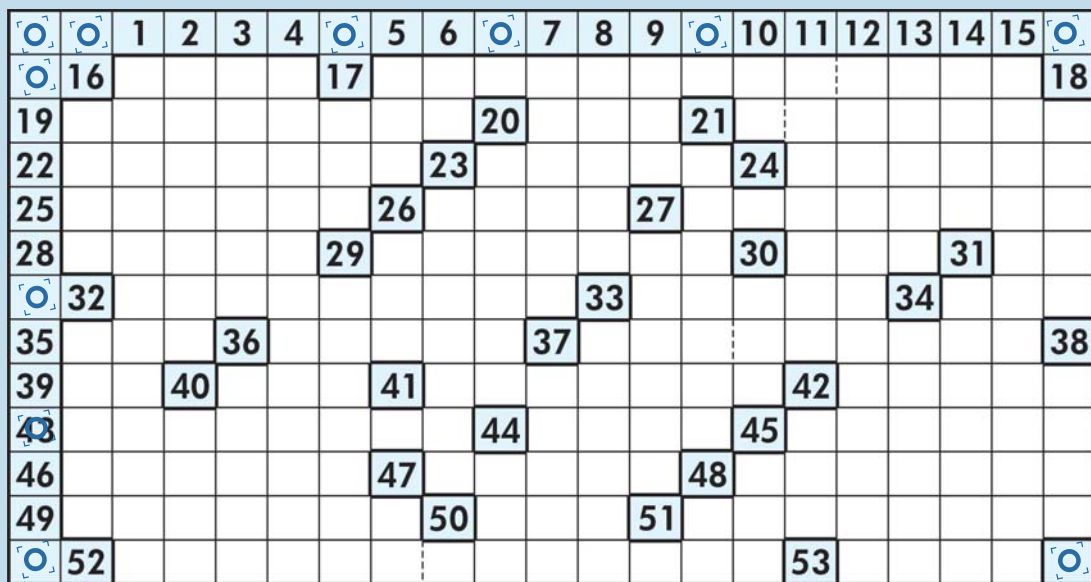
На 1...Де3 2.фх3 мат.

На 1...Дф3 2.еф3 мат.

На 1...Дг3 2.Дб1 мат.

Припремио
Раде МИЛОСАВЉЕВИЋ
мајстор Фиде

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА - ВОДОРАВНО: Прераг (Мјатровић), бум, лу-
кобран, акумулатори, аналитик, абале, Ирибор, новина, Бруно, прима, к, Илина,
тракт, брица, ПО, Ница, браво, Пирај, нов, Аса, Арина, какао, Педи, рт, Илани,
котао, ротао, с, Драго, Бобан, камаре, трајна, марао, вокатив, видеомирал, ис-
капити, оса, Сергеј Трифуновић.

Припремио Жарко ЂОКИЋ

ВОДОРАВНО:

16. Засићена, 17. Парк у Београду, преко пута Народне скупштине, 19. Предграђе са баракама (стр.), 20. Овамо, 21. Врста аутомобилских мотора, 22. Спор, тром, 23. Гумене цвици за различите намене, 24. Пустахија, апаш, 25. Избор, одбир, 26. Субатомска честица, мезон (. . о.), 27. Пореметити (фиг.), 28. Град у Кини, 29. Смиреност, мирноћа, 30. Бивши првак света у шаху, др Макс, 31. Клинички центар (скр.), 32. Врста крушке, 33. Стаза за авионе и манекене, 34. Велика змија неотровница, 35. Управник бановине, 36. Покрајина у Аустрији, 37. Бивши првак света у Формули 1, 39. Упишите: у, л, 40. Љутина, сриба, 41. Залиха, 42. Толико велик, 43. Житна биљка, 44. Антоније одмила, Анто, 45. Неугоде, непријатности, 46. Трака за изолацију, 47. Дажбина, 48. Бивши бугарски фудбалски ас, 49. Родојкова именакиња, 50. Повртарска биљка, 51. Земља црвеница (у Шпанији), 52. Најтрофејнији возач Формуле 1, 53. Паран број.

УСПРАВНО:

1. Управа послова преко синдиката, 2. Савршен, узоран, 3. Животиња као што је кенгур, 4. Супстанца чији су атоми од античестица, 5. "Ножица" интегралног кола, 6. Упишите: и, л, 7. Антички град на месту Метковића, 8. Место у Словенији; које се односи на име, именско, 9. Шанац, 10. Ауто-ознака за Краљево, 11. Народне кухиње (тур.), 12. Боксер полувелтер категорије, 13. Економски, војни или културни представник у амбасади, 14. Цигани, 15. Ограниченост погледа, 16. Живот (грч.), 17. Заварен спој, 18. Женско име, Ина одмила, 20. Други назив за шестар, 21. Писма са усправним словима, 23. Наследно право млађег (лат.), 26. Марљивост, вредноћа, 27. Моћна античка држава на Пелопонезу, 29. Бундеве мисираче, 30. Целокупна, читава, 31. Који је беле косе, 32. Пластична цвечица, 33. Која се односи на жене, 34. Део стола или столице, 36. Словеначки глумац, Миха, 37. Други назив за оландер, 38. Мајка (жарг.), 40. Град у Италији, 42. Научноистраживачки рад (скр.), 44. Академија ликовних уметности (скр.), 45. Енглеска племићка титула, 47. Символ алуминијума, 48. Показна заменица, ове.

ОДБРАНА

ЦЕНОВНИК ОГЛАСНОГ ПРОСТОРА

Магазин "Одбрана"
11000 Београд, Браће Југовића 19
Тел.: 3241-026, Факс : 3241-363
E-mail: odbrana@beotel.yu
Жиро-рачун : 840-49849-58

ОГЛАСНИ ПРОСТОР	ФОРМАТ	ЦЕНА
1/1 четврта корична страна	22 x 30 цм	30.000,00
1/1 друга и трећа корична страна	22 x 30 цм	28.000,00
1/1 трећа страна (унутрашња)	19,8 x 26 цм	26.000,00
1/1 остале унутрашње стране	19,8 x 26 цм	21.000,00
1/2 унутрашње стране	19,8 x 13 цм или 9,5 x 26 цм	12.000,00
1/4 унутрашње стране	9,5 x 13 цм	7.000,00
1 цм/стубац унутрашње стране	1 x 6,3 цм	300,00
1 цм/2 ступца унутрашње стране	1 x 13 цм	600,00
1 цм/3 ступца унутрашње стране	1 x 19,8 цм	900,00
пословни мали оглас (до 20 речи)		300,00
мали оглас за замену стана (до 20 речи)		150,00

На сваки оглас плаћа се порез на додату вредност (ПДВ) 18 %.
Плаћање се врши унапред, најкасније 5 дана пре изласка броја.

■ За више објављених огласа одобрава се попуст 5-15 %, што се регулише закључницом или уговором, и то :

- за 3-5 огласа – 5 %
- за 6-8 огласа – 10 %
- за 9 и више огласа – 15 %
- цене огласа репортажног типа увећавају се за 50 %

■ Огласи који нису у складу са уређивачком политиком магазина неће бити објављени.

■ Материјал за објављивање мора бити достављен најмање 7 дана пре изласка броја. Уколико наручилац сам припрема решење рекламне поруке, она мора бити у формату JPEG или TIF. Решење се доставља на дискети или CD-у, а може се послати и на E-mail адресу odbrana@beotel.yu.

"Одбрана"
Маркетинг

ЗИДНИ КАЛЕНДАР

СРПСКА ВОЈСКА 1914–1918.

SERBIAN ARMY 1914–1918

2007

Издавач Новински центар "Одбрана"

НАРУЏБЕНИЦА

НЦ "Одбрана", Браће Југовића 19,
11000 Београд тел. 011/3201-765, 3241-026
Жиро-рачун 840-49849-58

Овим наручујем.....примерака зидног календара
за 2007. годину, по цени од 250,00 динара.

Плаћање унапред. Наручбеницу и уплатницу послати на адресу
НЦ "Одбрана".

Календари се могу преузети у НЦ "Одбрана".

Уколико се доставља поштом, за сваки пакет обавезна је доплата
100 динара за поштарину.

Правна лица плаћају по профактури. Календари се испоручују
након уплате.

Купац.....
(име, очево име и презиме или назив установе)

Улица и број.....

Телефон.....

Место и број поште:.....

Датум.....

Потпис наручиоца

М.П.

